

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Trh práce v členských zemích EU se zaměřením na mladé
lidi**

Bc. Veronika Mačáková

© 2015 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Trh práce v členských zemích EU se zaměřením na mladé lidi" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 10. 11. 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní prof. Ing. Ivaně Boháčkové, CSc. za její čas, cenné rady a konstruktivní připomínky, které mi poskytla během vypracovávání diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala svým blízkým za jejich trpělivost a podporu.

Trh Práce v členských zemích EU se zaměřením na mladé lidi

The Labor market in the EU member states with a focus on young people

Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou nezaměstnanosti mladých lidí v členských zemích Evropské unie. V první části jsou popsána teoretická východiska týkající se aspektů na trhu práce, ukazatelů nezaměstnanosti a podstaty lidského kapitálu. Na teoretickou část plynule navazuje část analytická orientovaná na nezaměstnanost v jednotlivých členských zemích, které jsou rozděleny na staré a nové země EU a komparovány mezi sebou, dále na vybrané členské státy a posléze zaměřena na Českou republiku. Téma se dotkne příčin a řešení nezaměstnanosti. V poslední části diplomové práce je obdobně porovnáván trh práce v zemích Unie s orientací pouze na mladé lidi věkové kategorie od 15 do 25 let. Porovnání se týká míry nezaměstnanosti mladých mezi starými a novými zeměmi a mezi členy Evropské unie. Diplomová práce vychází z analýzy výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti a výdajů na vzdělání a opírá se o cesty řešení ke zvýšení zaměstnanosti navrhované Unií.

Klíčová slova: míra nezaměstnanosti, dlouhodobá nezaměstnanost, lidský kapitál, vzdělání, ekonomická krize, absolventi, Evropa 2020, aktivní politika zaměstnanosti, příčiny a řešení nezaměstnanosti

Summary

The thesis deals with the issue of youth unemployment in the EU member states. The first part describes the theoretical background on aspects of labor market indicators, unemployment and substance of human capital. The theoretical part is fluently linked to analytical part facing unemployment in individual member states, which are divided into old and new EU countries and compared with each other, as well as with the selected Member States, and then focused on the Czech Republic. The theme touches the causes and solutions of unemployment. The labor market in EU countries with only focus on young people ages 15 to 25 years is similarly compared in the last part of the thesis. Comparison relate to the youth unemployment rate between old and new countries and between members of the European Union. Diploma thesis is based on an analysis of expenditure on active employment policy and spending on education and relies on ways to increase employment solution proposed by the Union.

Keywords: unemployment rate, long-term unemployment, human capital, education, economic crisis, graduates, Europe 2020, active employment policy, causes and solutions to unemployment

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl a metodika práce.....	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika práce	12
3	Trh práce- obecné aspekty.....	14
3.1	Vymezení trhu práce.....	14
3.1.1	Nabídka a poptávka na trhu práce	16
3.1.2	Lidský kapitál	21
3.2	Nezaměstnanost	29
3.2.1	Druhy nezaměstnanosti	29
3.2.2	Příčiny nezaměstnanosti	31
3.2.3	Ukazatelé nezaměstnanosti.....	32
3.2.4	Řešení nezaměstnanosti.....	35
4	Analýza trhů práce v členských zemích Unie	38
4.1	Nezaměstnanost v členských zemích Unie.....	38
4.1.1	Nezaměstnanost ve „starých“ zemích EU	40
4.1.2	Nezaměstnanost v „nových“ zemích EU	42
4.1.3	Rozdíly starých a nových členských zemí Evropské unie	46
4.2	ČR v rámci trhu práce EU	48
4.3	Příčiny nezaměstnanosti	55
4.4	Řešení nezaměstnanosti	58
5	Nezaměstnanosti mladých lidí v EU	63
5.1	Míra nezaměstnanosti mladých lidí	65
5.2	Příčiny nezaměstnanosti	72
5.3	Možné modely řešení.....	74

5.4	ČR a řešení nezaměstnanosti mladých lidí	77
6	Závěr.....	81
	Seznam literatury.....	84
	Přílohy	92

1 Úvod

Nezaměstnanost mladých lidí je v současné době nejdiskutovanějším tématem Evropské unie, spojuje jak společenskou, tak politickou problematiku, zřejmým jevem je dalekosáhlejší dopad hospodářské krize 21. století na mladé lidi než na zbytek populace.

Lidé se při dlouhodobé nezaměstnanosti potýkají se sociálními, ba dokonce existenčními otázkami. Nejen ztráta pracovních návyků, frustrace a nemožnost příjmu jsou jedny z tíživých stavů každého člověka, který si tímto problémem prochází.

Nastává doba revitalizace po hospodářské recesi, ekonomiky států začínají využívat svůj potenciál, ačkoli ne všechny státy jsou schopny rychle reagovat na probíhající změnu, lze pozorovat určitý pozitivní posun. V tomto globalizovaném světě není pro jedince zcela jednoduché udržet tempo s nejmodernějšími technologiemi, ale pro úspěšné zařazení se na pracovní trh, kde se nároky zaměstnavatelů postupně zvyšují, je zcela nezbytné prohlubovat znalosti a dovednosti, rozšiřovat svůj lidský kapitál. Investice do celoživotního vzdělání, lidského kapitálu a propojení znalostí s praxí je základem úspěchu před konkurencí.

S ohledem na mladé osoby je podstatné uvědomit si, že tvoří nemalou část populace a jejich nezaměstnanost velkou měrou ovlivňuje celkovou nezaměstnanost každého státu a Evropské unie jako celku. Tento negativní fenomén nezaměstnanosti působí z jedné strany na jedince a jejich sociální chování a ze strany druhé obnáší velké výdaje evropských a státních fondů.

Mladí, ač studovaní, hledají častokrát bezúspěšně uplatnění na trhu práce, důvody jsou zakotveny mnohdy v minimálním propojení studia s praxí, kterou zaměstnavatelé neúprosně vyžadují, dále nedostatečnou motivací absolventů za nabízené finanční ohodnocení, které se často neslučuje s jejich představou konečného výdělku.

Vlády jednotlivých členských států mají za cíl zasahovat a usměrňovat trh práce pomocí aktivních a pasivních politik zaměstnanosti pro dosažení přirozené míry nezaměstnanosti a přiblížení se rovnováze. Unie společně se členy mají snahu vytvořit pro obyvatele vhodné životní podmínky, přiměřenou sociální ochranu, rozvíjení lidských zdrojů, to vše za účelem trvalé a vysoké zaměstnanosti. Státem uplatňovaná aktivní politika zaměstnanosti pomocí cílených programů na mladé lidi je jednou z velkých priorit Unie. Důraz je kladen na praxi při škole, umožnění snazšího přechodu ze studií do zaměstnání, zároveň zvýšení počtu poptávaných míst, možnost celoživotního vzdělávání a prohlubování dovedností a znalostí mladých. Klíčovým faktorem je předvídat budoucí poptávku a předejít nesnázím pracovního

trhu preventivním zkvalitněním nabídky při studiu. Již proto jsou finanční prostředky získané ze strukturálních fondů Evropské unie vkládány zejména do aktivních politik zaměstnanosti a pasivní politiky se pomalu ubírají do pozadí zájmu.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je hodnocení aktuální situace a analýza trhů práce v členských zemích Evropské unie včetně komparace míry nezaměstnanosti mezi nimi s důrazem na mladé lidi, kteří se zapojují do pracovního koloběhu po ukončení vzdělání.

Podpůrnými cíli jsou vymezení trhu práce, objasnění souvisejících charakteristik, lidského kapitálu, druhů nezaměstnanosti, definice příčin a možných východisek nezaměstnanosti. Dále analýza trhů práce členských zemí, komparace míry nezaměstnanosti v nových a starých zemích Evropské unie, pojmenování jednotlivých aktivních politik zaměstnanosti a jejich principů, důsledky vysoké nezaměstnanosti a možná řešení. Vymezení výdajů na vzdělávání a aktivních politik zaměstnanosti jako podíl HDP v členských státech, srovnání míry nezaměstnanosti mladých lidí ve vybraných zemích a České republice, postihnutí příčin tohoto problému u mladých osob a nalezení optimálního řešení vedoucí ke snížení počtu nezaměstnaných v jednotlivých státech.

2.2 Metodika práce

Práce se bude skládat ze dvou na sebe navazujících částí. Teoretická část bude vycházet z autorské literatury a studia úředních dokumentů vydaných Evropskou unií. Obsahově bude věnována obecným aspektům, charakteristikám a předmětu trhu práce. Základní použitou metodou bude deskripce. Teoretické poznatky budou východiskem pro část praktickou, kde bude analyzována problematika nezaměstnanosti mladých lidí v členských zemích Evropské unie a postavení České republiky v porovnání s ostatními státy pomocí komparativních metod a klasifikační analýzy.

Pomocí horizontální analýzy budou v jednotlivých členských zemích sledovány změny trendů míry nezaměstnanosti v čase. Vertikální analýza bude použita při určování procentuálních podílů míry nezaměstnanosti na celkové populaci EU a v jednotlivých státech. Následně bude provedena komparace zjištěných výsledků.

Data budou čerpána zejména z Eurostatu, elektronických dokumentů vydávané Evropskou unií a příslušnými orgány, z dokumentů přístupných v České národní bance, dále z institucí ministerstev práce v jednotlivých zemích a aktuálních relevantních informací na

internetových stránkách. Statistická data budou upravována formou grafů či tabulek, z důvodu názorného zobrazení.

Ukazatele zvolené pro srovnání jednotlivých členských zemí budou zejména míra nezaměstnanosti, veřejné výdaje na vzdělávání, výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti, jednotkové náklady práce a poměr mladých lidí k celkové populaci individuální země.

Seskupení získaných dat do grafů bude tříděno pomocí klasifikační analýzy, dále komparováno na základě analytických poznatků. V případech, kdy budou údaje vztaženy k jednomu základnímu období, například u porovnání míry nezaměstnanosti, budou použity bazické indexy, které popisují celkový vývoj za zvolené období, výchozí hodnota bude komparována s hodnotou v následujících obdobích a mezi zeměmi navzájem. Počáteční hodnotou bude vždy zvolen rok 2004, ve kterém přistoupilo deset nových zemí k Unii, bude tedy brán jako zlomový.

Závěr bude obsahovat syntézu získaných poznatků a vyhodnocení údajů získaných z jednotlivých analýz obsažených v práci včetně finální komparace míry nezaměstnanosti mladých lidí s celkovou nezaměstnaností a porovnání mezi starými a novými zeměmi EU a mezi vybranými členskými zeměmi.

3 Trh práce- obecné aspekty

V tržní ekonomice se vyskytují čtyři typy trhů, trh zboží, trh služeb, trh kapitálu a trh práce. Stejně jako na trhu zboží a služeb se obchoduje se statky a službami, tak i na trhu práce se prodává a kupuje práce. Práci chápeme jako nenahraditelnou složku ekonomických aktivit pro člověka i pro společnost. Práce, kapitál společně s půdou se řadí mezi základní výrobní faktory, kde práce je zastoupena jednotlivci (domácnostmi) na jedné straně a firmami na straně druhé.

V ekonomických literaturách existuje několik názorových směrů, mezi nejvýznamnější řadíme klasický, keynesiánský a monetaristický, jednotlivé školy se liší svými přístupy k procesům a nástrojům nezaměstnanosti na trhu práce. [66]

V následujících kapitolách jsou tyto přístupy blíže popsány a zároveň objasněny základní souvislosti a pojmy trhu práce.

3.1 Vymezení trhu práce

Na trhu práce se střetává nabídka a poptávka. Z mikroekonomického pohledu je nabídkou pracovní síla jednotlivce a poptávkou jsou potencialní zaměstnavatelé neboli firmy. Práci na trhu chápeme jako výrobní faktor, jejímž nositelem je člověk. Práce je tedy specifický výrobní faktor, jelikož závisí na duševních i fyzických vlastnostech jedince. Každý člověk vnáší do práce svou jedinečnost, zkušenosti a talent. Do nabídky a poptávky práce zasahuje stát, na straně poptávky i na straně nabídky existuje snaha maximalizovat svůj užitek. Ze strany poptávajících jde o maximalizaci výnosů a minimalizaci nákladů, druhá strana má možnost výběru mezi prací a volným časem. Můžeme se setkat s pojmem optimální alokace ekonomických zdrojů, který vyjadřuje nesoulad mezi lidskými potřebami a zdroji na trzích.[5]

Práci chápeme jako ekonomický prostředek k obživě jednotlivců a k tvorbě zisku firem.

Na trhu práce můžeme sledovat jak chování osob, tak vztah s ostatními makroekonomickými trhy. Chápeme jej jako součást hospodářského koloběhu v ekonomice, tedy součást zajištění pracovní síly pro firmy, regulace státem, spolupráce se zahraničím, tokem peněz, apod. Právě na trhu práce dochází k propojení politiky a ekonomiky. [10]

Práce vytváří specifické formy vztahů nadřazenosti a podřízenosti v konkrétní hierarchii, objevují se i vazby vůdcovské, kulturní, psychologické, apod. Další neméně důležitou strukturou je prostorová na lokální, mikroregionální meziregionální a globální úrovni. Díky neustálému nárůstu globalizace se v dnešní době rozrůstají pracovní trhy, otevírají nové pracovní možnosti a také konkurence. S tímto jevem souvisí rozvoj moderních technologií v přímé korelaci se zvyšováním nároků na pracovní sílu. Nezastavitelný pokrok má pozitivní i negativní dopady na pracovní místa, technologie napomáhá k inovacím, zlepšení postupů, přispívá k blahobytu obyvatel, na druhé straně ne všichni účastníci pracovního trhu jsou schopni pružně reagovat na přicházející změny.

Mnoho pohledů na pracovní trh je popsanych v obsáhlých teoriích, patří mezi ně klasická a neoklasická teorie, Keynesova, dále monetaristická teorie a například marxistická. [66]

S *klasickou teorií* trhu práce jsou spjata jména anglických ekonomů Adam Smith (1723-1790) a David Ricardo (1772- 1823). Model klasiků předpokládal existenci mikroekonomické rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trzích (rozlišovali trh peněz, zboží a práce). Předpokladem je dokonale konkurenční trh, jehož subjekty mají plnou informovanost o dění na trhu a stabilní očekávání. Mzdy a ceny jsou dokonale pružné, na trhu práce je daná výše reálné mzdy a zaměstnanosti. Při rovnovážné zaměstnanosti si každý, kdo chce, práci najde. Práce je chápána jako zboží a nezaměstnanost vzniká krátkodobou nerovnováhou mezi nabídkou a poptávkou. Ovšem každý trh je schopný se vrátit do rovnováhy, tento jev nazval Adam Smith „*neviditelnou rukou trhu*“. [3]

„Jestliže se sebeláska, starost o vlastní zájem rozvíjí v podmínkách přirozené svobody limitované pouze zákonem, vede ekonomicky motivované jednotlivce k jednání, kterého součástí je dělba práce, specializace a vzájemně výhodná kooperace a které- jakoby zásluhou nějaké neviditelné ruky- vede k neúmyslnému efektu všeobecného prospěchu“ (Adam Smith).

Myšlenku regulace určitých opatření státem přinesl další anglický ekonom J. M. Keynes (1883- 1946). Jeho *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz* měla zásadní vliv na ekonomii dvacátého století. Keynes zde poukazuje na nestabilitu investic a nedostatečnou agregátní poptávku, jako dva nejpodstatnější vlivy oslabující trh. Keynes považoval klasické a neoklasické modely nevyhovující moderním rozvinutým ekonomikám, upozornil, že i monetární ekonomika se může dostat do stavů dlouhodobé recese. Zároveň tyto modely s vysokou nezaměstnaností a samoregulační schopnosti nebudou fungovat k samotnému obnovení trhu. Hospodářskou depresi Keynes považuje za jev přirozený. [11]

Monetaristická teorie a její hlavní představitel Milton Friedman (1912- 2006), který jako první vystoupil proti keynesiánské teorii a upravil model plné zaměstnanosti vycházející z Phillipsovy křivky¹. Friedman tvrdil, že existuje přirozená míra nezaměstnanosti, na kterou nepůsobí žádné podněty hospodářské politiky. Monetarismus si během nárůstu inflace a nezaměstnanosti ve vyspělých ekonomikách v 70. letech našel své místo, zatímco keynesova ekonomika si s těmito jevy nedokázala poradit. [11]

Již s klasickou teorií se začal používat pojem dokonalý trh, dnes je to spíše teoretický model, kde nelze ovlivnit cenu, množství práce a platí plná informovanost účastníků trhu, což vede k plné zaměstnanosti. Reálný trh je ovšem trhem *nedokonalým*, dochází k pomalé reakci mezd na změny na trzích, existenci a vlivu pracovně právního zákonodárství, monopson na straně poptávky, působení odborových organizací na straně nabídky, atd.

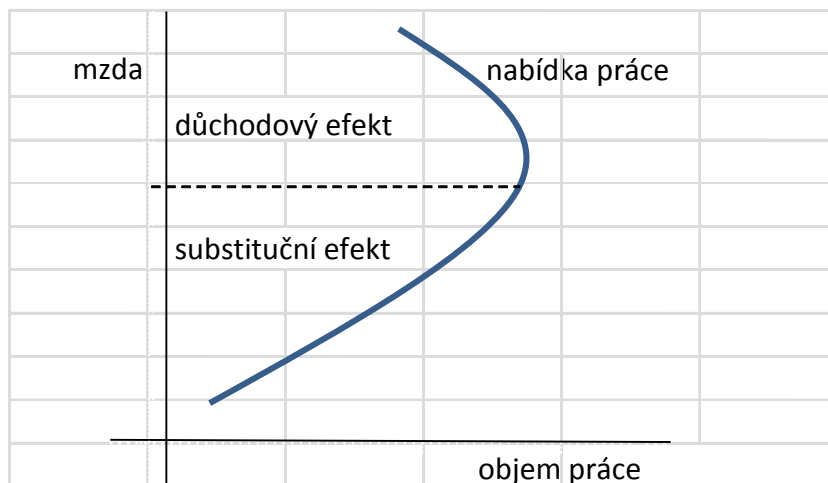
3.1.1 Nabídka a poptávka na trhu práce

Nabídka práce je tvořena domácnostmi, resp. občany. Křivka nabídky práce nemá klasický tvar jako má například křivka nabídky výrobků a služeb. Z obrázku níže (graf č. 1), je patrné, že křivka na trhu práce je rostoucí jen do jisté míry nabízené mzdy. Jednotlivci sami rozhodují, zda budou ochotni nabízet větší množství práce, nebo dají přednost trávení volného času. Kaczor tvrdí „*Obecně platí, že s rostoucí cenou, se zvyšuje nabízené množství, tedy platí, že za vyšší mzdu jsou domácnosti ochotny nabízet více práce*“. [5]

Rozhodování jednotlivců, za nabídnutou práci je ovlivněna reálnou mzdou, která vyjadřuje kolik zboží a služeb si za ni jedinec na straně nabídky může pořídit.

¹ Phillipsova křivka- doplňuje keynesovský model, Phillipsova křivka ukazuje, že míra změny mezd je vysoká a kladná v případě, že existuje převis poptávky po práci nad nabídkou, naopak je nízká až záporná, pokud převažuje nabídka práce.

Graf č. 1: Křivka nabídky práce:

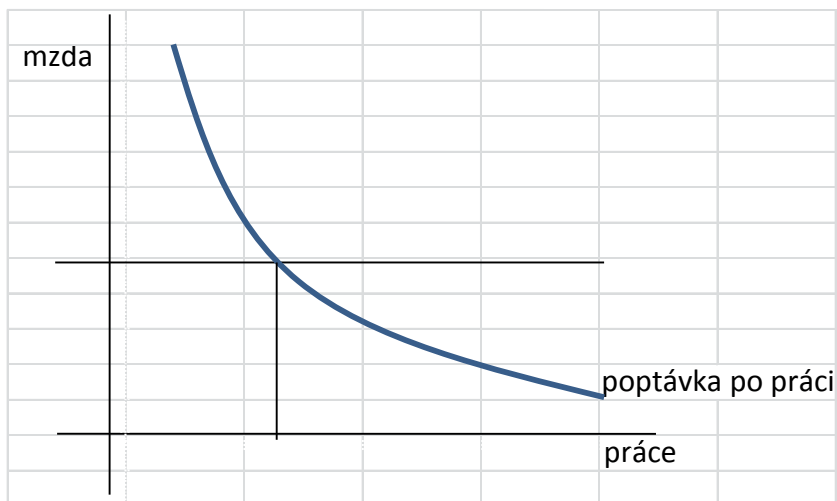

Zdroj: vlastní zpracování

Na trhu práce je klasickým jevem *substituční efekt*, při kterém dochází k přísunu pracovní síly jedinců, kteří odmítali za jistých okolností nabízet svou práci, ale jakmile se zlepší mzdové podmínky, začnou nabízet svou pracovní sílu. Tedy substituují svůj volný čas za práci. Tím se křivka nabídky zalámá. Substituční efekt je na obrázku sevřen nabídkovou křivkou a přerušovanou vodorovnou čarou, v levé dolní části grafu. Ve chvíli, kdy je domácnost uspokojena odměnou ve formě reálné mzdy, začne opět upřednostňovat svůj volný čas, tedy nastane *efekt důchodový*. Tento efekt je v grafu č. 1 vyznačen nad přerušovanou čarou, v levém horním rohu. [5]

Křivka *poptávky* po práci zobrazuje závislost práce na mzdě z pohledu zaměstnavatele, tedy poptávajících firem. S rostoucí mzdou klesá poptávka po práci, tedy logicky při drahé pracovní síle, zaměstnavatel poskytne méně pracovních míst. Tento zákon klesající poptávky je znázorněn na grafu č. 2.

Graf č. 2: Křivka poptávky po práci:

Zdroj: vlastní zpracování

Neoklasická teorie zastává názor, že agregovaná nabídka se rovná agregované poptávce. Keynes se v tomto bodě od neoklasiků vymanil, stále více byl přesvědčen, že na trh má zasahovat stát, postupně ustupoval od Smithovy „neviditelné ruky trhu“. V keynesově ekonomii je určující poptávka, také proto se pro jeho teorii později vžil název „poptávková ekonomie“. [3]

Dle Holmana [2] je poptávka „*funkcí závislosti množství poptávané práce na její ceně a ceně dalších výrobních faktorů*“. Dalšími faktory je míněna půda a kapitál, jejichž množství ovlivňuje poptávku práce.

Kotýnková [7] definuje poptávku jako „*vztah mezi poptávkovým množstvím a poptávanou cenou*“. Obecně platí, že se s poptávaným množstvím mění nepřímo úměrně poptávaná cena, neboli pokud roste cena, klesá poptávané množství. Zároveň je u každého druhu zboží účinnost této úměry jinak intenzívní.

Rovnováha na trhu práce

Ideálním vztahem poptávky a nabídky na trhu práce je *rovnováha*. Průsečík nabídky a poptávky je rovnovážný bod, který vyznačuje vztah rovnovážné mzdy s rovnovážným množstvím práce, lze tedy říci, že v tomto bodě neexistuje nezaměstnanost, pouze plná

zaměstnanost. V reálných tržních podmínkách je rovnováha abstraktním pojmem z důvodu změn poptávky i nabídky práce v čase a z toho plynoucí nezaměstnanosti.

Mzda je odměnou za vykonanou práci zaměstnavatele zaměstnanci. Na trhu práce existuje stav, kdy je vyšší tržní mzda nežli rovnovážná, vzniká přebytek pracovních sil, tedy nezaměstnanost. Opakem je nedostatek pracovních sil při stavu nižší tržní mzdy v poměru k rovnovážné mzdě. [13]

Segmentace trhu práce

Pracovní trh je rozdělen, tedy segmentován, na určité homogenní skupiny, případně na sektory práce, lze říci, že tento trh obsahuje několik dílčích trhů, které spolu vzájemně nekonkurují. Segmentace se dělí na profesní, geografickou a dle charakteru jednotlivých odvětví. Profesní segmentací rozumíme specializaci jedince v určitém odvětví a jeho včleňování do konkrétního tržního segmentu. Důsledky segmentace mohou být nepružnost mezd a nezaměstnanost. [13]

Mezi základní členění trhu práce je na *primární* a *sekundární trh*. Primární trh se vyznačuje nabídkou pracovních míst, která mají vysoké mzdy, dlouhodobou pracovní jistotu a je zde možný profesní a kvalifikační růst. Oproti tomu trh sekundární, pro který je charakteristické nízké mzdové ohodnocení, minimální atraktivita a nejistota v práci. Lidé na tomto trhu se stávají častěji nezaměstnanými. K přesunu pracovních sil dochází zejména z primárního na sekundární, opačným směrem je tento přesun zcela výjimečný. Na sekundárním trhu se častěji vyskytují mladí nebo staří lidé, ženy a tělesně postižení. [12]

Trh dále můžeme rozdělit na *externí* a *interní*. Interní trh je v rámci podniku, tedy interakcí mezi zaměstnavatelem a jeho zaměstnanci a externí trh práce se nachází i mimo podniky, poptávajících ze strany firem a nabízejících potencionálních zaměstnanců. [13]

Dalším členěním je *formální* trh práce, který je regulovaný státem a objevují se zde oficiální pracovní příležitosti. Kdežto na *neformálním* trhu se setkáme s prací v rámci rodiny a mezi přáteli, ale i s nezákonným podnikáním, tzv. šedou ekonomikou. [10]

Faktory na trhu práce

Poptávka po zaměstnancích je ovlivněna celou řadou trendů a faktorů, na které působí světová ekonomika. V dnešní době má na trh práce značný vliv demografický vývoj, sociokulturní faktory, regulace ze strany státu, vzdělání, profesní zkušenosti, geografický profil dané země a trendy v investicích a outsourcingu.

Pojem *demografický vývoj* zahrnuje stárnoucí trend obyvatelstva a migraci. Do budoucna se předpokládá, že ve většině ekonomik z hlediska průměrného věku pracujících bude přibývat starších. Důvodů je k této domněnce hned několik, klesá porodnost, prodlužuje se odchod do důchodu, jelikož se dožíváme vyššího věku a prodlužuje se tedy doba ekonomicky aktivního života. Věková struktura obyvatelstva vymezuje možnou pracovní sílu, tento faktor je ovlivněn počtem živě narozených, zemřelých a imigrovaných jednotlivců. Migrace za účelem nalézt práci v zahraničí značná zejména při vstupu zemí do Evropské unie, kdy je umožněn téměř volný pohyb pracovních sil. Tento jev znamená snazší přístup na trhy práce členských zemí EU. V domácích ekonomikách jednotlivých států pracují cizinci za minimální mzdu, za kterou domorodci nejsou ochotni nastoupit do pracovního poměru.

Mezi *sociokulturní faktory* patří preference studentů, přibývá zájemců o studia, do ústraní jdou profese v průmyslu, které jsou vnímány jako neatraktivní, méně placené a také málo prestižní. Vzdělání a kvalifikace je dnes jakýmsi vyšším statutem ve společnosti. Vzrůstá podíl absolventů vysokých škol a naopak ubývá studentů učebních oborů bez maturity. [42] Jako další můžeme do sociokulturních faktorů zařadit osobní kompetence a způsobilost, což je při hledání zaměstnání konkurenční výhodou jednotlivce. Důležitá je pro absolventy škol také praxe, bez zkušeností a potřebných kompetencí je náročnější dostat vytouženou práci. Bez rekvalifikace a pružnosti osob ucházejících se o práci se zvyšuje strukturální nezaměstnanost² státu.

Trh práce je *regulován státními orgány* prostřednictvím mnoha zákonů a standardů. Cílem regulačních opatření je finanční pomoc zájemcům o práci, jejich zahrnutí do pracovního koloběhu a snaha přizpůsobit je nárokům na trhu. Ekonomická činnost státu využívá nástroje fiskální, monetární a důchodové politiky a vnějších vztahů.

² Strukturální nezaměstnanost- kapitola 3.2.1 Druhy nezaměstnanosti

Aktivní politiky na trzích práce je nutno podporovat, v některých zemích, například v České republice a na Slovensku, je tato politika poměrně levná a není natolik rozsáhlá, jako v zemích severských. Nízké výdaje na politiku na pracovním trhu jsou zaznamenány i ve státech pobaltských zemí, viz příloha č. 1.

Vládní politika zaměstnanosti může informovat o volných pracovních příležitostech, podporovat rekvalifikaci a financovat migraci za prací. [4]

Podrobné informace o Aktivních politikách EU viz kapitola 3.2.4 Řešení nezaměstnanosti a 4.4 Řešení nezaměstnanosti mladých lidí.

3.1.2 Lidský kapitál

Teorie lidského kapitálu je spojena zejména s proudem označovaným „chicagská škola“, která působila v 60. letech 20. století, přestože vztah lidského kapitálu s ekonomikou je možný pozorovat i v práci Adama Smithe (1776), později se podobnou myšlenkou zabývají Karl Marx, Arthur C. Pigou a další. Ekonomové chicagské školy objasnili pojem lidský kapitál, zároveň se věnovali neekonomickým hodnotám souvisejících s psychologií, sociologií a demografií. S tímto směrem je spojováno jméno Garyho S. Beckera.

Dle Kuchaře [8] „*nabízení práce ze strany jednotlivce reflektuje jeho snahu o zhodnocení dosavadních investic do profesní přípravy (tedy nejen do vzdělání).*“ Toto tvrzení vypovídá o snaze maximalizovat zisk i na straně nabídky, tedy jednotlivce. Vyslovená myšlenka je základem teorie lidského kapitálu tvůrců T. Schultze a G. Beckera, který ve svých dílech vysvětluje, že výdaje do lidského kapitálu a vzdělání jsou investicí, popisuje chování jedince, který má vždy snahu maximalizovat svůj užitek. Lidským kapitálem v souvislosti s chudobou v nejméně ekonomicky rozvinutých zemích se zabýval T. Schultz, teorii peněz o problematiku lidského kapitálu rozšířil Milton Friedman. [66]

Pod pojmem lidský kapitál chápeme lidskou pracovní sílu, která je v určitém ohledu velmi specifická. Nositelem lidského kapitálu je jednatel, kterého si nelze na trhu koupit jako takového, ale pouze jeho dovednosti a znalosti, které jsou u každého individuální. Podnik, který poptává lidský kapitál, nemá jistotu, zda bude s budoucím zaměstnancem spokojen. I přes určitá doporučení, školy a kurzy nelze nikdy předpovědět, zdali bude zaměstnanec

schopen určitou pozici zastávat. Osobnostní stránka je tedy neoddělitelnou součástí lidské práce.

Dle definice OECD „*Lidský kapitál jsou znalosti, dovednosti, schopnosti a vlastnosti jedince, které usnadňují vytváření osobního, sociálního a ekonomického blaha.*“

Z jedné strany *lidský kapitál* zahrnuje vrozené charakteristiky člověka, jako je pohlaví, věk, osobnost, apod. Ze strany druhé jsou to věci, se kterými člověk vyrůstal, naučil se a prožil, například vzdělání, profesní zkušenosti, jazykové dovednosti a sociální zázemí. Důležitou součástí jsou v dnešní době znalosti a dovednosti vedoucí k inovacím a technologickému pokroku. Na straně poptávajících firem jsou vždy předpoklady a požadavky pro výkon určité profese, díky kterým se nabídka práce selektuje.

Dle Münicha a Švejnara je lidský kapitál „*souhrn znalostí, dovedností a schopností, kterými je vybaven jednotlivec, a kteréžto vlastnosti mají nějaký vztah k ekonomické činnosti.*“ [9]

Strukturální, neboli organizační kapitál je tvořen licencemi, patenty a know-how jako nejcennější majetek organizací, dále se sem řadí informační systémy. *Vztahovým kapitálem* chápeme vztahy jak vně organizace, s tržním okolím, tak i uvnitř, mezi kolegy navzájem. Tento pojem zaštiťuje firemní kulturu a klima, které mají nepřímý vliv na vztahy se zákazníky a dodavateli.

Při rozhodování o přijetí či nepřijetí pracovního místa jedincem hrají důležitou roli ekonomické, právní, psychologické a sociální faktory, jako jsou mzda a firemní benefity, vzdálenost pracoviště od bydliště, pracovní prostředí, potenciální kolegové, bezpečnost při práci, možnost kariérního růstu, společenský status, apod.

Lidský kapitál je úzce spjat s pojmem *sociálního kapitálu*, který se „*snaží zachytit „neekonomické“ faktory, které ovlivňují vstup jedince na trh práce*“ [10]. Tento pojem lze rozdělit na mikro a makrosociální, v mikrosociálním kapitálu jsou zahrnuty vztahy mezi jedinci navzájem, s větší či menší intenzitou a důvěrou. Ty důležitější vztahy si jedinec utváří v rodině, mezi blízkými přáteli a příbuznými. Slabším vztahem se naopak vyznačují vztahy s lidmi náhodně potkanými, přátelé přátel, apod. Pro hledání práce a k tomu potřebných informací se většinou dovídáme právě od vzdálenějších, tedy slabších vazeb s lidmi, vzdálenější vztahy jsou pro nás v tomto ohledu důležitější. Makrosociální hledisko sociálního kapitálu je dáno rozsahem účasti ve společnosti, v politických otázkách a občanských sdruženích. Všeobecně je sociální kapitál v interakci se sférou ekonomickou, sociální,

politickou, kulturní a rodinnou. S tímto tvrzením lze předpokládat, že s určitou ekonomickou vyspělostí země se zvyšuje úroveň sociálního kapitálu. V Evropě lze rozdělit sociální kapitál na pět typů, dle množství silných a slabých vazeb mezi lidmi, blahobytu země, důvěry ve společnost a úrovně participace. [14]

Měření lidského kapitálu je možné aplikováním kvantitativních ukazatelů na ukazatele kvalitativní, v tomto případě úrovní vzdělání. Častým ukazatelem je podíl středoškolsky vzdělaných k celkové populaci, nebo podíl osob, které předčasně opustily školu, apod.

Dle Eurostatu je podíl minimálně středoškolsky vzdělaných v EU v průměru 76 % (viz tabulka č. 1). Tento ukazatel měří podíl lidí na celkové populaci, kteří by měli mít minimální nezbytnou kvalifikaci k aktivnímu podílení se na sociálním a ekonomickém životě.

Tabulka č. 1: Osoby ve věku 25-64 let s alespoň vyšším středním vzděláním (%)

Země / Období	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU (28 zemí)	68.3	69.4	70.0	70.7	71.4	72.0	72.7	73.4	74.3	75.2	76.0
Belgie	64.3	66.1	66.9	68.0	69.6	70.6	70.5	71.3	71.6	72.8	73.6
Bulharsko	71.7	72.5	75.5	77.4	77.5	77.9	79.4	80.0	81.0	81.8	81.1
Česká republika	89.1	89.9	90.3	90.5	90.9	91.4	91.9	92.3	92.5	92.8	93.2
Dánsko	81.2	81.0	81.6	74.3	73.8	74.8	75.6	76.9	77.9	78.3	79.6
Německo	83.9	83.1	83.2	84.4	85.3	85.5	85.8	86.6	86.6	86.7	86.9
Estonsko	88.6	89.0	88.5	89.1	88.4	88.8	89.3	89.1	90.0	90.6	91.2
Irsko	63.0	65.2	66.7	67.8	70.0	71.1	72.8	73.6	74.6	76.7	78.8
Řecko	59.1	60.2	59.2	60.1	61.3	61.5	62.7	64.6	65.8	67.2	68.4
Španělsko	45.4	48.8	49.7	50.6	51.1	51.6	52.9	54.0	54.7	55.5	56.6
Francie	65.9	66.7	67.3	68.5	69.6	70.2	70.8	71.6	72.5	75.1	77.4
Chorvatsko	71.2	72.8	74.1	75.7	76.7	77.5	77.3	78.2	80.5	81.3	82.9
Itálie	48.7	50.1	51.3	52.2	53.3	54.2	55.1	56.0	57.2	58.2	59.3
Kypr	64.4	66.6	69.5	72.1	73.1	72.3	74.0	75.2	77.4	78.5	77.6
Lotyšsko	84.3	84.4	84.1	84.6	85.9	86.8	88.6	87.9	89.1	89.4	89.5
Litva	86.6	87.5	87.8	88.5	90.4	91.2	91.9	92.9	93.3	93.4	93.3
Lucembursko	63.2	65.9	65.5	65.7	67.9	77.3	77.7	77.3	78.3	80.5	82.0
Maďarsko	75.3	76.4	78.0	79.0	79.6	80.5	81.2	81.5	82.0	82.5	83.1
Malta	23.6	25.2	26.5	26.6	27.8	30.8	33.0	35.5	38.2	40.5	42.2
Nizozemsko	70.9	71.8	72.4	73.2	73.3	73.4	72.3	72.3	73.4	75.8	76.0
Rakousko	79.8	80.4	80.1	79.9	80.9	81.6	82.4	82.4	82.9	83.0	83.9
Polsko	83.6	84.8	85.8	86.3	87.1	88.0	88.5	88.9	89.6	90.1	90.5
Portugalsko	24.9	26.3	27.5	27.3	28.1	29.7	31.7	34.6	37.3	39.8	43.3
Rumunsko	71.5	73.1	74.2	75.0	75.3	74.7	73.9	74.5	75.4	75.7	72.8
Slovinsko	79.7	80.3	81.6	81.8	82.0	83.3	83.3	84.5	85.0	85.5	85.7
Slovensko	87.0	87.9	88.8	89.1	89.9	90.9	91.0	91.3	91.7	91.9	91.0
Finsko	77.6	78.8	79.6	80.5	81.1	82.0	83.0	83.7	84.8	85.9	86.5
Švédsko	82.9	83.6	78.9	79.4	80.0	80.7	81.2	81.6	82.4	83.2	83.7
Spojené království	70.7	71.8	72.7	73.4	73.4	74.5	76.1	76.4	77.9	78.3	79.2

Zdroj: Eurostat. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00065>

V různých evropských zemích je středního vzdělání dosaženo různou délkou studia, což závisí na národním vzdělávacím systému. Za povšimnutí stojí fakt, že Česká republika si v tomto žebříčku stojí na přední příčce s 93,2 % středoškolsky vzdělaných, následuje Litva, Slovensko a Polsko.

Při srovnání s lidmi do 24 let je zmíněný průměr o více než šest procentních bodů vyšší, dosahuje příznivé hodnoty 82,3 % (viz tabulka č. 2). Nárůst procentní hodnoty zájmu o vzdělání lze zpozorovat u mladých v Chorvatsku a Irsku. Z průměrných hodnot EU od roku 2004 lze vyvodit, že současným trendem, zejména u mládeže, je stále větší zájem o vzdělání a s tím související lepší pracovní podmínky a zabezpečení.

Tabulka č. 2: Osoby ve věku 20-24 let s alespoň vyšším středním vzděláním (%)

Země / Období	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU (28 zemí)	77.4	77.6	78.2	78.3	78.7	78.8	79.2	79.7	80.4	81.1	82.3
Belgie	81.8	81.8	82.4	82.6	82.2	83.3	82.5	81.6	82.8	83.1	84.4
Bulharsko	76.1	76.5	80.5	83.3	83.7	83.7	84.4	86.7	85.8	86.0	85.8
Česká republika	91.4	91.2	91.8	91.8	91.6	91.9	91.9	91.7	90.9	90.9	90.7
Dánsko	76.2	77.1	77.4	69.4	68.9	69.9	68.6	70.0	72.0	71.8	72.5
Německo	72.8	71.4	71.9	72.9	74.1	73.7	74.4	75.5	75.8	77.0	77.1
Estonsko	80.0	82.8	82.2	81.0	82.0	82.6	83.6	82.8	81.3	84.2	83.6
Irsko	85.3	85.8	85.7	86.5	87.6	86.4	86.3	86.7	87.2	89.4	92.6
Řecko	83.4	84.5	81.4	82.6	82.6	82.6	83.6	83.9	85.5	86.7	88.4
Španělsko	61.1	61.8	61.8	61.4	60.3	60.3	61.5	62.0	63.0	63.8	65.8
Francie	82.9	83.3	83.2	82.4	83.8	83.6	83.3	83.9	84.5	86.4	88.6
Chorvatsko	93.5	93.8	94.6	94.6	94.6	93.8	94.2	94.9	94.0	94.2	96.3
Itálie	72.5	73.5	75.5	76.4	76.6	76.4	76.5	77.3	77.9	78.1	79.9
Kypr	77.6	80.4	83.7	85.8	85.1	87.3	86.2	87.6	87.8	89.5	92.4
Lotyšsko	78.3	78.7	80.1	79.6	79.8	80.6	80.3	80.6	84.1	85.7	86.7
Litva	85.5	87.5	87.4	88.3	88.8	86.8	87.0	87.7	89.3	90.0	91.4
Lucembursko	72.5	71.1	69.3	70.9	72.8	76.8	73.4	73.3	71.5	76.9	73.7
Maďarsko	83.5	83.4	82.9	83.7	83.5	83.6	83.5	82.7	83.2	84.2	85.3
Malta	51.0	60.0	59.3	66.8	67.5	70.4	73.2	74.2	75.7	76.5	75.5
Nizozemsko	75.0	75.6	74.7	76.2	76.2	76.6	77.6	78.2	79.0	78.2	79.2
Rakousko	85.4	85.7	85.6	84.0	84.4	85.8	85.5	85.2	86.4	87.2	89.6
Polsko	90.9	91.1	91.7	91.6	91.3	91.3	91.0	90.1	89.8	89.7	90.4
Portugalsko	49.8	49.4	49.9	53.6	54.6	55.9	59.1	64.6	67.8	70.1	72.1
Rumunsko	75.3	76.0	77.2	77.4	78.3	78.3	78.4	79.7	79.8	80.3	79.7
Slovinsko	90.5	90.5	89.4	91.5	90.2	89.4	89.1	90.1	90.1	91.5	90.2
Slovensko	91.7	91.8	91.5	91.3	92.3	93.3	93.2	93.3	92.7	91.2	90.9
Finsko	84.5	83.4	84.7	86.5	86.2	85.1	84.2	85.4	86.3	85.9	86.3
Švédsko	86.0	87.5	86.2	86.5	86.7	87.6	87.2	87.2	86.4	86.2	86.9
Spojené království	77.0	78.1	78.8	78.1	78.2	79.3	80.5	80.1	81.9	82.9	84.1

Zdroj: Eurostat. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00186>

Nejnižší hodnotu mladých lidí vykazuje Španělsko, naopak starších osob 25 let bez středního vzdělání je nejvíce v Portugalsku a Maltě, a opět Španělsko s nízkým procentem vzdělaných.

Podíl osob, pro věkovou kategorii 18-24 let, které předčasně odešly ze školy, je v EU 11,1 % z celkové populace.

Zvyšování úrovně lidského kapitálu je jedním ze základních cílů Evropské unie, který je definován ve Strategii Evropa 2020³. Tyto záměry slouží k měření lidského kapitálu a určení možného budoucího vývoje, lidský kapitál je vztahován k HDP, nezaměstnanosti a produktivitě práce.

Další relativně novou metodou pro měření je Evropský index lidského kapitálu (The European Human Capital Index od Peera Ederera z roku 2006). V tomto indexu jsou obsaženy vzdělání a zaměstnanost lidského kapitálu a demografie, tedy hlediska, která souvisí s ekonomickým růstem jednotlivých zemí. Cíl je poskytovat přehled o tom, jak si dnes země stojí s ohledem na jejich rozvoj a potenciál. Index také zohledňuje pět různých věkových skupin (do 15ti let, 15-24, 25-54, 55-64, 65 a více let), jejich problémy, snaží se zachytit odlišnost od ideálního stavu. Index lidského kapitálu zohledňuje 46 ukazatelů (vzdělání, pracovní síla, náklady na výzkum a vývoj, míra nezaměstnanosti, atd., které jsou dále rozděleny), viz příloha č. 2. Hodnoty vychází z veřejně dostupných ukazatelů poskytovaných mezinárodními organizacemi (ILO, UNESCO a WHO⁴). [80]

V příloze č. 2 je jako druhá součást lidského kapitálu, zaměstnanost, která zahrnuje několik oblastí aktivit na pracovním trhu. Ekonomickou participací rozumíme, do jaké míry se jednotlivé skupiny lidí účastní v zemích na trhu práce, ať již jde o mladé lidi, ženy, nebo starší osoby. Genderové rozdělení je měřeno ve věkové kategorii 25ti až 54 let, kde bývají největší rozdíly v zaměstnanosti mužů a žen, ovšem světovým současným trendem je snaha zvyšování zaměstnanosti žen, pro podporu vyvážení ekonomik. Pro věkovou skupinu 15ti až 24 let, tedy věkového vymezení pro „mladé lidi“, index udává míru neaktivních mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní, nestudují nebo se nevěnují žádné odborné profesní přípravě, zároveň míru dlouhodobé nezaměstnanosti u mladých.

V oblasti dovedností se posuzuje, zda jsou znalosti a dovednosti jednotlivců přizpůsobeny ekonomice dané země. Tato oblast slouží ke zhodnocení kvality pracovních míst a jak je země

³ Strategie Evropa 2020- Záměry, kterých by Evropa měla dosáhnout během následujících několika let. *Podrobněji viz kapitola 3.2.4 Řešení nezaměstnanosti*

⁴ Mezinárodní organizace práce (ILO), Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Světová zdravotnická organizace (WHO)

schopna vzdělání lidí přesunout do produktivního zaměstnání na příslušné úrovni dovedností. Ve věkové skupině 15-24 let, vstupující dříve či později do pracovního života, index měří nedostatky ve využití schopností mladých, pro zaměstnání, na které byli vyškoleni, nebo právě naopak nedostatky v proškolení pro konkrétní zaměstnání, například v situaci, kdy studijní obory neodpovídají požadavkům zaměstnavatelů. [80]

Vzdělání

K lidskému kapitálu neodmyslitelně patří vzdělání, v současné době je na vzdělání kladen velký důraz, neboť je bráno jako faktor růstu bohatství zemí.

Vzdělávání je členěno za prvé na počáteční, které jedinec získává ještě před vstupem na pracovní trh, tato forma vzdělání je formální. Jedná se o základní vzdělání, střední a terciální vzdělání⁵. Druhá forma vzdělání se utváří po vstupu na pracovní trh, jedná se o formální vzdělávání, neformální a informální. Formální je součástí všech školních stupňů, neformální je organizovanou formou vzdělávání skrze školení, rekvalifikace a přednášky, bez možnosti ukončení určitého stupně vzdělání. Informální pojímá poznatky ze všedního života s lidmi v blízkém i vzdálenějším okruhu. [10]

Státní politiky vyspělých zemí podporují vzdělání a očekávají návratnost této investice, i přes to, že v této oblasti platí zákon klesajících výnosů na každou další peněžní jednotku vynaloženou na vzdělání. Za nejvýnosnější považujeme investice do základního vzdělání, jsou také nejprínosnější pro společnost, jelikož tímto vzděláním se z negramotných stávají gramotní. U vysokoškolského vzdělání jsou dlouhodobě vysoké náklady a dlouhá doba návratnosti investice, tedy se nepovažuje za investičně výhodné. Nejvyšší výdaje na vzdělání kolem 8 % HDP má Dánsko, Malta, nejnižší naopak Rumunsko, pouze okolo 3 % HDP. V tabulce č. 3 jsou uvedené země, jejichž podíl výdajů z hrubého domácího produktu je nejvyšší, nebo naopak nejnižší a pro srovnání je uveden údaj České republiky, která vykazuje povětšinou průměrnou hodnotu. Veškeré členské země EU viz příloha č. 3: Veřejné výdaje na vzdělání v zemích EU.

⁵ Členění dle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání ISCED 97 na základní ISCED 1, 2, střední ISCED 3, 4 a terciální ISCED 5, 6

Tabulka č. 3: Veřejné výdaje na vzdělání (v %, podíl z HDP)

Země / Období	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU (28 zemí)		5,00	5,30	4,95	4,92	4,91	4,92	5,40	5,38	5,41	5,25	5,3
Dánsko	8,44	8,44	8,33	8,43	8,30	7,97	7,81	7,68	8,74	8,81	8,75	7,9
Malta	4,27	4,22	4,48	4,66	6,58	6,45	6,18	5,72	5,32	6,74	7,96	
Švédsko	7,6	7,36	7,21	7,9	6,89	6,75	6,61	6,76	7,26	6,98	6,82	6,8
Česká republika	3,93	4,15	4,32	4,20	4,80	4,42	4,50	3,92	4,36	4,25	4,51	4,8
Bulharsko	3,70	3,94	4,9	4,40	4,25	4,4	3,88	4,44	4,58	4,10	3,82	3,5
Rumunsko	3,25	3,51	3,45	3,28	3,48		4,25		4,24	3,53	3,7	3

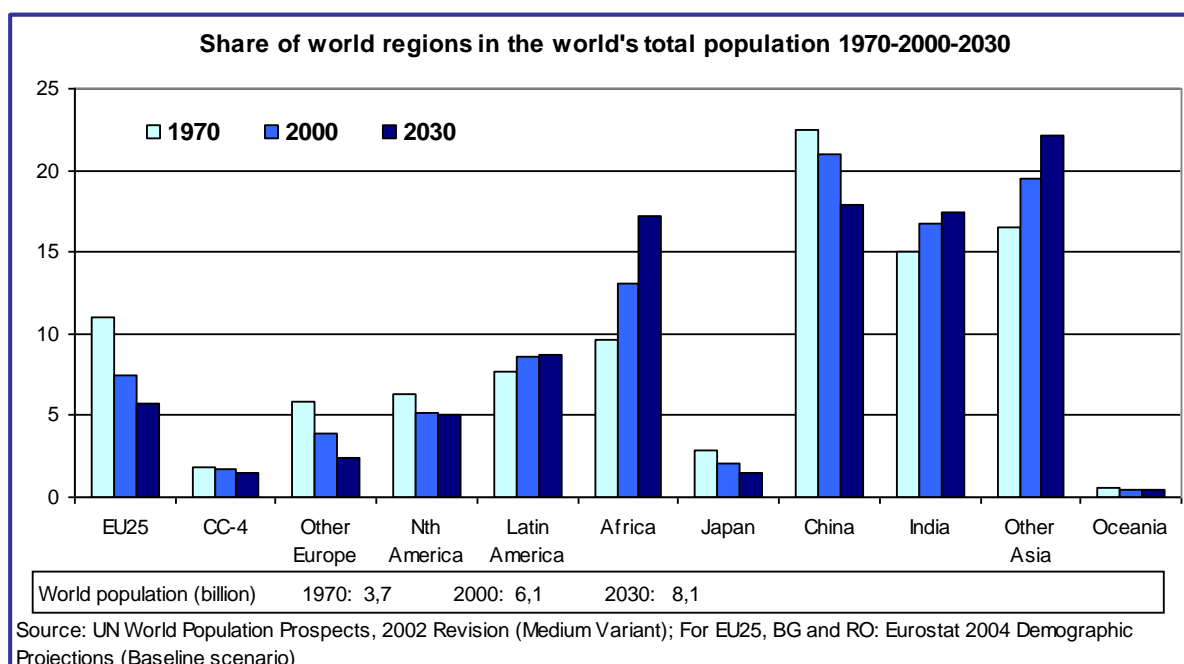
Zdroj: Eurostat. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdsc510>

Požadavky na vysokoškolsky vzdělané jedince jsou pochopitelně značnější než na středoškoláky. U vysokoškoláků se očekává větší rozhled, ovšem odbornost jde stranou. Jedinec se střední školou by měl ovládat schopnost komunikace, formulovat názory, samostatnost a disponovat určitou flexibilitou. Vysoká úroveň lidských zdrojů vede k růstu ekonomiky a celkově k hospodářskému růstu.

Zaměstnavatelé dnes upřednostňují vysokoškoláky s určitou praxí, je tedy důležité v průběhu studia projevit snahu a takovou zkušenost získat, i přes neblahé následky a doznívání ekonomické krize. [63]

Vzdělání na evropských pracovních trzích nemá zcela příznivý vývoj z hlediska demografického. EU, ve své Zelené knize, i OSN předpokládají, že se v Evropě do roku 2030 sníží počet celkového obyvatelstva v produktivním věku až o 20 milionů. Evropa je jedním z kontinentů, ve které se nejvíce projeví stárnutí obyvatelstva (viz graf č. 3).

Graf č. 3: Podíl světových regionů na celkové populaci, srovnání roku 1970- 2000- 2030

Zdroj: Zelená kniha „Nová mezigenerační solidarita jako odpověď na demografické změny“ 2005, [23]

Lze konstatovat, že v Evropě se za posledních padesát let snížil podíl na celkové populaci téměř o 10 %, naopak v Africe je trend zcela opačný. Tím vyvstává samozřejmě riziko rozšíření populace s minimálním vzděláním, nemluvě o různých kulturách a náboženstvích.

Problémem nejen evropských trhů práce pro absolventy škol je fakt, že pokud je trh práce hladový po určitém oboru, není po něm lačný donekonečna. Jako všechny trhy, tak i trh práce se mění, a s ním i jeho požadavky. Neplatí vždy pravidlo, že obor žádaný v současné době bude žádaný i v budoucnu, kdy student školu dokončí. Dynamiku trhu lze předpovídat jen do určité míry, ale je třeba na tyto změny brát zřetel.

Pracovní trh je proměnlivý a konkurenční. Jedinec tedy musí svůj lidský kapitál neustále zdokonalovat a pracovat na sobě samém, aby mohl být konkurencí pro ostatní uchazeče na trhu práce. [5]

Mnozí ekonomové a sociologové zabývající se souvislostmi mezi trhem práce a vzděláním, např. autoři K. R. Allerbeck a W. J. Hoag zkoumali oblasti vzdělání, práce, povolání a rodiny zejména u mladých lidí mezi 60. a 80. lety v Německu. Pro mladé bylo zpočátku vzdělání garancí uplatnění na trhu práce a získání prestižního povolání. Ovšem v průběhu dvaceti let se změnil pohled na vzdělání u mladých, existovaly rozdíly v uplatnění mladých žen a mužů, i

když mladí studovali, neměli žádnou pracovní jistotu. V této době postihla nezaměstnanost zejména mládež. Na tyto problémy navazuje autor knihy „*Riziková společnost*“, Ulrich Beck, který tvrdí, že mladí lidé zůstávali ve školách co nejdéle, z obavy a nejistoty nalezení práce po ukončení studia. Dle Becka je, pro absolventy s nižším než středoškolským vzděláním, čím dál náročnější uplatnit se na trhu práce. Ovšem tento trend se dnes pomalu rozšiřuje i mezi kvalifikované jedince. [2][13]

3.2 Nezaměstnanost

Lidská práce má pro jedince neopomenutelný význam, díky této aktivitě se člověk může seberealizovat a materiálně uspokojovat. Ve společnosti je práce známkou důstojného žití a určité užitečnosti, pro jednotlivce znamená uspokojení potřeb, navazování sociálních vztahů, apod.

Ztráta zaměstnání pak znamená ztrátu existenční identity, může vyvolat trauma. Podle mnohých poznatků má vyřazení práce z osobního života negativní sociální, psychologické, ale i zdravotní důsledky. Dlouhodobou nezaměstnaností přichází jedinec, tedy i domácnost o zdroj potřebný k uspokojování základních potřeb, vzniká takzvaná ekonomická nejistota.

Při zvyšování hromadné nezaměstnanosti se vyskytuje kriminalita, drogové závislosti, psychosomatické poruchy, u jedinců sklony k depresím, poklesu sebedůvěry, obviňování blízkých, apod. [1]

3.2.1 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost lze dělit z hlediska dobrovolnosti na *dobrovolnou nezaměstnanost*, kdy členové domácnosti upřednostňují volný čas před prací a *nezaměstnanost nedobrovolnou*, podle obecného pojetí Keynesa.⁶ Nedobrovolnou nezaměstnanost způsobují nepružné mzdy, jedná se o stav, kdy subjekt na trhu je ochoten koupit či prodat produkt, ale pracovní příležitost pro něj neexistuje, což může být způsobeno přebytkem nabídky práce. [1]

⁶ Keynes- Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz (1936)

Z ekonomického hlediska existuje několik možných druhů nezaměstnanosti. *Frikční nezaměstnanost* je spojena s pohybem pracovní síly z jednoho do druhého zaměstnání, tedy s dobou, než lidé naleznou zaměstnání. Shoduje se počet volných míst a počtem osob práci hledajících. Do tohoto typu nezaměstnanosti můžeme zařadit i jednotlivce, kteří dobrovolně opustili pracovní pozice z důvodu hledání si lépe ohodnocenou práci, případně ty, kteří hledají první práci. Tato nezaměstnanost je krátkodobá a pro trh práce naprosto přirozená, tedy ji můžeme označit jako nejméně problémovou.

Cyklická souvisí s hospodářským cyklem a jeho kolísáním. Při této nezaměstnanosti je nabídka vyšší než poptávka po práci. Lze konstatovat, že tato nezaměstnanost je nedobrovolná.

Sezónní duh nezaměstnanosti je možný pozorovat zejména v zemědělství, cestovním ruchu, tedy tam, kde kolísá výroba a služby v závislosti na ročním období.

Nezaměstnanost strukturální je vyvolaná změnami ve struktuře národního hospodářství, tedy nabídka neodpovídá poptávce po práci. Příčiny tohoto druhu nezaměstnanosti jsou nezaměstnanost technologická a regionální. Prostředky sloužící k poklesu strukturální nezaměstnanosti jsou rekvalifikační kurzy a důraz na aktuální situaci na trhu práce. Ovlivněna je i rozmístěním nezaměstnaných osob. Tyto typy nezaměstnanosti jsou v tržní ekonomice akceptovatelné.

Podle časového hlediska se vyskytuje nezaměstnanost krátkodobá, která trvá do jednoho roku. Z dlouhodobého hlediska je nezaměstnanost poněkud nežádoucím jevem, ovšem často se vyskytující. *Dlouhodobá nezaměstnanost* je v ČR nebo USA vymezena dobou již od půl roku, ale dle ILO⁷ označuje podíl osob, které jsou bez zaměstnání déle než jeden rok. Pro rozdílnost vymezení aplikuje Eurostat harmonizovanou míru dlouhodobé nezaměstnanosti (podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných). Politika zaměstnanosti má snahu s tímto typem nezaměstnanosti pracovat a podpořit takového uchazeče bez práce. Častým důvodem dlouhodobé nezaměstnanosti je nechuť přejít na pozici s nižší kvalifikací a nižším příjmem. [60]

Nezaměstnanost u mladých lidí je vymezena věkem od 15 do 24 let včetně a vyjádřena podílem nezaměstnaných mladých lidí na celkové pracovní síle mladých, tedy zaměstnaných i

⁷ Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization), definice dle ILO je užívána i v EU

nezaměstnaných. Dle Eurostatu je vymezení harmonizované míry nezaměstnanosti procentním podílem nezaměstnaných mladých lidí na celkové populaci osob ve věku 15 až 24 let, viz příloha č. 4. Tyto dva propočty jsou důsledkem rozdílných ekonomických aktivit mladých lidí ve srovnání se zemí s vyšším počtem vysokoškolsky vzdělaných a zemí, která má menší procento vysokoškoláků. Země s vyšším podílem neaktivní populace, tedy studujících, může dosahovat vyšší míry nezaměstnanosti. [4]

3.2.2 Příčiny nezaměstnanosti

Již zmíněná nedobrovolná nezaměstnanost má dle Keynese dvě základní příčiny- neustálý technologický rozvoj a nedostatečnou poptávku jednotlivců na osobní spotřebu, veřejné výdaje na zboží a služby a soukromé investice. Keynes objasňuje svou teorií efektivní agregátní poptávky, že její pokles má za důsledek pokles národního důchodu, tedy i produkce a zaměstnanosti. Keynesova poptávková teorie vychází z důchodového mechanismu a agregátní poptávky, vedle toho směr neoklasická teorie užívá mechanismus cenový a určující veličinou je agregátní nabídka.

Nezaměstnanost je jak problém ekonomický, politický, tak sociální. Od 70. let 20. století, kdy postihla Evropu světová hospodářská krize, začala míra nezaměstnanosti narůstat. V letech 90. došlo v USA i Evropě k lehkému nárůstu zaměstnanosti, ale po roce 2000 vývoj míry nezaměstnanosti opět zaznamenal nárůst. Tyto hodnoty v zemích EU vystoupaly přes 9 procentních bodů.

Mezi zvyšování současné míry nezaměstnanosti přispívá *nejednotnost trhů* evropských zemí. Příčinami jsou *vysoké náklady na pracovní sílu*, s tím související vysoké mzdy, daňové zatížení, sociální a zdravotní pojištění, což může být za důsledek značnou sociální ochranou pracovníků. Další příčina je spjata s *rozvojem technologií*, kdy dochází ke zvyšování kapitálu, při minimu zaměstnaných, kvůli novým technologiím zanikají pracovní místa, jež ostatní sektory v Evropě nejsou schopny pojmout. *Nesoulad mezi poptávkou a nabídkou a nízká mobilita pracovníků* na trhu práce jsou dalšími podstatnými příčinami nezaměstnanosti. V některých zemích jsou tyto faktory důvodem nízké kvality vzdělání. [10]

Vysoká míra zdanění snižuje motivaci lidí pracovat a investovat, což má za následek zpomalení ekonomického růstu.

Nesouladem mezi poptávkou a nabídkou je myšleno v neposlední řadě práceschopnost obyvatelstva. Demografický vývoj obyvatelstva v Evropě má stárnoucí tendenci, prodlužuje se odchod do důchodu, důsledkem je stagnace, až úbytek lidí v aktivním věku, 15– 64 let. Současně je nesoulad způsoben také atraktivností nabízených míst, ochotou lidí pracovat za určitých podmínek, nebo naopak neochotou dojíždění do zaměstnání či upřednostňování volného času.

Dle Holmana může být příčinou nedobrovolné nezaměstnanosti mzdová strnulost, při které mzdy a platy reagují mnohem pomaleji, než změny na trhu práce, zároveň vytlačuje pracovníky s minimální kvalifikací. „*Stát stanoví určitou minimální mzdu a zaměstnavatelé pak nesmí nikomu platit nižší než tuto mzdu. To může vyvolat nedobrovolnou nezaměstnanost zejména u některých málo kvalifikovaných profesí, kde bývají mzdy nízké.*“ [3]

3.2.3 Ukazatelé nezaměstnanosti

Ke zpracování evropských statistických údajů slouží EUROSTAT, jakožto orgán pro sběr, zpracování a rozšíření statistických údajů a harmonizací veškerých statistických aktivit podle jednotlivých oblastí. Byl zřízen v roce 1959 jako Statistický úřad Evropských společenství (Statistical Office of the European Communities)- SOEC. Narůstající potřeby a požadavky uživatelů evropských statistik zapříčinily nutnost vzniku nových norem. V roce 2009 vešlo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 223/ 2009 o evropské statistice, které reagovalo na rozvoj integrace EU. Dnes již rozvinutý Evropský statistický systém (ESS) spolu s Eurostatem slouží k harmonizaci statistiky, rozvoji ESS, poskytování dat evropským uživatelům, spolupráce s mnohými mezinárodními organizacemi jako je OSN, OECD, MMF, ILO, WHO, apod. [46]

Eurostat sleduje jednotlivé sektory činnosti, mezi které patří:

„Spolupráce v ESS

Zdroje

Kvalita, metodika a informační systémy

Národní a evropské účty

Vnější spolupráce, komunikace a klíčové ukazatele

Sektorová a regionální statistika

Sociální statistiky a informační společnost

Eurostatu poskytují informace národní instituce v jednotlivých členských zemích, v České republice se jedná o Český statistický úřad (ČSÚ). Okruh informací, které jsou země povinny poskytnout, vychází z právních předpisů EU a z tzv. gentleman's agreements, ve kterých je obsažena metodika, okruh a kvalita informací a termíny pro předložení dat.

Vzhledem k trhu práce Eurostat sleduje zaměstnanost a nezaměstnanost, volná pracovní místa, příjmy, mzdové náklady, politiku na trhu práce a pracovní spory.

Základními ukazateli na trhu práce jsou míra zaměstnanosti, míra ekonomické aktivity a míra nezaměstnanosti. Dalším důležitým aspektem je míra nezaměstnanosti mladých lidí.

*Zaměstnaní jedinci jsou „osoby patnáctileté a starší, které během referenčního týdne pracovaly alespoň po dobu jedné hodiny za mzdu či pro zisk či nepracovaly, ale měly pracovní místo, tj. nepracovaly pouze dočasně“, nezaměstnaný člověk je „osoba starší 15ti let, která je bez práce, aktivně hledá práci a je připravena během referenčního období do práce nastoupit“.*⁸

Z ekonomického hlediska dělíme jedince na *ekonomicky aktivní a neaktivní*. Aktivní lidé jsou zaměstnaní, případně si práci aktivně hledají, neaktivními jedinci jsou myšleni ti, kteří jsou nezaměstnaní a nehledají si práci, například důchodci, studenti, osoby na mateřské dovolené, apod.

Mírou ekonomické aktivity rozumíme v případě zaměstnaných skutečnou ekonomickou aktivitu populace neboli podíl pracujících na populaci.

Míra zaměstnanosti je podíl zaměstnaných ve věku od 15 do 64 let na celkové populaci sledované země vyjádřený v procentech. „*Vyšší míra zaměstnanosti je obecně považována za příznivou charakteristiku, takové hodnocení však vyžaduje hlubší analýzu „kvality“ zaměstnanosti, např. z hlediska výše mezd, podzaměstnanosti, úrovně pracovních podmínek, rozsahu neformálního sektoru.*“ [6]

⁸ Definice nezaměstnaného dle ILO

Míra nezaměstnanosti je sledována variantně podle účelu:

1. Dle Eurostatu je *míra nezaměstnanosti* vyjádřená jako podíl nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle (pracovní síla je počet zaměstnaných i nezaměstnaných osob). Takto ji chápou i někteří autoři, např. Kaczor. *Míru nezaměstnanosti* vyjadřuje, „*jak velké procento obyvatelstva ekonomiky nemůže v danou chvíli najít uplatnění na trhu práce*“. Vyjádřeno početně jako podíl nezaměstnaných k počtu zaměstnaným a nezaměstnaným, neboli nezaměstnaní k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. [5]

Míra nezaměstnanosti „*u*“ má tvar:

$$u = \frac{U}{EAO} * 100 (\%)$$

Zdroj: TULEJA. Analýza pro ekonomy, str. 155

„*U*“ je počet nezaměstnaných a „*EAO*“ celkový počet ekonomicky aktivního obyvatelstva.

Za jedince bez práce považujeme ty, kteří nemají placené zaměstnání, jsou dočasně uvolněni z práce, například ženy na mateřské dovolené, ale jsou to i občané, kteří aktivně práci hledají a mohou ihned nastoupit. [1]

2. Nezaměstnanost vypovídá o celkovém zdraví trhu. Jistá míra nezaměstnanosti je akceptovatelná, poukazuje na určitou konkurenceschopnost trhu, nalezneme ji pod pojmem *přirozená míra nezaměstnanosti*, kterou chápeme jako ideální stav, je to míra, kterou může tržní ekonomika dosahovat, aniž by se snižovala nebo zvyšovala inflace. Zavedený termín odpovídá stavu rovnováhy, přirozenou mírou nezaměstnanosti je vyjádřena nejnižší možná míra nezaměstnanosti.
3. *Míra registrované nezaměstnanosti* a *míra obecné nezaměstnanosti* jsou pojmy, se kterými se setkáme v praxi. *Míra registrované nezaměstnanosti* je podíl součtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce „*U_d*“ a pracovní síly ve jmenovateli, jako celkového počtu zaměstnaných a nezaměstnaných. [60]

$$\text{Míra registrované nezaměstnanosti} = \frac{U_d}{\text{pracovní síla}} * 100 (\%)$$

4. *Mírou obecné nezaměstnanosti* je vyjádřen podíl nezaměstnaných zjištěných na základě odhadů výběrového šetření pracovních sil „U“ a celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva stanovených na základě stejného šetření „EAO“ [12]

$$\text{Míra obecné nezaměstnanosti} = \frac{U}{EAO} * 100 (\%)$$

3.2.4 Řešení nezaměstnanosti

Klíčovými dokumenty Evropské strategie zaměstnanosti jsou v současné době strategie Evropa 2020 a tzv. „balíček týkající se zaměstnanosti“ („employment package“).

Balíček týkající se zaměstnanosti je soubor dokumentů zkoumající politiku zaměstnanosti a její možnosti. Identifikuje pracovní oblasti Evropské unie, způsoby začlenění jednotlivých zemí a vytváření nových pracovních míst. Oblasti, na které se tento soubor dokumentů zaměřuje, jsou následující: Posílení nových pracovních míst v celé ekonomice, mobilizace prostředků z fondů EU pro nová místa, využití potenciálu pracovních sektorů větší finanční kapacitou (ICT). Obnova dynamiky trhu práce skrze podpory firem, povzbudivými mzdovými ohodnoceními, snížení segmentace trhu mezi méně a více stabilní zaměstnaností, rozvoj politiky zaměstnanosti, poskytnutí příležitostí mladým a posílení služeb zaměstnanosti. Dalšími oblastmi jsou řízení EU, posílení její koordinace, posílení vazby mezi zaměstnaností a finančními nástroji. [26]

Podkladem pro *Evropskou strategii zaměstnanosti* jsou jednotlivé politiky členských států. Právě v 90. letech docházelo k velkému nárůstu nezaměstnanosti jednotlivých zemí Evropské unie, bylo třeba umožnit přístup na trh i znevýhodněným osobám, které byly v důsledku neschopnosti sehnat zaměstnání vyčleněny ze společnosti. Kladným jevem těchto zásahů je provázání politik hospodářských, sociálních a politiky zaměstnanosti. [4]

Strategie Evropa 2020 byla sepsána evropskou Komisí 3. 3. 2010 v Bruselu. V té době bylo třeba zareagovat na hospodářskou krizi, globalizaci, stárnutí populace a na podobné faktory současnosti. Víze této strategie spočívá ve spolupráci členských zemí ohledně otázek zaměstnanosti, rostoucí ekonomiky, produktivity a sociální soudržnosti. Hlavními cíli Evropy 2020 je zaměstnat alespoň 70 % populace v produktivním věku, investovat 3 % HDP do výzkumu a vývoje, dosáhnout snížení emisí, podpořit mladé lidi ve vzdělávání a snížit počet lidí trpících chudobou (alespoň o 20 milionů).

Tyto cíle jsou obsaženy ve třech stěžejních prioritách strategie Evropa 2020. Jsou jimi *Mládež v pohybu* (více pracovních možností pro mladé v jiných zemích), *Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa* (podpora pro snazší získání dovedností na určité pracovní pozice, přepracování legislativy EU) a *Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení* (souvisí se snížením počtu lidí, kteří jsou ohroženi chudobou, a také o podporu sociálně slabších v zaměstnání a začleněním do společnosti). [17]

Mládež v pohybu, by měla vést ke zlepšení kvality na všech úrovních vzdělání, k podpoře mobility studentů a zlepšení zaměstnanosti absolventů. Usiluje se o zvýšení mobility skrze univerzitní programy, jako je Erasmus, podporu podnikání pro mladé prostřednictvím specifických programů. Pro zvýšení zaměstnanosti mladých lidí je důležitá podpora ve formě stáží, možností vstoupit na pracovní trh a získat praxi. [56]

Pomocí *Agendy pro nové dovednosti a pracovní místa* chce Komise dosáhnout až 75% zaměstnanosti obyvatelstva v ekonomicky aktivním věku, tedy v rozmezí 20 až 64 let. „Alespoň 15 % dospělých by se mělo zapojit do různých forem celoživotního vzdělání, v roce 2020 by podíl 15letých žáků, kteří mají problémy se čtením, matematikou a přírodními vědami, měl být nižší než 15 %, podíl osob ve věku od 30 do 34 let s dokončeným terciárním vzděláním měl činit minimálně 40 %, podíl osob předčasně ukončujících vzdělávání a odbornou přípravu měl být nižší než 10 %, vzdělávání v raném věku by se mělo účastnit alespoň 95 % dětí ve věku od 4 let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku“⁹.

Pro Evropu je důležité v následující dekádě jednat tak, aby nedošlo k poklesu a jednat jednotně. Evropa má mnoho silných stránek, jako je prosperující zemědělství, pevná průmyslová základna, jednotný trh, společná měna a postavení ve světě. Spolehnout se může i na demokratické instituce, ekonomické soudržnosti, solidaritu, talent a tvořivost lidí, kulturní rozmanitost a rovnost občanů. [17]

Podpora ze strany EU pro řešení nezaměstnanosti je zejména prostřednictvím koordinace jednotlivých členských států, protože se otázky zaměstnanosti a sociálních věcí řeší poměrně účinně na úrovni vnitrostátních orgánů. Důležité kroky jsou prostřednictvím EU monitorovány a usměrňovány k dosažení společného cíle. Evropská unie také napomáhá

⁹ Evropská spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (Education and training 2020)- odborný dokument schválený v rámci Lisabonské agendy, (dostupné z <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropska-spoluprace-ve-vzdelavani-a-odborne-priprave>)

začlenit právní předpisy do vnitrostátních směrnic, ovšem jejich uplatnění musí být vždy v souladu s právy a povinnostmi celé Unie.

Občané EU mají právo dle Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) v rámci svobody pohybu:

„• *hledat si práci v jiné zemi EU*

• *pracovat tam, aniž by museli žádat o pracovní povolení*

• *pobývat v jiné členské zemi při hledání práce*

• *setrvat v této zemi i poté, co o zaměstnání přišli nebo jim skončila pracovní smlouva*

• *mít stejné podmínky jako státní příslušníci dané země, a to pokud jde o přístup k zaměstnání, pracovní podmínky a všechny ostatní sociální a daňové výhody.“ [19]*

Finančními nástroji podporující nejen problémy spojené s řešením nezaměstnanosti jsou fondy EU, mimo jiné slouží jako hlavní nástroj k hospodářské a sociální soudržnosti. Patří mezi ně Evropský sociální fond (ESF), Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR/ ERDF), Fond soudržnosti (FS), a další. Pro otázky zaměstnanosti je podstatný Evropský sociální fond, prostřednictvím kterého se podporují oblasti nezaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, podporuje rekvalifikaci nezaměstnaných, rozvoj vzdělávacích projektů, programy pro specifické skupiny obyvatel, jako jsou zdravotně postižení, mládež, menšiny, atd. [69]

Pro řešení nezaměstnanosti jsou neméně důležité aktivní politiky zaměstnanosti jednotlivých zemí, které jsou podporovány a koordinovány Evropskou unií, a které jsou součástí strategie EU. Právě tyto programy zahrnují jednotlivé rekvalifikace, dotace na odbornou praxi studentů, na veřejně prospěšné práce, pro zdravotně postižené občany, apod.

4 Analýza trhů práce v členských zemích Unie

Mezi členskými státy Evropské unie existují velké rozdíly, přesto mají společné problémy, nepružnost trhů práce, nízkou mobilitu pracovníků a v některých případech hraje roli i ne zcela propracovaný vzdělanostní systém. Evropská strategie zaměstnanosti napomáhá členským státům zvýšit efektivnost lidských zdrojů investicemi do vzdělávání a rekvalifikace, aktivně začlenit tyto osoby na trh práce a tím zvyšovat zaměstnanost. Rozdíly jsou prohloubeny i různorodými politickými rozhodnutími ohledně pracovních trhů. Dlouhodobou nezaměstnanost způsobuje v některých ekonomikách nedostatečná sociální ochrana státu pro podporu růstu pracovních míst a málo účinná politika zaměstnanosti. Oba dva zájmy jsou obsaženy ve strategii Evropa 2020, jež by měla vést ke zvýšení počtu pracovních míst a snížení co největšího počtu lidí žijících v chudobě.

Členské státy jsou zavázány Smlouvou o fungování Evropské unie ke koordinaci a rozvíjení strategie zaměstnanosti, podpoře vzdělání, zaměstnanosti a vnitřních trhů tak, aby byly ekonomiky schopny se přizpůsobit vnějším změnám. [27]

Ke zvýšení a podpoře zaměstnanosti slouží strategie Evropa 2020, uvedené společné cíle mají vést v jednotlivých členských státech k opatřením zvyšující zaměstnanost se zohledněním jejich současné situace. Hlavní směry politik této problematiky jsou podkladem pro přípravu Zprávy o zaměstnanosti. V souladu se zprávou přijatou Radou dne 28. února 2013 by se státy měly držet priorit: *„zvýšování účasti na trhu práce a snižování strukturální nezaměstnanosti, rozvoj kvalifikovaných pracovních sil, které budou odpovídat na potřeby trhu práce a podpora kvality pracovních míst a celoživotního učení, zvyšování účinnosti systémů vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních a zvyšování účasti na terciárním vzdělávání, podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě.“* [36]

4.1 Nezaměstnanost v členských zemích Unie

Vývoj a současný stav nezaměstnanosti v evropských zemích lze vyjádřit pomocí analýzy časových řad. Na základě bazického indexu lze z hodnot časových řad vyčíst změny, ke kterým došlo.

Současný počet členů Evropské unie je 28. Do roku 2004 sestával počet na 15ti takzvaných „starých zemích“, mezi které patří Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a

Nizozemsko, jako zakládající země, v dalších letech byly přijaty Dánsko, Irsko, Spojené království, následovalo Řecko, Portugalsko, Španělsko, Finsko, Rakousko a Švédsko.

Mezi „nové země“ EU se řadí zejména ty, které přistoupily začátkem 21. století několik let po pádu komunistických režimů v roce 1989¹⁰. K připojení došlo v roce 2004, 2007 a 2013, jsou jimi Česká republika, Kypr, Malta, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko a Chorvatsko. Postupné rozšíření se týkalo 13ti evropských zemí.

Pro staré země byla samozřejmostí fungující demokratická soustava a rozvinutá ekonomika, až na výjimky, jakými byly Španělsko, Řecko a Portugalsko. Ovšem pro země nové byla zavedena přístupová kritéria¹¹ z důvodu ne zcela fungujícího ekonomického systému, velkých výkyvů cenové a mzdové hladiny a relativně krátké doby přechodu k fungování tržní ekonomiky oproti stávajícím zemím EU. V podstatě docházelo k urychlení procesu těchto změn u nových zemí, protože Evropská unie již měla vyvinutý integrační vývoj společného trhu a hospodářské a měnové unie. Díky Kodaňským kritériím se na žádost mohly členy stát i země střední a východní Evropy, které do určité stanovené doby byly schopny plnit ekonomické a politické podmínky a závazky.

„Před přistoupením museli noví členové EU mít

- *stabilní instituce zaručující demokracii, právní stát, dodržování lidských práv, úctu k menšinám a jejich ochranu*
- *fungující tržní hospodářství a schopnost vyrovnat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v Unii*
- *schopnost plnit závazky vyplývající z členství, včetně podpory cílů Unie- veřejnou správu, která dokáže provádět a spravovat právní předpisy EU v praxi“ [55]*

Ve většině států byla zavedena i takzvaná přechodná období, která měla vstup do EU alespoň z části zjednodušit.

¹⁰ Pro tyto země je používán pojem postkomunistický, což je označení pro dobu od kolapsu komunismu zemích střední a východní Evropy a bývalého Sovětského svazu na přelomu 80. a 90. let 20. Stol.

¹¹ Pro 13 nových států byla stanovena v roce 1993 přístupová kritéria, též zvaná Kodaňská, která vymezovala sociální a hospodářské podmínky.

4.1.1 Nezaměstnanost ve „starých“ zemích EU

Staré země Evropské unie (EU-15), mezi které se řadí zakládající země a státy, které přistoupily do roku 1995 včetně, měly až na výjimky relativně nízkou míru nezaměstnanosti, viz příloha č. 7. Ze skupiny 15ti zemí EU mělo do roku 2004 největší potíže s nezaměstnaností Španělsko, které se téměř po celou dobu dvacátých let pohybovalo mezi 15 a 20 % míry nezaměstnanosti.

I přes to, že mělo Německo problémy kolem roku 2004 udržet si míru nezaměstnanosti pod evropským průměrem, paradoxně se mu tato hladina daří pozvolna snižovat nezávisle na následcích ekonomické krize. Německá ekonomika se pyšní relativně nízkou a zejména stabilní mírou nezaměstnanosti. Za příčiny bychom mohli pokládat trh práce se silně vyvinutým automobilovým průmyslem.

Obdobně je na tom s hodnotami míry nezaměstnanosti Rakousko, ačkoli nemá stále klesající tendenci nezaměstnanosti, jeho průměrná hodnota za posledních dvanáct let je pouhých 5,1 % (viz tabulka č. 4).

Severské země disponují příznivě podprůměrnými hodnotami v rámci EU, v Dánsku se před krizovým obdobím podařilo zredukovat počet nezaměstnaných a míra nezaměstnanosti tak dosáhla na nízké 3,4 % (rok 2008), po většinu času se tato země drží pod hodnotou 4 % - 5 %. Během hospodářské recese dochází téměř k dvojnásobnému nárůstu míry nezaměstnanosti, investoři začali být opatrnější, poklesla domácí poptávka, export a v neposlední řadě se zhoršily podmínky na trhu práce. To sice dánskou ekonomiku zpomalilo, ale fungující systém vysokých daní, sociální a školský systém a pružný trh práce napomohl udržet míru nezaměstnanosti a další ekonomické ukazatele na hladině 7,5 % [29]. Dánsko stále patří ke státům Evropské unie s nízkou mírou nezaměstnanosti. Nyní se mu tato hladina daří opětovně snižovat k 6 % (viz tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: Míra nezaměstnanosti „starých zemí“ mezi roky 2004- 2015*

Země / Období	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Belgie	8,4	8,5	8,3	7,5	7	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5	8,5
Dánsko	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7	6,6	6,4
Německo	10,4	11,2	10,1	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,7
Irsko	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12	13,9	14,7	14,7	13,1	11,3	9,8
Řecko	10,6	10	9	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5	24,6
Španělsko	11	9,2	8,5	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5	23
Francie	8,9	8,9	8,8	8	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3	10,6
Itálie	8	7,7	6,8	6,1	6,7	7,7	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7	12
Lucembursko	5	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	5,9	5,7
Nizozemsko	5,7	5,9	5	4,2	3,7	4,4	5	5	5,8	7,3	7,4	7
Rakousko	5,5	5,6	5,3	4,9	4,1	5,3	4,8	4,6	4,9	5,4	5,6	5,6
Portugalsko	7,8	8,8	8,9	9,1	8,8	10,7	12	12,9	15,8	16,4	14,1	13,5
Finsko	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7	9,1
Švédsko	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8	8	7,9	7,6
Spojené království	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,6	6,1	
Průměr	7,5	7,4	6,9	6,4	6,5	8,5	9,2	9,5	10,7	11,2	10,7	10,3

*Zdroj: Eurostat, viz příloha č. 8. *poslední dostupná data z první poloviny roku 2015*

Francie má od krizových let problémy s nezaměstnaností, i přes hospodářské oživení míra nezaměstnanosti stále narůstá, v prvním čtvrtletí roku 2015 činí tato hodnota přes deset procentních bodů. „Země nemá dostatek středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných technických pracovníků. Výsledně Francie poptává zahraniční zboží, které je náročné na množství vložené lidské práce a rovněž obory vyžadující technické znalosti a návyky.“ [30] Ve Francii roste import, například i od českých exportérů spotřebních předmětů, automobilů, kovoobráběcího průmyslu, tedy ubývá pracovních míst, tyto faktory způsobují propouštění ve zmíněných oblastech. [30].

Státy vykazující výraznější nárůst nezaměstnanosti jsou Irsko (14,7 % míry nezaměstnanosti v roce 2011), Řecko a Španělsko dosahují po roce 2012 míry nezaměstnanosti přes dvacet pět procentních bodů, ve stejném období přesahuje Portugalsko patnáct procentních bodů.

Irsku se s pomocí Evropské centrální banky a Mezinárodního měnového fondu podařilo znovu přivést investory zpět do země, tím podpořit obchodování a tvorbu nových pracovních míst. Pro první polovinu roku 2015 Irsko vykazuje míru nezaměstnanosti již jen 9,8 %.

Enormně vysokou nezaměstnanost má Řecko. Hodnota pro květen 2015 činí 24,6 %, stále zůstává nejvyšší v Evropské unii, Řecko je zároveň nejvíce zadluženou zemí EU, ovšem

podle odhadu Ekonomické zprávy Evropské komise z května 2015 by se měla nezaměstnanost ještě snížit na 23,2 %. [33]

Obdobný vývoj očekává MMF a OECD u Španělska, míra nezaměstnanosti se v zemi daří snižovat od roku 2013, ve druhém čtvrtletí 2015 dosáhlo Španělsko na 23 %. *„Stát počítá se snížením nákladů na příspěvky nezaměstnaným a posílením vládních programů na podporu rekvalifikací apod.“* [34] Španělsko se snaží subvencovat zaškolení a zaměstnanost pomocí grantů Evropského sociálního fondu, dále podporuje zvýšení zaměstnanosti v oborech, které jsou nejvíce postiženy, například ocelářství, loděnice.

Itálie roku 2014 dosáhla rekordní míry nezaměstnanosti za posledních třicet sedm let, hodnota se dostala na horní hranici 12,7 %, zlom nastal na začátku roku 2015 a tato míra poklesla ke 12 %. Italská vláda se domnívá, že nezaměstnanost bude dále klesat mírným tempem, ovšem je nutné pokračovat v nastolených reformách týkajících se řešení přetrvávající dlouhodobé nezaměstnanosti. [31]

V zemích starých ve 20. letech 19. století se míra nezaměstnanosti pohybovala od spodní hodnoty 1,7 % (Švédsko a Lucembursko) až po horní hranice 22 % míry nezaměstnanosti (Španělsko), viz příloha č. 7. Do roku 2004, kdy se Evropská unie rozšířila o dalších deset zemí, se staré země dokázaly víceméně vyrovnat jedna druhé, v rozmezí vypočítané míry nezaměstnanosti nebyly natolik extrémní rozdíly, od 4,5 % v Irsku, do 10,6 % v Řecku. Větším zásahem do relativně ustálených ekonomik byla světová hospodářská krize, která se v Evropě projevila po roce 2008, do této doby vykazovaly země EU-15 své nejnižší hodnoty míry nezaměstnanosti za posledních dvanáct let (viz tabulka č. 4).

4.1.2 Nezaměstnanost v „nových“ zemích EU

Politiky postkomunistických států po pádu komunismu v 90. letech procházely transformačním procesem, přecházelo se od socialismu ke kapitalismu. Jak je zmíněno v článku od L. Kinga a D. Stucklera *„Mass privatisation and the post-communist mortality crisis: a cross-national analysis“* [44], vlády si prošly velikým otřesem, který se promítnul pozitivně, či negativně i v politikách zaměstnanosti.

„Tam, kde byly programy masové privatizace realizovány, znamenaly pro postkomunistické vlády obrovský fiskální otřes, jehož následkem se oslabil vývoj institucí pro správu a řízení

soukromé sféry a vážně zhoršila transformační recese,“ píše Lawrence King a David Stuckler z Cambridgeské univerzity. [44]

Následkem pádu komunismu se otevřely hranice a země *střední a východní Evropy* se začlenily do volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Zaměstnanost v těchto zemích rostla zpočátku rychleji v porovnání se E15, viz tabulka č. 4 a 5. Dle přílohy č. 6 se míra nezaměstnanosti během transformačního procesu pohybovala mezi 12 a 15 %, u většiny zemí se během zotavování se z komunistického režimu postupně snižovala na cca 10 %.

Tabulka č. 5: Míra nezaměstnanosti „nových zemí“ mezi roky 2004- 2015*

Země / Období	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Bulharsko	12,1	10,1	9	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13	11,4	10,4
Česká republika	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,8
Estonsko	10,1	8	5,9	4,6	5,5	13,5	16,7	12,3	10	8,6	7,4	
Chorvatsko	13,9	13	11,6	9,9	8,6	9,2	11,7	13,7	16	17,3	17,3	18,2
Kypr	4,6	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1	16
Lotyšsko	11,7	10	7	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15	11,9	10,8	
Litva	10,9	8,3	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4	11,8	10,7	9,5
Maďarsko	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10	11,2	11	11	10,2	7,7	
Malta	7,2	6,9	6,8	6,5	6	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,9	5,8
Polsko	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9	7,7
Rumunsko	8	7,1	7,2	6,4	5,6	6,5	7	7,2	6,8	7,1	6,8	6,5
Slovinsko	6,3	6,5	6	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7	9,3
Slovensko	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2	12,2
Průměr za rok	10,5	9,58	8,15	6,69	6,29	9,42	11,2	10,7	11	11,1	10,2	9,8

*Zdroj: Eurostat, viz příloha č. 8. *poslední dostupná data z první poloviny roku 2015*

Začátkem světové krize v roce 2008, se míra nezaměstnanosti, ve většině případů, perzistentně zvyšuje, oproti průměru Evropské unie (dle Eurostatu je průměr 9,8 % pro první polovinu roku 2015), ovšem některým členským zemím se ji v posledních letech opět daří snižovat pod hladinu zmíněné hodnoty. Česká republika má současně s Maltou nejnižší míru nezaměstnanosti (5,8 %), Rumunsko, Estonsko, Maďarsko a Polsko jsou také stále pod evropskou úrovní. Méně uspokojivé jsou výsledky statistik pro Chorvatsko a Kypr (viz tabulka č. 5).

Rumunsko, Malta, spolu s Českou republikou jsou státy, které dokázaly posledních 15 let držet svoji míru nezaměstnanosti v rozmezí nízkých hodnot 5,5 % a 8,5 %, i přes silné vlivy

krizového období v Evropě. Před krizí i po patnácti letech jsou jejich hodnoty srovnatelné. Růst zaměstnanosti v České republice se objevil ke konci roku 2004, po vstupu do EU a projevil se více následující rok, pomocí posilování domácí poptávky a státní politiky zaměřené na upřednostňování tvorby zahraničních přímých investic souvisejících s pracovními místy.

I přes to, že Rumunsko není nijak bohatá země, stále je schopna nezaměstnanost udržovat v již zmíněném rozmezí. Rumunsko je jedním z největších trhů jihovýchodní Evropy, má v porovnání například s Bulharskem vhodnější umístění a lepší vazby s evropskými trhy. [43]

Jednou z nejhudších zemí Evropy je Bulharsko. Před krizovým obdobím se mu podařilo snížit míru nezaměstnanosti z původních 16 % (údaj z roku 2000, viz příloha č. 7) na méně než třetinu (5,6 %, viz tabulka č. 5). Hodnota pro první polovinu roku 2015 je 10,4 %, pouze o málo desetin vyšší než průměr EU. Zaměstnanost v této zemi je ovlivněna chybějícími úspěšnými firmami, které by byly schopné prorazit na světový trh. Pracovní trh je také ovlivněn nevýhodnou polohou Bulharska bez možnosti vyšší konkurence pro západní státy. [41]

Slovinsko je jedním z příkladů negativního dopadu krize, tato země vstupovala do EU v roce 2004 s dalšími deseti novými členy jako jedna z nejbohatších, po přijetí eura v roce 2007 absolutně přeskočila zbývající státy bývalé Jugoslávie. Po roce 2008 se na Slovinsku míra nezaměstnanosti začala postupně zvyšovat, ovšem dnes se již drží kolem evropské hodnoty 9,8 % a pomalu klesá. [74]

Do roku 2004 patřilo Maďarsko ke státům s nejnižší mírou nezaměstnanosti, společně s Českou republikou a Estonskem. Od tohoto roku je zaznamenána rostoucí úroveň nezaměstnanosti, způsobená zejména slabou zahraniční poptávkou, která vedla ke snížení poptávky po pracovní síle v soukromém sektoru, nejvíce pak byl ovlivněn průmysl. [76]

V květnu 2015 v Maďarsku rapidně klesla nezaměstnanost pod úroveň osmi procentních bodů. Jejich ekonomika roste rychle, jako příčina se nabízí řešení vládního programu na podporu zaměstnanosti¹². Objevuje se ovšem několik skeptických názorů, že program nebude

¹² „Program zaměstnanosti „Magyar Munka Terv“ neboli Maďarský pracovní plán z roku 2011. Klade si za cíl přinést až milion pracovních míst do deseti let, snížit míru byrokracie, daňovou zátěž pro zaměstnavatele a přinést pracovní místa v komerční sféře“ [72]

fungovat moc dlouho, z důvodu uzavírání pracovních smluv typu „part-time“, snadné zneužitelnosti pro korupci, apod.

Polsko během roku 2004 vykazovalo nejvyšší míru nezaměstnanosti mezi novými zeměmi, v roce 2005 tato míra poklesla na 17,9 %, ale stále zůstávala nejvyšší v EU. Vysokou míru nezaměstnanosti odrážela skutečnost významných strukturálních nedostatků, např. převedení pracovníků z velkých upadajících sektorů, jako je zemědělství, do sektorů rostoucích (služby), dále vstupní bariéry, zejména pro mladé, vysoké mzdové náklady, apod. [76] Efektivní státní a nadnárodní zásahy zapůsobily a v dalších letech se ve výsledné tabulce promítl klesající trend pokračující do roku 2008, kdy míra nezaměstnanosti poklesla o více než polovinu původní hodnoty, na 7,1 %. Následujících sedm let se daří Polsku nezaměstnanost snižovat pod evropský průměr, i přes možný dopad ukrajinské krize na jejich ekonomiku. Současná míra nezaměstnanosti je 7,7 %, pro měsíc květen 2015 (viz tabulka č. 5).

Slovensko a Chorvatsko vykazují vysokou mírou nezaměstnanosti, do roku 2008 se jim dařila snižovat k přijatelné hranici, ovšem opět po dopadu hospodářské krize na evropských pracovních trzích se tato změna pro obě země poměrně velkým vlivem podepsala na nezaměstnanosti nárůstem její míry o více než 2 %.

Slovensku se povedlo přiblížit dvanácti procentním bodům v roce 2015. Důvodem může být otevření hranic pro nové členy, vklady zahraničních investorů a tím pádem navýšení množství pracovních možností.

Chorvatsko je posledním novým členem Evropské unie. Nezaměstnanost této turisticky oblíbené země během zlomového roku vystoupala až na osmnáct procentních bodů, což je v současnosti třetí nevyšší míra v EU- 28. Chorvatsko bojuje s problémem velkého daňového zatížení a sociálního pojištění, potýká se s nízkou konkurenceschopností v porovnání s ostatními evropskými státy, v zimě je nezaměstnanost ještě znatelně vyšší oproti letním měsícům, kdy je obvyklým tahounem ekonomiky cestovní ruch. [61] Vstupem do Unie se prozatím neprojevil významný vliv na míru nezaměstnanosti.

V Litvě byl pokles nezaměstnanosti způsoben nárůstem ekonomicky aktivního obyvatelstva zejména mezi mladými. Od roku 2004 bylo u trojice pobaltských států zaznamenáno zřetelné snižování míry nezaměstnanosti, do roku 2008 se státy držely v rozmezí pěti až osmi procentních bodů, během světové krize v těchto zemích stoupla míra nezaměstnanosti téměř o

10 %. V poslední době lze zaznamenat pokles blížíci se evropskému průměru a dá se předpokládat další snížení.

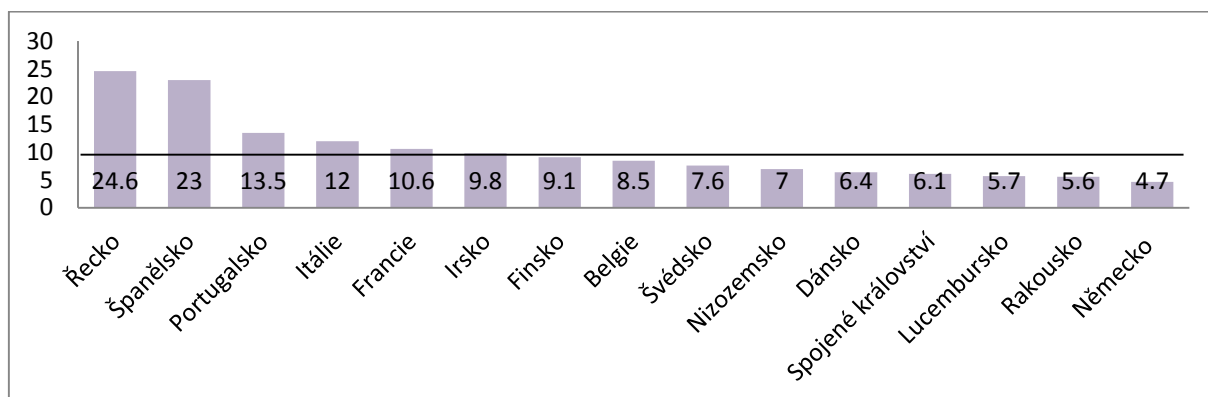
Na Kypru došlo kvůli hospodářské krizi k vážnému zhoršení všech makroekonomických ukazatelů. Na konci roku 2013 se dostala míra nezaměstnanosti nejvýše za posledních padesát let, k hodnotě 16,5 %. Kypr je také jednou z oblíbených turistických destinací, kde se projevuje cyklická nezaměstnanost. „V posledních letech byl zaznamenán pokles ve službách v oblasti zaměstnávání o více než 35 %, což míru nezaměstnanosti také podstatně ovlivnilo.“ [70] A to byl Kypr před krizovým obdobím na prvním místě v žebříčku zemí s nejnižší mírou nezaměstnanosti.

Obecně lze o nových zemích říci, že přistoupením do Evropské unie se jejich nezaměstnanost začala snižovat (výjimkou byly pouze státy Maďarsko s rokem přistoupení 2004 a Chorvatsko v roce 2013). Důvody jako nové pracovní možnosti a zájem investorů již byly zmíněny. Hospodářskou recesí v Evropě ovšem nastal jev opačný, kritické roky 2008 a 2009 podnítily u všech nových členů nárůst míry nezaměstnanosti, se kterou se do roku 2015 ne všechny země zcela vyrovnaly.

4.1.3 Rozdíly starých a nových členských zemí Evropské unie

Pro porovnání míry nezaměstnanosti ve všech členských zemích Evropské unie byl zvolen poslední dostupný údaj z měsíce května roku 2015, v některých případech jsou uvedena data za rok 2014, viz graf č. 4 a graf č. 5.

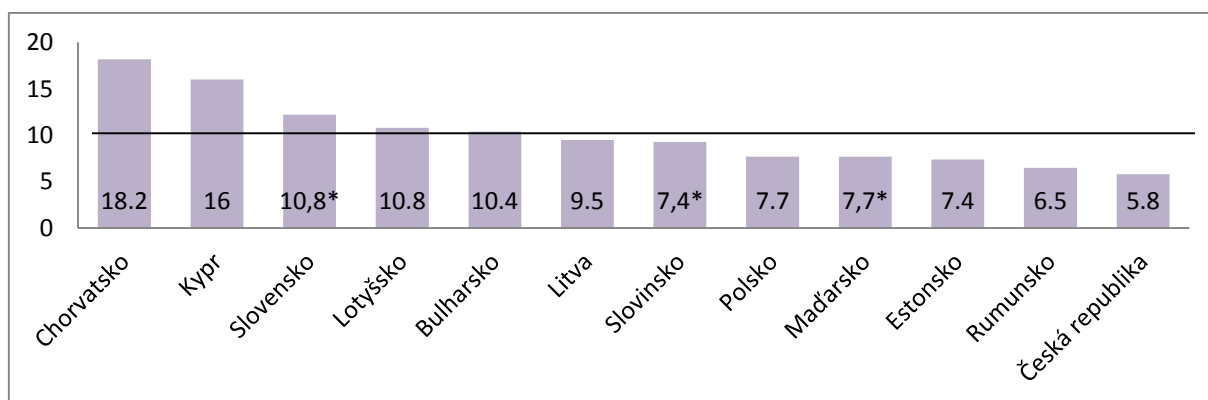
Graf č. 4: Míra nezaměstnanosti „starých“ zemí, 2015* (%)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, * data z první poloviny roku 2015

Mezi starými zeměmi se vyskytuje deset z nich pod průměrnou mírou nezaměstnanosti starých zemí Evropské unie (zaokrouhleno na 9,8 %, viz středová čára v oblasti grafu č. 4), dalších pět států ve větších ekonomických problémech, které způsobují i velmi vysokou nezaměstnanost. U zemí, které přistoupily po roce 2004, je tento poměr 8:5, tedy osm ze třinácti zemí je pod průměrnou hodnotou, kterou vykazují nové státy (zaokrouhleno na 10,3 %), viz graf č. 5. Některé země se pohybují těsně okolo průměrné hodnoty, jsou jimi Francie, Irsko a Finsko. Ve Francii a Finsku bohužel od krizového roku míra nezaměstnanosti narůstá z původních podprůměrných hodnot. Irsko na průměrnou hodnotu Unie dosáhlo po velkých problémech v nezaměstnanosti, jež nastaly vlivem ekonomické krize, následkem které země dosahovala téměř 15% míry nezaměstnanosti, viz tabulka č. 4.

Graf č. 5: Míra nezaměstnanosti „nových“ zemí, 2015* (%)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, * data z první poloviny roku 2015

Pokud bychom počítali průměr za poslední dostupné údaje jednotlivých zemí, dospěli bychom k závěru, že země s rokem přistoupení 2004, 2007 a 2013 vykazují průměr rovný evropskému, hodnotě 9,8 %, ovšem země staré o 0,48 % vyšší hodnotu (10,28 %) míry nezaměstnanosti. Pro staré členské země EU je největší problém ve Španělsku a Řecku, tyto dva státy zvyšují hodnotu průměru zemím EU-15 minimálně o 2 %. Státy středomoří (Portugalsko, Francie, Itálie, Řecko a Španělsko) jsou v současnosti nejproblematictějšími zeměmi EU. Řada z nich se potýká s vysokými dluhy vůči evropskému společenství.

V Evropské unii při průměrné míře nezaměstnanosti 9,8 % je z celkového počtu obyvatel necelých 24 milionů lidí bez práce. Pro zajímavost srovnání s evropskými zeměmi, které již přijaly euro, má EU- 28 míru nezaměstnanosti o více než jeden procentní bod nižší než členové eurozóny¹³. Většina z devíti zemí, které společnou měnou nedisponují, má tuto míru pod průměrem EU, tedy v rozmezí 5,5 % (CZ, UK) až 7,8 % (PL, SE). Výjimkou je Bulharsko s mírou nezaměstnanosti 10,2 % a Chorvatsko s jednou z nejvyšších hodnot EU vůbec, 18,5 %.

4.2 ČR v rámci trhu práce EU

Vstupem deseti nových členů do Evropské unie bylo překonáno umělé rozdělení Evropy a zároveň podpořeno dokončení ekonomických a politických transformací pro země střední a východní Evropy (EU-10). Pro malé státy se naskytla příležitost prosadit snáze své politické zájmy. Přistoupením zmíněných států vzhledem k jejich nízké ekonomické úrovni ekonomika EU nijak neprosplávala. *„Začlenění nových zemí do Unie znamená, že tyto země ekonomicky porostou rychleji než „staré“ členské země a že se budou rozdíly mezi jejich ekonomickou úrovní zmenšovat, stejně jako tomu bylo u předchozích rozšíření v případech Irska, Portugalska, Španělska a Řecka.“ [22]*

Země střední a východní Evropy zasáhla ekonomická krize s určitým zpožděním ve srovnání se starými členskými zeměmi. Státy EU- 12¹⁴, včetně České republiky, měly v letech 2008 a 2009 stále nízkou míru nezaměstnanosti, zatímco v některých starých státech EU již ke konci roku 2009 nezaměstnanost prudce narůstala. Po zmíněném období se míra nezaměstnanosti

¹³ Míra nezaměstnanosti v eurozóně je 11,3 %. [15]

¹⁴ EU-12, toto označení je používáno pro státy nové, bez Chorvatska, které přistoupilo až v roce 2013

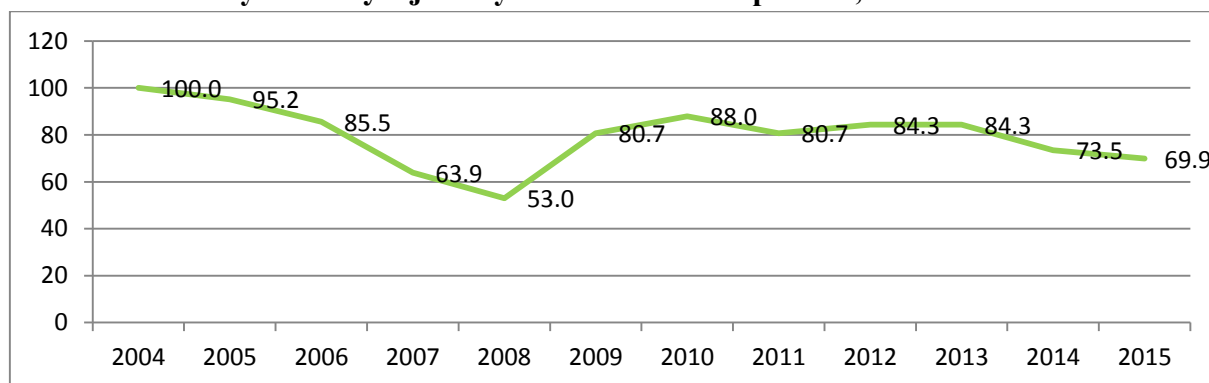
meziročně zvýšila ve všech nových zemích regionu. Estonsko, Lotyšsko a Litva jsou státy nejvíce zasaženy krizí, jejich míra nezaměstnanosti v roce 2010 vystoupala na hodnoty přesahující 16,7 %.

Mezi rychle rostoucí ekonomiky států střední a východní Evropy sledované v „pokrizovém“ období se momentálně řadí Polsko a Slovensko. Nejvyšší míru nezaměstnanosti má ve sledovaném regionu Slovensko s hodnotou 12,2 % pro rok 2015. I náklady práce jsou ve většině zemí východního regionu nízké. [24]

Na přelomu tisíciletí pokračuje v České republice růst reálných mezd, došlo k reformě veřejných financí, ovšem míra nezaměstnanosti do roku 2000 nadále rostla, stále se projevovaly následky transformace ekonomiky. [62] V prvních deseti letech 21. století Česká republika vykazuje nárůst zaměstnanosti, stejně jako země západní Evropy a severské státy. „Začlenění do Evropské unie napomáhá k rozvíjení dobrých vztahů se sousedními státy a k řešení problémů, které plynou z geopolitického postavení České republiky ve střední Evropě.“ [22]

Výchozí hodnota nezaměstnanosti pro Českou republiku v roce 2004 je 8,3 %. Bazický index ukazuje, jak se změnila nezaměstnanost v jednotlivých letech od sledovaného roku 2004. Z vypočtených hodnot znázorněných v grafu č. 6 lze konstatovat, že do roku 2008 včetně se míra nezaměstnanosti snižovala. Zmíněný rok dosáhla Česká republika téměř padesáti procentního poklesu zaměstnanosti oproti výchozímu roku 2004, dvanáctiletého minima. Za příčinu lze považovat vstup do EU a s tím spojené období oživení a růstu ekonomiky.

Graf č. 6: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti pro ČR, 2004- 2015*

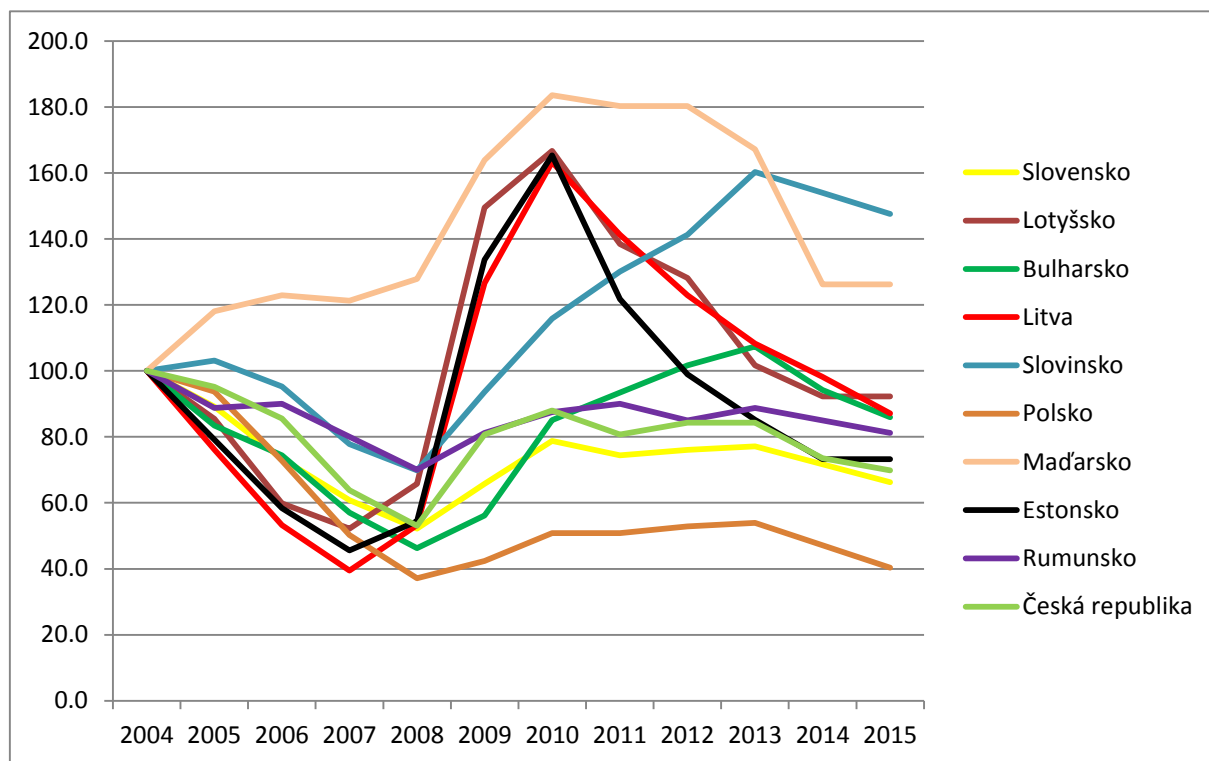
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, viz příloha č. 9, * data z první poloviny roku 2015

Obrovský skok se promítl v roce 2009, důsledkem hospodářské krize, „zejména snižováním nákladů a hromadným propouštěním v průmyslových odvětvích, i ve stavebnictví a obchodu. Celková zaměstnanost v české ekonomice klesla v roce 2009 meziročně o 1,2 % na 5,226 mil. osob, ve zpracovatelském průmyslu o 5,9 % na 1,357 mil. osob. V ekonomice se celková zaměstnanost snížila o 62 221 osob, ve zpracovatelském průmyslu o 84 462 osob.“ [47] Nárůst počtu nezaměstnaných v tomto období je znatelný do roku 2010, ovšem v následujících letech dochází opět k pozvolnému poklesu, maximálně meziroční stagnaci míry nezaměstnanosti, viz graf č. 6.

Z výše uvedeného grafu lze vyčíst nárůst míry nezaměstnanosti mezi lety 2009 a 2010 o necelých 8 % a opětovné oživení ekonomiky v roce 2011. Pro rok 2010 je podle informací ČSÚ charakteristický nárůst nezaměstnanosti „v průmyslu, částečně kompenzovaným růstem počtu zaměstnaných osob v sektoru služeb“. „I když je situace na trhu práce lepší než před rokem (2010), stále je velké množství osob, kteří nemohou sehnat zaměstnání. Při pohledu na strukturu nezaměstnaných je zcela zřetelné, jak je výše dosaženého vzdělání zásadní. Nejlépe jsou na tom vysokoškolsky vzdělaní lidé“. [47] V roce 2011 následně klesla míra nezaměstnanosti v ČR na totožnou hodnotu jako o dva roky dříve, následuje dvouletá stagnace a ke konci roku 2013 do poloviny roku 2015 klesá míra nezaměstnanosti v ČR ke dvanáctiletému minimu a lze předpokládat, že tento trend se bude snižovat i během následujících několika let.

Pro porovnání pozice České republiky s ostatními státy EU byly zvoleny státy střední a východní Evropy, jelikož s většinou z nich vstoupila Česká republika v roce 2004 do Evropské unie, kromě států Bulharska a Rumunska, které přistoupily o tři roky později.

Graf č. 7: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti pro ČR a státy střední a východní Evropy, 2004- 2015* (%)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, * data z první poloviny roku 2015

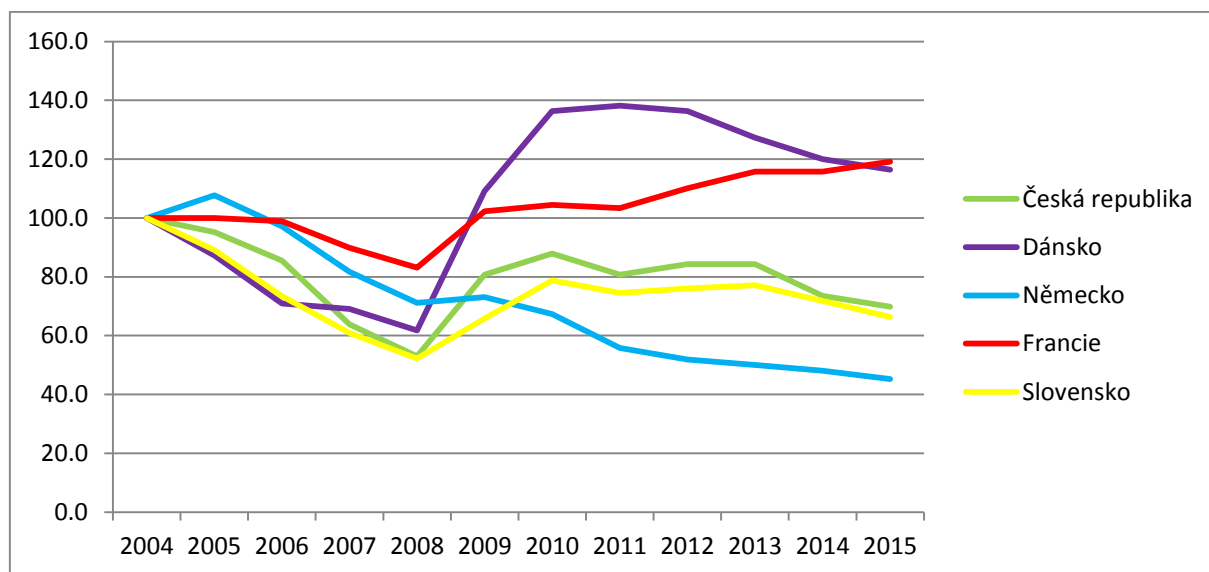
Graf č. 7 vypovídá o procentuální změně míry nezaměstnanosti mezi roky 2004 a 2015. Lze konstatovat, že spolu s Českou republikou měly obdobný průběh vývoje nezaměstnanosti všechny státy střední a východní Evropy, s výjimkou Maďarska, u kterého míra nezaměstnanosti narůstala již před ekonomickou krizí, jež zemi pouze podnítila prudší růst. Znatelný je v ostatních zemích regionu pokles míry nezaměstnanosti do roku 2008, následně během roku 2009 a 2010 byl zaznamenán jev opačný. V pobaltských zemích až čtyřnásobný nárůst míry nezaměstnanosti, v Polsku pouze o cca 10 %, Česká republika se v roce 2015, stejně jako Polsko, blíží hodnotě, kterou dosahovala před krizovým obdobím.

Graf č. 8 zobrazuje pět vybraných zemí pro srovnání vývoje nezaměstnanosti v posledních dvanácti letech, jako výchozí hodnoty, 100 %, jsou stanoveny míry nezaměstnanosti pro rok 2004. Zvolené země vedle České republiky jsou Dánsko, Německo, Francie a Slovensko. Severská země je vybrána jako příklad, kde vzrostla nezaměstnanost na více než dvojnásobné hodnoty, po rozpoutání světové krize v Evropě, ovšem stále patří mezi členské státy s nízkou mírou nezaměstnanosti (6,4 %). Francie se v otázce nezaměstnanosti dostává stále do větších

potíží, pozvolný nárůst nezaměstnanosti tuto zemi dostává nad průměrnou hodnotu EU. Francie je přesným opakem Německa, které je naopak zářným příkladem plynulého snižování míry nezaměstnanosti a jediné země Evropské unie, ve které se nepodepsala ani světová krize.

Slovensko má obdobný průběh jako Česká republika, během krize vykazovalo zřejmý nárůst až 26 % (ČR až o 34 %), ovšem potýká se s mnohem vyšší mírou nezaměstnanosti.

Graf č. 8: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích, 2004- 2015 (%)

Zdroj: Eurostat, viz příloha č. 10, * data z první poloviny roku 2015

Podle vývoje bazického indexu pro míru nezaměstnanosti mělo znatelné problémy s krizí v Evropě Dánsko, míra nezaměstnanosti narůstá dodnes, ale dle statistiků zastupitelského úřadu ČR v Kodani se tato míra ustálí a dále neporoste, Dánsko má silnou a efektivní ekonomiku v porovnání s evropskými státy, často je vyzdvihována jako vzor. [29] Ačkoli Dánsko vykazuje nejvyšší nárůst dle bazického indexu na grafu č. 8, v poměru k ostatním třem zemím, vyjma ČR, je jeho ekonomika stabilní a míra nezaměstnanosti nízká (6,4 % pro rok 2015, viz příloha č. 10).

V České republice nezaměstnanost v průběhu roku 2015 neustále klesá. V dubnu činila 6,7 %, v květnu již 6,4 %, což má za následek „doznívající nástup sezónních prací ve stavebnictví a zemědělství, dále pak ve službách, lesnictví, těžbě, potravinářství, lázeňství či turistickém ruchu“ [71]. Nezaměstnanost klesla v červnu již na 6,2 %, tato hodnota Českou republiku

posouvá na pátou příčku z dvaceti osmi členů Evropské unie, před níž se stavilo pouze Německo, Velká Británie, Malta a Lucembursko. Klesající trend míry nezaměstnanosti potvrdil internetový článek ze dne 13. 9. 2015, kde je uvedeno, že obecná míra nezaměstnanosti klesla na hodnotu 5,1 % a je na stejné úrovni jako Malta, na první příčce je již pouze Německo. [68]

Nízké náklady na práci v ČR lákají mnohé zahraniční investory. „Česká republika si vydobyla skvělou reputaci. Nabízí totiž kombinaci vysoce kvalifikované a ne příliš drahé pracovní síly, výbornou infrastrukturu, vysoce kvalitní industriální nemovitosti třídy A a strategickou polohu uprostřed Evropy,“ [67]

Tyto faktory společně s relativně stabilní ekonomikou vytváří vhodné prostředí pro zahraniční investice. Oproti zemím, které vstoupily do EU ve stejném roce, jako Česká republika, má ČR společně s Maltou nejnížší míru nezaměstnanosti. V porovnání se Slovenskem, které má téměř poloviční počet obyvatel a tvořilo s Českou republikou jeden stát do roku 1992, má ČR za posledních dvanáct let soustavně udržitelné poloviční hodnoty, viz příloha č. 10.

Srovnání zemí EU z hlediska vzdělanostní struktury má navzdory lehkým odchýlkám obdobný vývoj, trend vzdělání se neustále zvyšuje, v souladu se strategií Evropa 2020. Tento vzestup je zřejmý z vývoje podílu osob s alespoň středoškolským vzděláním v populaci mladých ve věku 20- 24 let. [37]

V příloze č. 11 lze zřetelně vidět, jaké procento středoškolsky vzdělaných lidí je v jednotlivých členských zemích. Jako spodní hranici je zvolen věk dvaceti let z důvodu vyšší jistoty, že v tomto věku již mladí ukončili středoškolské studium. Nejvyšší počet takto vzdělaných lidí mají státy Česká republika, Slovensko, Chorvatsko a Slovinsko, hodnoty se pohybují nad devadesáti procenty, následuje Polsko s 89 % vzdělaných lidí. Nejmenší podíl středoškolsky vzdělaných se vyskytuje ve státech Španělska a Portugalska (hodnoty se nacházejí pod úrovní 68 %).

Dle posledních dostupných informací z roku 2013 je 37 % lidí starších 30ti let v EU- 28 s dokončeným terciálním vzděláním, zároveň klesá počet těch, kteří terciální studium nedokončí. V tomto ohledu Česká republika obsazuje zadní příčky s 26,7 %, za ní se řadí pouze Malta, Chorvatsko, Rumunsko a Itálie. Naopak státy s nejvyšším počtem vzdělaných jsou Irsko, Lucembursko a Litva, překonaly hranici 50 % počtu lidí s terciálním vzděláním, viz příloha č. 12.

Strategie Evropa 2020 má snahu dovést státy nad současný průměr EU, některé, jako Českou republiku, alespoň nad 30 % lidí s terciálním vzděláním. V roce 2013 již jedenáct států strategickou úroveň úspěšně překročilo, jsou jimi například Dánsko, Švédsko, Litva, atd. Země, které by měly svoji úroveň ještě zvýšit, jsou například Německo, Portugalsko, Slovensko a Česká republika, viz příloha č. 12.

Průměrná mzda v České republice (26 287 Kč pro první čtvrtletí 2015), je čtyřikrát menší než v Německu přitom výkonost ekonomiky je pouze dvaapůlkrát nižší. Dalo by se říci, že v České republice je průměrná mzda podhodnocená, stanovená minimální mzda (9200 Kč) totiž nedosahuje ani k 40 % průměrné. [59]

Dle přílohy č. 13, stát, který disponuje vysokou minimální mzdou je Lucembursko. Prudký vývoj od roku 2000 do 2014, kdy jeho hodnota přesáhla hranici 1900 euro, převyšuje veškeré evropské země. Členské státy, které nemají tak rychlý nárůst minimální mzdy za posledních 15 let, ale patří k těm, kde se pohybuje minimální mzda nad hodnotou 1400 euro, jsou Belgie, Nizozemí, Německo, Irsko a Francie. Mezi země s minimální mzdou do 400 euro patří Česká republika, Polsko, Slovensko a Lotyšsko, nejnižší minimální mzda v EU je v Bulharsku, činí necelých 200 euro.

„Růst minimální mzdy v méně bohatých zemích včetně ČR (pod Slovinskem a Španělskem) je nižší. Životní úroveň těchto zemí se nepřibližuje k bohatším zemím (!) ani v dlouhodobém horizontu.“ [59]

V ČR se vyskytuje problém pomalého navyšování minimální mzdy, s nárůstem průměrné mzdy dochází k nerovnostem vývoje příjmů a zvyšují se rozdíly ve společnosti. Růst minimální mzdy začal stagnovat zejména za dob pravicových vlád, které tvrdily, že zvýšení minimální mzdy má negativní dopad na nezaměstnanost (tzv. „zmrazení“ minimální mzdy). Dle vypočtených hodnot odhadů modelů konstruovaných Odborem analýz a informací Úřadu vlády ČR, lze konstatovat, že tento jev vliv na celkovou nezaměstnanost nemá. [28]

Dle předsedy vlády ČR je podstatné, aby se v nových státech EU zvyšovaly platy rychlejším tempem, jelikož toto povede k posílení domácí poptávky a zároveň se podaří finance udržet v české ekonomice. Tlak na zvyšování minimální mzdy by mělo mít za následek růst platů a vyrovnávání se evropským sousedním státům. [48]

4.3 Příčiny nezaměstnanosti

Mezi již zmiňované příčiny nezaměstnanosti patří technologický rozvoj, disparita regionů evropských států, nejednotnost pracovních trhů, vysoké náklady na pracovní sílu, nepružnost mezd, hospodářský cyklus, sezónní výkyvy, disonance poptávky a nabídky pracovních míst, a podobně. Mezi nejobávanější příčiny je možné zmínit technologický rozvoj, zároveň s nejednotností evropských států. Jako neopomenutelnou příčinu nezaměstnanosti lze zařadit i *hospodářské zpomalení v důsledku krize*, které má za následek nízkou poptávku po službách a zboží. Domácnosti začaly šetřit, pro mnohé je úspornější nakoupit zboží mimo EU, tím nastává problém podpory domácích producentů, výroba se přesune pryč a s tím ruku v ruce ubývá pracovních míst.

V současnosti je kladen velký důraz na *globální problémy*, tedy na podporu obnovitelných zdrojů energie, klimatu, životního prostředí, atd., ovšem toto počínání nepřispívá ke zvýšení pracovních míst v Evropě. Podpora dovozu biopaliv z Asie a Ameriky, solární panely z Číny, regulace a kvóty ze strany státu vedou k dovozu cukru, toto a mnohé další jsou příčiny možného úbytku pracovních míst v EU.

Náklady na pracovní sílu jsou v evropských zemích nadprůměrné, například v Dánsku, Francii, Švédsku a Německu tvoří jednotkové náklady na práci přes 30 euro, v Dánsku hodnota přesáhla 40 euro. Naopak Česká republika je jedna z postkomunistických zemí, ve kterých jsou náklady na pracovní sílu značně pod průměrem EU. (viz tabulka č. 6).

Tabulka č. 6: Náklady práce v EU celkem v eurech, rok 2000- 2014

Země / Období	2000	2004	2008	2012	2013	2014
EU (28 zemí)	16.7	19.8	21.5	23.9	24.2	24.6
Belgie	27.0	29.2	32.9	38.0	38.8	39.0
Bulharsko	1.3	1.6	2.6	3.4	3.7	3.8
Česká republika	3.7	5.8	9.2	10.0	9.8	9.4
Dánsko	27.0	29.6	34.6	39.4	39.9	40.3
Německo	24.6	26.8	27.9	30.5	31.0	31.4
Estonsko	2.9	4.3	7.8	8.6	9.2	9.8
Irsko	19.7	25.5	28.9	29.8	29.8	29.8
Řecko	11.7	15.3	16.7	15.7	14.6	14.6
Španělsko	14.3	16.5	19.4	21.1	21.2	21.3
Francie	:	28.2	31.2	34.3	34.3	34.6
Chorvatsko	:	6.9	9.2	9.5	9.5	9.4
Itálie	19.7	22.4	25.2	27.7	28.1	28.3
Kypr	11.0	12.6	16.7	16.8	16.3	15.8
Lotyšsko	2.2	2.9	6.0	5.9	6.2	6.6
Litva	2.6	3.2	5.9	5.9	6.2	6.5
Lucembursko	23.1	30.3	31.0	33.9	35.0	35.9
Maďarsko	3.6	5.9	7.8	7.4	7.4	7.3
Malta	7.9	9.6	11.4	11.8	12.1	12.3
Nizozemsko	23.0	27.3	29.8	32.5	33.5	34.0
Rakousko	:	25.2	26.4	29.7	30.5	31.5
Polsko	4.2	4.7	7.6	7.9	8.1	8.4
Portugalsko	11.1	11.3	12.2	13.3	13.2	13.1
Rumunsko	1.5	1.9	4.2	4.1	4.4	4.6
Slovinsko	10.9	11.2	13.9	15.6	15.3	15.6
Slovensko	2.8	4.1	7.3	8.9	9.2	9.7
Finsko	22.1	24.4	27.1	31.3	31.9	32.3
Švédsko	:	29.0	31.6	37.3	38.2	37.4
Spojené království	19.7	21.5	20.9	21.7	20.9	22.3

Zdroj: Eurostat. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00173>

Strategie Evropské unie, se snahou překonat hospodářský úpadek, má za následek vysoké výdaje na pracovní sílu, až 40 % hrubého domácího produktu EU. V řadě zemí představuje hodnota nákladů na práci přes 30 % z HDP. K udržování nezaměstnanosti je třeba snížit nemzdové náklady, zejména na nekvalifikované pracovníky, u kterých jsou v členských státech tyto náklady zpravidla vyšší než na pracovníky, kteří vykonávají lépe placenou práci. „Členské státy by si měly vytyčit cíl, že nemzdové náklady na pracovní síly sníží o částku, rovnající se 1–2 % hrubého domácího produktu“. [50]

V jednotlivých členských zemích je nutné rozlišit náklady na pracovní sílu dle toho, jakou část zaujímají příspěvky na sociální zabezpečení, které platí zaměstnavatelé a ty, které odvádí zaměstnanci. S omezením výdajů by se měl brát zřetel na příspěvky, které se týkají národní solidarity, tedy rodinné přídatky, minimální starobní důchody, a podobně. Náklady na pracovní síly by měly nejvíce podporovat nejnižší výdělků, což by mělo snížit rozpočtové náklady k vytvoření každého dalšího pracovního místa, zároveň podpořit nezaměstnanost u

nejméně kvalifikovaných pracovníků. V ideálním případě by se omezení nákladů mělo zaměřit na přijímání mladých lidí na nová pracovní místa. [50]

Z tabulky č. 6 vyčteme, že v postkomunistických zemích jsou náklady na pracovní sílu stále o mnoho nižší, než jsou v ostatních členských zemích. Průměrné jednotkové náklady práce v zemích EU- 28 jsou 24,6 eura, v zemích střední a východní Evropy se od pádu komunismu pohybují na nízké úrovni, pro rok 2015 je tato hodnota pod 10 eur. Nejlevnější pracovní síla je v Bulharsku a Rumunsku, jejich hodnoty nedosahují ani na 5 euro na hodinu. Pro všechny státy je od roku 2000 znatelný nárůst nákladů na pracovní sílu, rychlejší trend růstu je zaznamenán zejména ve státech postkomunistických.

Různorodost evropských trhů jako další příčina nezaměstnanosti vyvstává z problému velkých rozdílů jednotlivých členských zemí. Většina evropských ekonomik je ve velkém měřítku ovlivněna regulacemi na trhu práce, státními zásahy a financováním sociálních států, tyto podmínky omezují produktivitu práce a dále výkonnost trhů práce. Nové země EU měly v době přistoupení nízkou produktivitu práce, která se během deseti let navýšila významně více v porovnání se zeměmi starými. Dalšími odlišnostmi mezi státy EU jsou rozdílné reakce pracovních trhů na ekonomickou krizi po roce 2008 a 2009. Irsko a Španělsko zaznamenalo pokles zaměstnanosti o více než 6 %, oproti tomu Německo s téměř nulovým propadem. [21]

I přes vytvoření jednotného vnitřního trhu Evropské unie se vyskytují značné trhliny v konkurenceschopnosti *technologií* vedle USA a Japonska. V souvislosti s novými technologiemi stále dochází k nárůstu počtu podniků, jejich účasti na vývoji a výzkumu v těchto technologiích a vytváření dalších pracovních míst. V Německu je hlavním trendem tzv. „Koncept čtvrté průmyslové revoluce“, což v praxi znamená propojení informačních technologií s průmyslovou, ale i zemědělskou výrobou a logistikou a tvorba inteligentních samo řídicích jednotek. [32]

Dle Zprávy o zaměstnanosti Evropské komise z listopadu 2014 se zaměstnanost v budoucnu mírně zlepší, díky technologickému pokroku budou nadále vznikat nová pracovní místa v odvětví informačních a komunikačních technologií. Další místa pro středně až vysoce kvalifikované jedince by se měla naskytnout v oboru ekologizace hospodářství, dopravy a zdravotní péče. Je potřeba jít automatizaci a novým technologiím vstříc a i přes to, že zanikne mnoho profesí, objeví se řada nových.

S technologickým rozvojem úzce souvisí další příčina nezaměstnanosti a to zlepšení nabídky dovedností pracovníků, je potřeba vyrovnat *disonanci mezi touto nabídkou a poptávkou* firem po pracovnících. Z důvodu globalizace a technologického vývoje se změnila požadavka na dovednosti u mnoha povolání. Informace z října 2013 ukazují, že 20 % obyvatelstva v produktivním věku v EU má jen velmi nízkou kvalifikaci, v zemích jako je Španělsko a Itálie je toto procento ještě vyšší. Značný podíl vysoce kvalifikovaných se vyskytuje pouze v malém počtu zemí, jsou jimi Estonsko, Finsko, Nizozemí a Švédsko. [38]

Ovšem stále je otázkou, jak podpořit na rychle se rozvíjejícím trhu práce méně kvalifikované jedince. Možným řešením této příčiny nezaměstnanosti jsou rekvalifikace a zaškolení nových i stávajících pracovníků. Zároveň vedle investic do vzdělávání, které vede k uplatnění zejména vysoko kvalifikované pracovní síly, je vhodné investovat i do lidského kapitálu, jakožto do rozvoje nabídky dovedností a vzdělávání dospělých jedinců na pracovním trhu a tím zvýšit produktivitu práce s rychle se měnícími požadavky v globalizovaném světě.

4.4 Řešení nezaměstnanosti

V otázce nezaměstnanosti po dopadu ekonomické krize na evropské pracovní trhy přinesl návrhy řešení o zaměstnanosti Summit EU, který se konal v květnu 2009. Cílem bylo udržet jedince v práci případně jim pomoci nalézt nová pracovní místa. K udržení zaměstnanosti bylo navrženo deset opatření, jak na vnitrostátní, tak na evropské úrovni:

„1. Udržet pokud možno co nejvíce lidí na jejich pracovních místech prostřednictvím dočasného přizpůsobení pracovní doby v kombinaci s rekvalifikací a s podporou veřejného financování (včetně financování z Evropského sociálního fondu).

2. Podpořit podnikání a vytváření pracovních míst, například snížením nemzdových nákladů na práci.

3. Zlepšit účinnost vnitrostátních služeb zaměstnanosti poskytováním intenzivního poradenství, školení a vyhledávání práce v prvních měsících nezaměstnanosti, zejména pro mladé nezaměstnané.

4. Do konce roku 2009 podstatně rozšířit možnosti vysoce kvalitního učňovského vzdělávání a stáží.

5. *Podporovat trhy práce prostřednictvím pracovních pobídek, účinných aktivních politik zaměstnanosti a modernizace systémů sociální ochrany, což rovněž vede k lepší integraci znevýhodněných skupin včetně pracovníků s nízkou kvalifikací, migrujících pracovníků a zdravotně postižených osob.*

6. *Zlepšovat dovednosti na všech úrovních prostřednictvím celoživotního vzdělávání a poskytnout všem absolventům škol dovednosti potřebné k tomu, aby si byli schopni najít pracovní místo.*

7. *Použít pracovní mobilitu k dosažení co nejlepšího souladu mezi nabídkou a poptávkou práce.*

8. *Nacházet pracovní příležitosti, určit požadavky na pracovní dovednosti a lépe předvídat poptávku po nich, aby bylo možné správně nastavit nabídku v oblasti vzdělání a odborné přípravy.*

9. *Pomáhat nezaměstnaným a mladým lidem začít své vlastní podnikání, např. poskytnutím školení na podporu podnikání a počáteční kapitál nebo snížením či zrušením daňové povinnosti v začátku podnikání.*

10. *Předvídat a řídit restrukturalizaci prostřednictvím učení se jeden od druhého a výměny osvědčených postupů. “[35]*

Zmíněných deset základních bodů vychází z podpory pracovníků (nabídky), zejména mladých a těch, kteří již pracují, aby práci neztratili. Dle „*Čtvrtletního přehledu o zaměstnanosti a sociální situaci v EU ke konci roku 2014*“ se Evropa od roku 2013 dočkala v otázce zaměstnanosti lehkého oživení, i když následující vývoj bude stále trochu nejistý. Zmiňuje zde i nutnost neustálého celoživotního rozvoje dovedností pracovníků ke zvýšení zaměstnanosti.

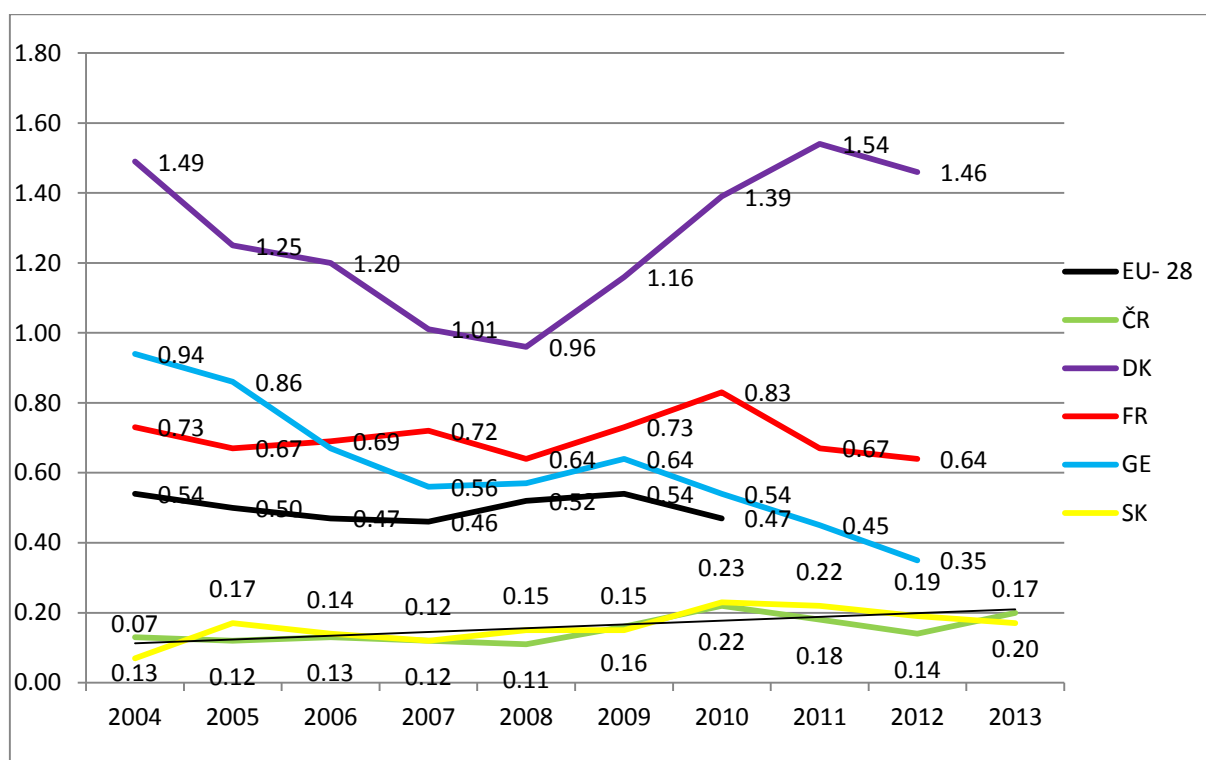
Nárůst zaměstnanosti vykazují i jednotliví zaměstnavatelé u smluv jak na dobu určitou, tak i na plný úvazek. Ovšem tempo růstu zaměstnanosti je pomalejší, než se předpokládalo. „*Zvláště řešení dlouhodobé nezaměstnanosti zůstává pro EU jedním z hlavních úkolů. Chceme hospodářský růst dále stimulovat a vytvořit více pracovních míst – k tomu nám má posloužit plán obnášející investice ve výši 315 miliard EUR*“. [53] Narůstajícím problémem EU je míra dlouhodobé nezaměstnanosti, která v roce 2014 činila 12,4 milionu lidí bez práce déle než jeden rok, a více než polovina z tohoto počtu déle než dva roky bez práce. Pro

Řecko, Španělsko a Kypr jsou hodnoty pro rok 2014 a začátek roku 2015 stále okolo historického maxima, viz příloha č. 8.

Ekonomiky Dánska a Německa jsou jednou z nejsilnějších v EU, dle „*Zprávy o globální konkurenceschopnosti*“ (vydal The Global Competitiveness Report 2014- 2015) jsou na předních místech Evropské unie, Německo na druhém místě za Finskem a Dánsko na místě šestém. Ve zmíněné severské zemi je jako jedno z možných řešení nezaměstnanosti nastavení vyšších reálných příjmů, vysoké mzdy pak vedou k nárůstu produktivity práce. I přes neustálé zlepšování podmínek na trhu práce se vyskytují některé osoby na jeho okraji, patří mezi ně především nekvalifikovaní mladí lidé a přistěhovalci ze zemí mimo Evropskou unii. Z důvodu nutnosti postarat se o co nejvíce obyvatel, přijalo Dánsko politická opatření týkající se sociální pomoci a dávek v nezaměstnanosti, vyčleněno na tyto aktivity pro období 2015- 2018 bylo 3,2 mil. DKK¹⁵. V roce 2014 byla odsouhlasena reforma aktivní politiky na pracovním trhu, která by měla zemi vést ke zlepšení individuální podpory nezaměstnaných, navýšení možných školení a vzdělávání pro méně kvalifikovanou pracovní sílu. [29] Výdaje Dánska na aktivní politiku nezaměstnanosti jsou dle grafu č. 9 nejvyšší, zároveň je tato hodnota dle přílohy č. 1 na nejvyšší příčce i v celé Evropské unii.

¹⁵ DKK- Dánská koruna

Graf č. 9: Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti jako podíl na HDP (%)

Zdroj: vlastní zpracování, viz příloha č. 1 (poslední dostupné údaje od 2010 do 2013)

Německo během posledního desetiletí své výdaje na aktivní politiku snižuje k hranici 0,35 % podílu na hrubém domácím produktu, i přes to, že jako pomoc pro vytváření nových pracovních míst slouží vysoké dotace na vzdělávací kurzy pro nové a stávající pracovníky, rozrůstání existujících firem a snaha najít práci pro dlouhodobě nezaměstnané. [32]

Ačkoli ve Francii dochází k ekonomickému oživení, nezaměstnanost se stále nesnižuje, spolu s tímto problémem dochází k prohloubení mnohých opatření politiky zaměstnanosti. Ve Francii se setkáme zejména s institucí „Pôle emploi“, která řeší současnou zvyšující se nezaměstnanost. [75] Dalším důležitým orgánem ve Francii pro odborné vzdělávání dospělých a rekvalifikaci zaměstnanců je AFPA (La Formation professionnelle), která napomáhá dospělým snáze se integrovat na rozvíjející se trh práce, spolupracuje s institucemi státní správy i malými a středními podniky ve Francii. [40]

Francie v roce 2012 vynaložila na aktivní politiku zaměstnanosti zhruba 0,64 % HDP, řadí se na čtvrté místo s nejvyššími výdaji mezi zeměmi EU, viz příloha č. 1. Se zhoršující se situací nezaměstnanosti v zemi je pochopitelné, že největší objem peněz je vydán nezaměstnaným ve formě podpor. Jako podpůrné dokumenty pro řešení nezaměstnanosti jsou „Plan de relance de

l'économie française”, který byl přijat v letech 2008 a 2009 jako reakce na hospodářskou krizi a „*Plan d'urgence pour l'emploi des jeunes*”, pro zvýšení zaměstnanosti mladých, které krize zasáhla nejvíce. [73]

Naopak mezi státy s nejnižšími výdaji na aktivní politiku zaměstnanosti se řadí i Česká republika, pouhých 0,56 % hrubého domácího produktu, téměř třikrát menší výdaje, než jsou v Dánsku. Dle “Operačního programu Zaměstnanost” pro období 2014 a 2020 pro ČR je rozsah aktivní politiky zaměstnanosti nedostatečný a není vždy cíleno na jednotlivce, kteří pomoc vážně potřebují, především se to týká osob s nižším vzděláním a kvalifikací. Česká ekonomika je ovšem schopna rychle reagovat na globální a technologické změny na světovém trhu, což je způsobeno flexibilitou pracovní síly. Ačkoli zaměstnanost v ČR zůstává pod evropským průměrem, je třeba nadále udržovat opatření týkající se školení a programů pro mladé lidi, důležité je zvyšovat konkurenceschopnost podniků, zvyšování dovedností a kompetencí, modernizace služeb zaměstnanosti zvýšením efektivity aktivní politiky zaměstnanosti. [25]

Na Slovensku jsou výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti také nízké, vykazuje obdobný průběh jako Česká republika. Míra nezaměstnanosti na Slovensku je dlouhodobě vyšší, ovšem statistické úřady zaznamenávají mírný pokles od roku 2013 a predikují nadále snižování k šestiletému minimu. Ačkoli je nezaměstnanost stále vysoká, lze pozorovat pozitivní oživení slovenské ekonomiky. Hlavním problémem vysoké míry nezaměstnanosti v zemi je nevyhovující kapacita veřejných služeb zaměstnanosti poskytovat individuální služby, dalšími faktory jsou nízká mobilita pracovní síly a vysoká segmentace pracovních trhů a tím způsobené regionální rozdíly v zaměstnanosti. [18]

Slovensko má přibližně 60 % nezaměstnaných, zejména mezi pracovníky s nízkou kvalifikací a téměř 70 % z nich je bez práce déle než jeden rok. V zemi byla v roce 2014 zavedena reforma zaměřená na zlepšení zapojení dlouhodobě nezaměstnaných prostřednictvím výhod plynoucích ze zaměstnání. [18]

Ačkoli nezaměstnanost v Evropské unii postupně klesá, stále jsou země, které mají přetrvávající problémy a v některých se vyskytují velké rozdíly mezi jednotlivými regiony. Ve srovnání mezi státy EU- 28 je míra nezaměstnanosti v roce 2015 oproti 2014 o 0,5 % nižší.

5 Nezaměstnanosti mladých lidí v EU

V následujících kapitolách budou jmenovány a obecně popsány veškeré členské země Evropské unie, hlouběji budou jednotlivé kapitoly zaměřeny pouze na vybrané státy, mezi které patří Česká republika, Dánsko, Francie, Německo a Slovensko.

Evropská komise přijímá na pomoc jednotlivým skupinám osob (například nezaměstnaným) konkrétní opatření a podněcuje související úsilí v této oblasti na celostátní, regionální i místní úrovni (např. zaměstnávání mladých lidí, aktivní stárnutí apod.).

Nezaměstnaní mladí lidé jsou dle Eurostatu definováni jako podíl nezaměstnaných na celkové populaci mladých lidí ve věku 15- 24 let, míra nezaměstnanosti této skupiny obyvatel je v mnoha evropských státech narůstajícím problémem.

Nelze opomenout dopad ekonomické krize v 21. století, který byl u mladých lidí na trhu práce znatelný, mezi členskými státy existují však i výjimky, kterých se tento problém netýká, například Německo dosahovalo malé míry nezaměstnanosti mladých i během krize a nyní vykazuje stále nízké hodnoty. Od ekonomické krize se v Evropě u mladých lidí prodloužila doba nástupu do nového zaměstnání, fenomén hledání si nejisté práce na částečný úvazek po škole, namísto přiměřeně placeného stálého místa, se vyskytuje ve všech ekonomikách Evropské unie. [64]

V několika zemích EU dochází po krizovém období k nárůstu zaměstnanosti. V dalších státech míra nezaměstnanosti kolísá na podobné úrovni, kam se dostala v důsledku krize, tedy bez zřetelného zlepšení. Jinde můžeme zaznamenat i nárůst až o 3 %. Obecně můžeme říci, že nezaměstnanost mladých lidí v EU je problematičtější než celková, jelikož v průměru za rok dosahuje i více než dvojnásobné hodnoty, viz příloha č. 5.

V dubnu 2013 schválily země Evropské unie tzv. „záruku pro mladé“, což je balíček opatření pro zapojení mladých lidí do zaměstnání, který má jednotlivcům do 25 let zaručit, že alespoň do čtyř měsíců od ukončení studia, nebo ode dne, co přišli o zaměstnání, získají nabídku slušné práce, dalšího vzdělávání, učňovské praxe nebo odborné stáže. Jedná se o nový přístup k zaměstnávání mladých lidí. V rámci tohoto systému záruk pro mladé vytváří každý členský stát Unie nová partnerství mezi ministerstvy a místními orgány a mezi sférou vzdělávání, podniky, organizacemi mládeže, pracovními úřady, sociálními a zdravotnickými službami, která mají vést ke strukturálním reformám- všeobecná reforma vzdělávání, která by měla zajistit dovednosti, jež jsou potřebné na trhu práce, umožnit těm, kdo předčasně opustí školu,

aby dostali druhou šanci, či podporu užší spolupráce mezi pracovními agenturami a dalšími subjekty.

V roce 2013 také vznikla „*Evropská aliance pro učňovskou přípravu*“, jejímž cílem je svést dohromady různé veřejné a soukromé subjekty, které chtějí zvýšit kvantitu, kvalitu a image učňovství. Evropská komise rovněž předložila návrh kvalitního rámce pro stáže, jenž by měl zajistit, aby stáže byly pro mladé lidi skutečným odrazovým můstkem na trh práce. V současné době nedosahuje třetina stáží potřebné úrovně, pokud jde o pracovní podmínky či vzdělávací obsah. Komise mimo jiné navrhuje, aby stáže fungovaly na základě písemné dohody zahrnující vzdělávací cíle, dohled, ohraničenou délku trvání, pracovní dobu, údaje o tom, zda stážisté budou pobírat plat nebo budou kompenzováni jiným způsobem, a zda mají nárok na sociální zabezpečení. [19]

Pokud jde o boj proti nezaměstnanosti mladých lidí, členské státy pokročily v provádění záruk pro mladé lidi. Jsou potřebné další snahy zaměřené zvláště na veřejné služby zaměstnanosti, náležitě uzpůsobené aktivní politiky na trhu práce a odborné vzdělávání a přípravu. Členské státy by měly zajistit příznivé prostředí, jež by společně umožňovalo nabízet pracovní praxi, čímž by se usnadnil přechod ze školy do zaměstnání. [38]

V Evropské unii jde zejména o posilování jednotného trhu a tím i snazší podporu mladým k novým příležitostem, Komise EU má snahu lidem do 25 let usnadnit mobilitu v členských zemích v jejich prospěch i ve prospěch zaměstnavatelů a celého hospodářství. K tomu napomáhá portál EURES, který nabízí více než 1,4 milionu volných pracovních pozic. Úsilí veřejně dostupné sítě spočívá v propojení pracovních míst se vzděláním, například s učňovskou přípravou, zároveň nabízet co nejvíce pracovních míst a hlouběji propracovat integraci EURES do vnitrostátních služeb zaměstnanosti. Program „*Tvoje první práce přes EURES*“ finančně podporuje vzdělávací a integrační kurzy mladým v zahraničí. [20]

Dle plánu v „*Balíčku opatření: na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst*“, který přijala Evropská komise v roce 2012, je Evropa vedena ke zvýšení pracovních míst do roku 2020, pomocí snížení daní a podporou nových podniků. Podle tohoto programu patří do odvětví s největším potenciálem růstu zdravotnictví, IT a komunikační služby, zelená ekonomika. Tento cíl má v energetice zvýšit počet pracovních míst o 13 %, z původních devatenácti, což odpovídá třem milionům lidí. Zejména v oblasti energie z obnovitelných zdrojů má Evropa kapacitu na vedoucí pozici pro vývoz ve světě. Další možná místa s rozvíjejícími se technologiemi (280 až 450 tisíc nových pracovních možností)

jsou pro energetické auditory, inspektory topných soustav, revizory, instalatéry, a podobně. S tím související modernizace, opravy a údržba materiálů a strojů by mohly vytvořit do roku 2020 přes půl milionu dalších pracovních míst, při manipulaci a likvidaci odpadů se počítá s nárůstem o 400 tisíc. Odhaduje se, že kvůli klimatické změně, budou pracovní příležitosti narůstat zejména v oblasti závislosti na životním prostředí. Evropská unie se tedy rozhodla investovat přes 100 miliard eur na ekologizaci mnohých odvětví a podporu vytváření dalších pracovních míst. [19]

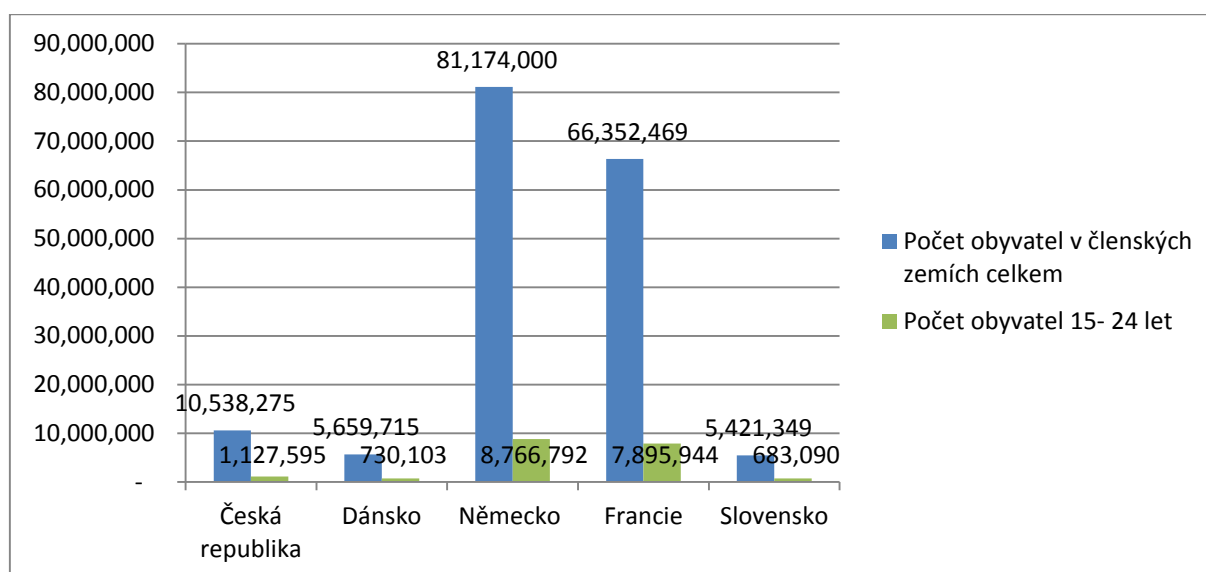
5.1 Míra nezaměstnanosti mladých lidí

V průměru je v EU nezaměstnaný každý pátý mladý člověk, míra nezaměstnanosti mladých za celý rok 2014 je v zemích Unie 24,5 %, v první polovině roku 2015 činí lehce přes dva procentní body méně, 22,3 % (dle Eurostatu data pro září 2015 směřují již k hladině 20,5 %), ovšem stále je míra mladých osob více než dvakrát vyšší nežli celková (9,8 %).

Celkem je v EU 508 191 116 obyvatel (data z Eurostatu, třetí čtvrtletí roku 2015), z toho je přes 57 milionu lidí od 15 do 24 let. Na následujícím grafu č. 10 lze pozorovat poměr celkové populace vybraných zemí a mladých lidí. Německo jako nejlidnatější stát EU má celkový počet obyvatel přes 80 milionů, mladí lidé tvoří zhruba desetinu (10,8 % je podíl mladých do 24 let), obdobně je na tom s poměrem mladých Česká republika (10,7 %). Ve Francii (11,9 %), na Slovensku (12,6 %) a v Dánsku (12,9 %) tvoří mladí přibližně 12 % obyvatelstva, viz graf č. 10 a příloha č. 15.

Nejvíce mladých lidí z vybraných zemí je v Německu, nicméně tato země s nezaměstnaností obyvatel do 24 let velké problémy nemá, uvedená míra nezaměstnanosti je pro konec roku 2014 pouhých 7,7 %. V Dánsku je poměr mladých vůči celkové populaci nejvyšší, i přes to vykazuje severská země příznivou hodnotu míry nezaměstnanosti, čtvrtou nejnižší mezi zeměmi EU. Nelze říci, že platí přímá úměra při vysokém počtu mladých v populaci a vyšší nezaměstnanosti. Na druhé straně Francie a Slovensko mají podíl mladých lidí k celkovému počtu obyvatel znatelně významnější, a zároveň bojují s vysokou nezaměstnaností mladých, viz graf č. 10.

Graf č. 10: Poměr mladých lidí k celkovému počtu obyvatel ve vybraných zemích

Zdroj: Příloha č. 15, Eurostat, vlastní zpracování

Roku 2014 bylo bez práce přes 5 milionů mladých lidí v EU. Nejvyšší nezaměstnanost u mladých lidí se vyskytuje zejména na jihu Evropy, v Řecku a Španělsku je zaznamenána míra nezaměstnanosti přes 52 %, dále jsou vysoké hodnoty v Chorvatsku a Itálii nad 42 %, na Kypru a v Portugalsku nad 34 %, naopak nejnižší počet nezaměstnaných je v Německu, kolem 7,7 % míry nezaměstnanosti mladých a v Rakousku 10,3 %. V České republice se pohybuje míra nezaměstnanosti pod evropským průměrem, tedy okolo 15,9 % (údaje z roku 2014), tato hodnota je dle přílohy č. 14 sedmou nejnižší ve státech EU- 28. Začátkem následujícího roku se míra nezaměstnanosti lidí do 25 let ve většině členských zemí snižuje, Španělsko udává hodnoty lehce pod 50 %, Kypr a Portugalsko se blíží k 31 %, Česká republika pod 13 % a Německo již na hladinu 7,1 % míry nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost mladých lidí ve „starých“ zemích EU

Takzvané staré země Evropské unie se mohou pyšnit zemí s nejnižší mírou nezaměstnanosti mezi mladými, Německem, ale zároveň mezi ně patří i velice problémové státy, jako jsou Řecko a Španělsko. Tyto země jižní Evropy měly vždy vysokou míru nezaměstnanosti mladých, po krizovém období neklesla pod 25 procentních bodů, naopak spíše narůstala téměř do dvojnásobných hodnot, viz tabulka č. 7. Velkým problémem je nezaměstnanost mladých i v Portugalsku a Itálii. Portugalsko úspěšně snižuje hodnotu za poslední dva roky z 38,1 % na

31,6 %. Státům Itálii a Řecku se nedaří nezaměstnanost snižovat, dle dat uvedených ve zmíněné tabulce v roce 2015 vzrostla o více než jeden procentní bod.

Tabulka č. 7: **Míra nezaměstnanosti mladých lidí „starých zemí“, 2004- 2015***

Země\ Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Belgie	21,2	21,5	20,5	18,8	18	21,9	22,4	18,7	19,8	23,7	23,2	19,5
Dánsko	8,2	8,6	7,7	7,5	8	11,8	13,9	14,2	14,1	13	12,6	10,3
Německo	13,7	15,4	13,6	11,8	10,4	11,1	9,8	8,5	8	7,8	7,7	7,1
Irsko	8,7	8,7	8,7	9,1	13,3	24	27,6	29,1	30,4	26,8	23,9	19,8
Řecko	26,5	25,8	25	22,7	21,9	25,7	33	44,7	55,3	58,3	52,4	53,7
Španělsko	22	19,6	17,9	18,1	24,5	37,7	41,5	46,2	52,9	55,5	53,2	49,2
Francie	20,4	21	22	19,5	19	23,6	23,3	22,7	24,4	24,9	24,2	23,6
Itálie	23,5	24,1	21,8	20,4	21,2	25,3	27,9	29,2	35,3	40	42,7	44,2
Lucembursko	16,4	14,6	15,5	15,6	17,3	16,5	15,8	16,4	18	16,9	22,3	19,1
Nizozemsko	11,4	11,8	10	9,4	8,6	10,2	11,1	10	11,7	13,2	12,7	11,1
Rakousko	10,5	11	9,8	9,4	8,5	10,7	9,5	8,9	9,4	9,7	10,3	10,3
Portugalsko	19,7	20,8	21,2	21,4	21,6	25,3	28,2	30,2	38	38,1	34,7	31,6
Finsko	20,7	20,1	18,7	16,5	16,5	21,5	21,4	20,1	19	19,9	20,5	23,5
Švédsko	20,4	22,6	21,5	19,2	20,2	25	24,8	22,8	23,7	23,6	22,9	20,9
Spojené království	12	12,8	13,9	14,3	15	19,1	19,9	21,3	21,2	20,7	16,9	15,7

*Zdroj: Příloha č. 14, vlastní zpracování, *poslední dostupná data z první poloviny roku 2015*

Irsko si udržovalo do nástupu hospodářské krize nízkou hladinu nezaměstnanosti mladých, po roce 2008 se přijatelné hodnoty vystupňovaly na více než trojnásobné, 30,4 % míry nezaměstnanosti osob do 25 let pro rok 2012. V letech 2013 až 2015 je zřejmý pokles, již pod průměr Unie, viz tabulka č. 7.

Severské země vykazují spíše vyšší hodnoty nezaměstnanosti, zejména Finsko a Švédsko, u kterých se míra nezaměstnanosti za posledních dvanáct let vyskytuje okolo vysokého průměru EU, ve Finsku podle údajů v tabulce č. 7, zveřejněných Eurostatem, hodnoty pro rok 2015 narůstají oproti rokům předešlým. Výjimkou je Dánsko, které do krizového období mělo nejnižší míru nezaměstnanosti obyvatel do 25 let mezi starými zeměmi, nejvyšší hodnotu, kterou dosáhlo za posledních dvanáct let je 14,2 % a k první polovině roku 2015 nadále směřuje klesajícím trendem k 10 %. Stejnou míru nezaměstnanosti mladých vykazuje v roce 2015 i Rakousko, 10,3 %, což je druhá nejpříznivější hodnota za Německem, třetí místo patří Nizozemí s 11,1 %.

Německo, jak již bylo zmíněno, je zemí, která je uváděna jako příklad ostatním, nezaostává ani v míře nezaměstnanosti mladých, ocitává se v obdobném rozmezí jako Dánsko, nicméně je zde takřka nepozorovatelný nárůst v krizovém období, a zjevná klesající tendence, až k hodnotě 7,1 %, nejnížší mezi členskými státy vůbec.

Dlouhodobě se míra nezaměstnanosti jedinců do 25 let ve Francii pohybuje okolo evropského nepřilíš příznivého průměru. Jako v jedné z mála zemí míra nezaměstnanosti mladých poslední dobou narůstá, pouze v lednu 2015 se meziročně míra nezaměstnanosti snížila o půl procenta (na hodnotu 23,6 %), zároveň francouzská vláda schválila hospodářské reformy navrhované prezidentem F. Hollandem, které by měly podpořit ekonomický růst a napomoci snížení nezaměstnanosti jak mladých lidí, tak celkové. [65]

Nezaměstnanost mladých lidí v „nových“ zemích EU

Nejznepokojivější výsledky mezi novými členskými státy Unie má dle tabulky č. 8 v roce 2015 Chorvatsko, míra nezaměstnanosti mladých je v první polovině jmenovaného roku 43,1 %. Ačkoli oproti roku 2013 je znatelný pokles o téměř 7 %, stále je tato hodnota evidována, jako nejvyšší ve sledované skupině. Následující země s vysokou mírou nezaměstnanosti lidí do 25 let jsou Kypr (31,7 %), Slovensko (25,7 %) a Rumunsko (23,3 %), jejich hodnoty se pohybují nad evropským průměrem (22,3 % pro první polovinu roku 2015). Na Kypru se mnohonásobně podepsala hospodářská krize, do roku 2008 včetně patřil na první příčku s nejnížší hodnotou míry nezaměstnanosti, do roku 2013 vystoupala citovaná míra na druhou nejvyšší hodnotu až na 38,9 %, tedy nárůst byl více než čtyřnásobný.

V Polsku byla míra nezaměstnanosti mladých v letech 2004 až 2007 konstantně nejvyšší mezi skupinou zemí zmíněných v tabulce č. 8, v roce 2008 se Polsku podařilo přeskočit čtyři země, Maďarsko, Rumunsko a Slovensko, včetně Chorvatka. Od následujícího období je míra nezaměstnanosti blízko průměru EU.

Estonsko, Lotyšsko a Litva měly průběh trendu míry nezaměstnanosti obdobný, v roce přistoupení k Unii se úroveň míry pohybovala nad dvaceti procentními body, v předkrizovém období poklesla k 10 %, v Litvě dokonce až na rekordních 8,4 % míry nezaměstnanosti mladých osob. Krizová období ovšem tyto státy o příznivé hodnoty připravila, v následujících letech se pohybují mezi 32 % a 36 %. Nejsvižněji si s vysokou mírou nezaměstnanosti obyvatel do 25 let poradilo Estonsko, z 32,9 % meziročně snížilo míru na 22,4 % a v roce

2015 již na 10,1 %, na druhou nejnižší hodnotu mezi novými zeměmi. Litva a Lotyšsko se pohybují pod evropským průměrem.

Tabulka č. 8: **Míra nezaměstnanosti mladých lidí „nových zemí“, 2004- 2015***

Země\ Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Bulharsko	24,3	21	18,3	14,1	11,9	15,1	21,8	25	28,1	28,4	23,8	18,8
Česká republika	20,4	19,3	17,5	10,7	9,9	16,6	18,3	18,1	19,5	18,9	15,9	12,7
Estonsko	23,9	15,1	12,1	10,1	12	27,4	32,9	22,4	20,9	18,7	15	10,1
Chorvatsko	32,8	31,9	28,8	25,2	23,7	25,2	32,4	36,7	42,1	50	45,5	43,1
Kypr	10,2	13,9	10	10,2	9	13,8	16,6	22,4	27,7	38,9	36	31,7
Lotyšsko	20	15,1	13,6	10,6	13,6	33,3	36,2	31	28,5	23,2	19,6	15,8
Litva	21,8	15,8	10	8,4	13,3	29,6	35,7	32,6	26,7	21,9	19,3	17,4
Maďarsko	15,5	19,4	19,1	18,1	19,5	26,4	26,4	26	28,2	26,6	20,4	18,7
Malta	16,6	16,1	15,5	13,5	11,7	14,5	13,2	13,3	14,1	13	11,8	10
Polsko	39,6	36,9	29,8	21,6	17,2	20,6	23,7	25,8	26,5	27,3	23,9	20,3
Rumunsko	20,5	19,1	20,2	19,3	17,6	20	22,1	23,9	22,6	23,7	24	23,3
Slovinsko	16,1	15,9	13,9	10,1	10,4	13,6	14,7	15,7	20,6	21,6	20,2	16,7
Slovensko	33,4	30,4	27	20,6	19,3	27,6	33,9	33,7	34	33,7	29,7	25,7

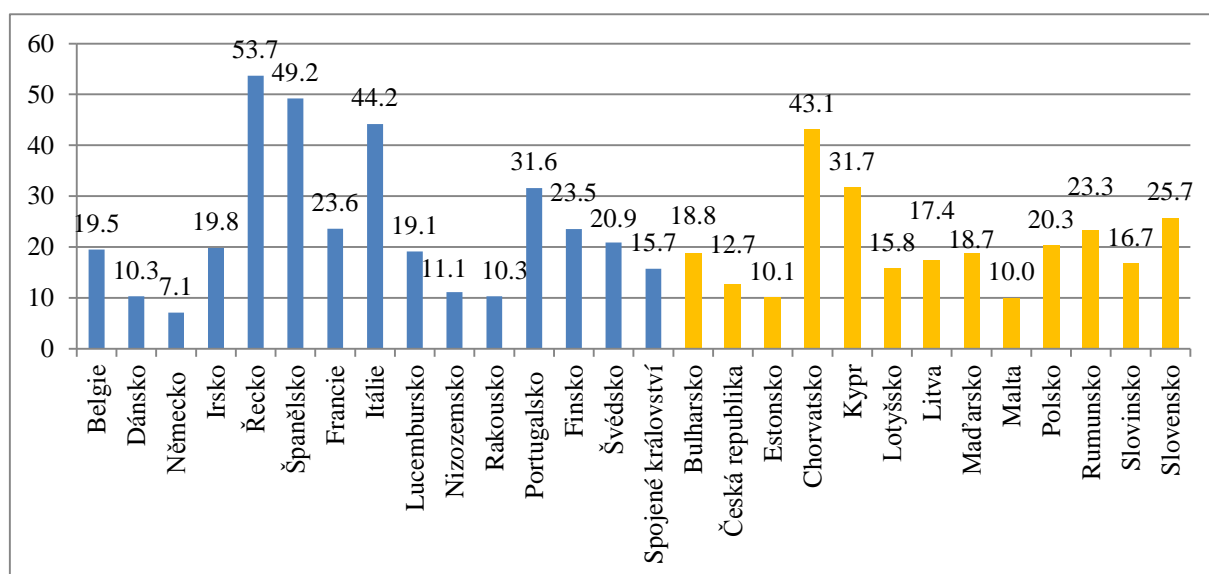
*Zdroj: Příloha č. 14, vlastní zpracování, *poslední dostupná data z první poloviny roku 2015*

Dle tabulky č. 8 se Maďarsku podařilo i přes deseti procentní nárůst po krizi přiblížit v roce 2015 dvanáctiletému minimu. Malta vykazuje klesající tendenci za posledních dvanáct let, bez ztelnějších problémů po roce 2008, kde se projevil přírůstek míry nezaměstnanosti lidí do 25 let o méně než 3 %, jeden z nejnižších mezi novými zeměmi.

Porovnání míry nezaměstnanosti mladých lidí ve starých a nových zemích

Následující graf č. 11 zobrazuje staré a nové země Evropské unie, sestaven je z posledních dostupných údajů míry nezaměstnanosti lidí do 25 let, v první levé části jsou země „staré“ (modře vyznačené) a v části pravé jsou země „nové“ (oranžovou barvou).

Graf č. 11. Míra nezaměstnanosti mladých ve státech EU-28 v roce 2015* (%)

Zdroj: příloha č. 8 a příloha č. 14, * data z první poloviny roku 2015

Graf č. 11 ukazuje nejvyšší míru nezaměstnanosti mladých v Řecku, Španělsku, Itálii, Chorvatsku, Portugalsku a na Kypru, z těchto šesti jmenovaných zemí jsou čtyři ve sledované skupině starých zemí, pouze dvě mezi novými zeměmi. Lze konstatovat, že ze států EU-15 je osm z nich pod průměrem Unie, ve třinácti nových zemích se nachází devět pod zmíněnou úrovní. Tedy poměrově jsou na tom s nezaměstnaností mladých lidí lépe nové země.

Dle vypočtených hodnot z přílohy č. 8 a č. 14 vykazují nové země průměrnou nezaměstnanost na úrovni 20,3 %, dva procentní body pod evropským průměrem. Státy, které se staly členy Unie do roku 1995 včetně, mají průměr nezaměstnanosti mladých 23,9 %, o více než tři procentní body vyšší hodnota, než členské země v pravé části grafu č. 11.

Průměrná míra nezaměstnanosti lidí do 25 let ve starých zemích, které se vyskytují nad průměrem Unie, je 37,6 %, mezi novými členy se tento průměr pohybuje pod necelými 31 %.

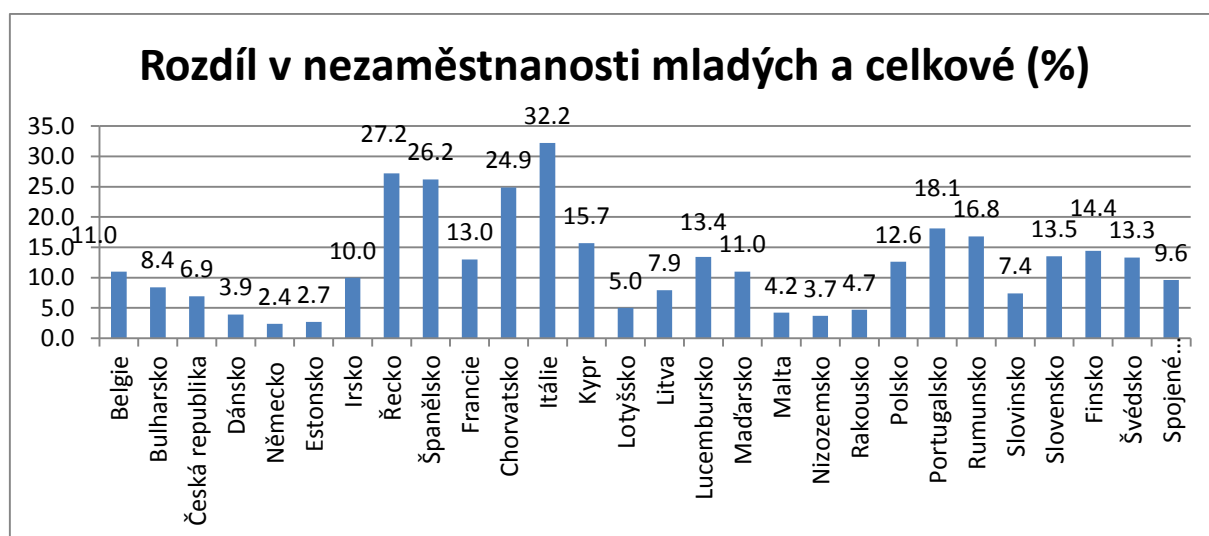
Po srovnání je patrné, že vypočtené hodnoty původních zemí a zemí s datem přistoupení do roku 1995 dokazují o několik procent horší výsledky, než u zemí s rokem přistoupení 2004 až 2013.

Porovnání nezaměstnaností mladých lidí s celkovou nezaměstnaností v EU

Ze všech porovnání je patrné, že nezaměstnanost mladých je daleko problematictější než celková, zároveň mladé zasáhla ztlačněji i hospodářská krize. Během recese celková míra nezaměstnanosti v jednotlivých členských státech stoupala v rozmezí od 1 % až po 5 %, výjimky byly pouze státy Estonsko, Lotyšsko a Litva s citelnějším nárůstem počtu nezaměstnaných, zatímco u míry nezaměstnanosti mladých lidí nebylo anomálií, že nárůst byl zaznamenán až do čtyřnásobných hodnot ve srovnání s údaji před nástupem krize.

Ke srovnání celkové nezaměstnanosti a nezaměstnaností mladých lidí byl použit výpočet rozdílu zmíněných dvou hodnot. Graf č. 12 vyobrazuje výsledky vypočtené z přílohy č. 8 a č. 14, jako rozdíl nezaměstnaností pro rok 2015 (v některých případech byl zvolen poslední dostupný údaj pro rok 2014).

Graf č. 12: Rozdíl v nezaměstnanosti mladých a celkové nezaměstnanosti, 2015* (%)

Zdroj: příloha č. 8 a příloha č. 14, * data z první poloviny roku 2015

Z výše uvedeného grafu je patrné, že většina členských států má o více než 5 % vyšší míru nezaměstnanosti mladých oproti nezaměstnanosti celkové. Největší rozdíly jsou v Itálii, Řecku, Španělsku a Chorvatsku, v zemích, které bojují i s vysokou celkovou mírou nezaměstnanosti. Nejmenší rozdíl je evidován v Německu, Estonsku a Dánsku.

V porovnání poměru mladých lidí s celkovou populací vybraných členských států (s grafem č. 10 v kapitole 5.1) má Německo jako nejlidnatější země, s největším počtem lidí do 25 let,

minimální problémy s jejich nezaměstnaností. Oproti tomu Francie vykazuje počet mladých lidí o necelých devět set tisíc nižší než Německo, ale o 13 % vyšší míru nezaměstnanosti zmíněné skupiny obyvatel. Dánsko a Slovensko mají obdobný poměr mladých lidí k celkové populaci státu, ale opět je srovnání nezaměstnanosti silné dánské ekonomiky se slovenskou v nerovnováze. Dánsko vykazuje dlouhodobě nízkou nezaměstnanost jak celkovou, tak i osob od 15 do 24 let, rozdíl těchto dvou hodnot je pouze na 3,9 %. Slovensko je na druhé straně žebříčku, má vyšší nezaměstnanost celkovou a třetí nejvyšší míru nezaměstnanosti mladých mezi novými zeměmi, přes 25 %, což znamená několikrát víc mladých nezaměstnaných obyvatel.

5.2 Příčiny nezaměstnanosti

U mladých lidí je nutné přihlížet na jejich současnou situaci, poté lze rozdělit příčiny nezaměstnanosti na strukturální, které jsou způsobené změnami na trhu a na příčiny individuální, které se dotýkají konkrétního uchazeče. U individuálních příčin záleží na kvalitě lidského kapitálu, vzdělání, praxi, ochotě pracovat a průbojnosti na rychle se měnícím a rozvíjejícím trhu. Strukturální příčiny závislé na vzdělávacích systémech, trhu práce a síle národní ekonomiky jsou v jednotlivých zemích rozdílné, stejnou politiku zaměstnanosti nelze aplikovat ve více státech, v každém je potřeba individuální přístup k řešení.

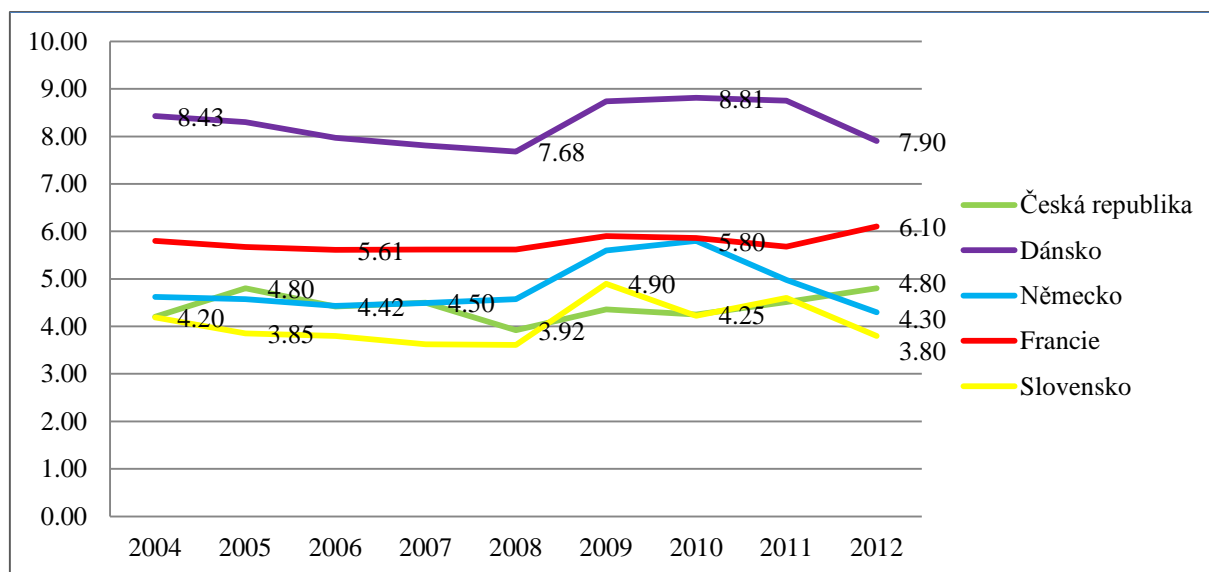
Dle Národního ústavu odborného vzdělávání (NUOV) se příčiny nezaměstnanosti mladých lidí soustřeďují do několika málo oblastí. Nejvíce zmiňovaným důvodem je existence jen málo zaměstnavatelů, kteří jsou ochotni zaměstnat absolventy, dalším důvodem jsou mladí absolventi sami, v případě, kdy vnímají získaný plat jako neodpovídající jejich požadavkům, případně nemají zájem pracovat ve vystudovaném oboru. Dle uskutečněných studií NUOV jsou pro výběr možných zaměstnanců pro zaměstnavatele podstatná kritéria: komunikační schopnosti, porozumění pracovním instrukcím, cizí jazyky, umět se rozhodnout a řešit problémy, být zodpovědný, adaptibilní a flexibilní, dále například práce v týmu a IT znalosti.

Podle získaných výsledků v kapitole 5.1 je vážnou příčinou nezaměstnanosti mladých světová krize. Světové statistiky dokládají, že pro druhé desetiletí 21. století je primární příčinou vysoké úrovně nezaměstnanosti mladých nedostatečná poptávka na trhu práce zejména v jednotlivých hospodářských oblastech.

Podle Usnesení Evropského parlamentu o zaměstnanosti mladých osob je příčinou jejich nezaměstnanosti nedostatek dovedností při ukončení studia a nedostatek pracovních míst, zejména kvůli úbytku množství práce v průmyslových odvětvích. Hospodářská krize a politiky úsporných opatření tuto situaci nijak nezlehčují. Dalším bodem v tomto Usnesení je, že téměř polovina mladých je zaměstnávána na dobu určitou za nejistých podmínek, pouze zlepšení vzdělávacího systému není dostačující, ke zvyšování zaměstnanosti a k hospodářskému růstu je potřeba začít u snižování nerovností mezi jednotlivými státy. [58]

Jednotlivé státy přispívají z hrubého domácího produktu na vlastní vzdělávání, v podstatě podporují další možná studia, čímž oddalují problém s nezaměstnaností mladých, nikoli ho zcela řeší. V příloze č. 3 jsou uvedené výdaje na vzdělání v jednotlivých členských zemích, z těchto údajů je níže sestaven graf č. 13 pro země Českou republiku, Dánsko, Německo, Francii a Slovensko.

Graf č. 13: Veřejné výdaje na vzdělávání (% z HDP) pro ČR, DK, GE, FR, SK

Zdroj: Příloha č. 3, vlastní zpracování, poslední dostupný údaj je v roce 2012

Podíl výdajů v jednotlivých státech je ukázkou toho, jakou prioritu má vzdělání pro danou zemi oproti ostatním oblastem. Průměr výdajů na vzdělání zemí EU je 5,3 % z HDP pro rok 2012. Dánsko je zemí s největším podílem citovaných výdajů v Unii, podíl z HDP se dlouhodobě pohybuje nad evropským průměrem v rozmezí 7,5 %– 9 %. Je zřejmé, že Dánská vláda věnuje vzdělávání soustavnou pozornost, pochopitelně je Komisí vedena k preciznějším

výukám na školách, pomocí různých reforem studia, aby počty absolventů odpovídaly požadavkům a počtu míst na trhu práce. [78]

Německo, ačkoli má jednu z nejvyspělejších ekonomik, má nedostatky pro budoucí vývoj právě ve vzdělání. I přes jisté navýšení výdajů po roce 2008, Německo pro rok 2012 disponuje pouze 4,3 % podílu z HDP, což je podprůměrná hodnota a Německo se tak dostává na jednu ze zadních příček vedle zemí EU. V zemi je třeba zvýšit výdaje do vzdělávání, zejména do technických oborů, vláda má stanovený cíl, že do roku 2020 zvýší zmíněné výdaje na 7 % z HDP. [77]

Francie se dle grafu č. 13 pohybuje dlouhodobě pod 6 % výdajů na vzdělání z HDP, v roce 2012 je znatelný lehký přesah přes tuto hranici, zmíněná hodnota je mezi státy Unie nadprůměrná. Ve Francii je velkou překážkou pro vstup na pracovní trh stále se zhoršující hospodářská situace. Běžným jevem jsou absolventi pěti a víceletých studijních oborů, kteří mají nižší příjmy, tvoří vyšší míru nezaměstnanosti, než ti, co dokončili kratší studia. [79]

Česká republika a Slovensko patří v Evropě k zemím s nejnižším podílem výdajů na vzdělání. Na Slovensku v roce 2012 činil podíl z HDP pouze 3,8 %. Země čelí tzv. problému „ztracené generace“, vyskytují se zde mladí lidé bez příležitostí na trhu práce. Příčiny nezaměstnanosti lze připisovat krizí zpomalenému růstu ekonomiky a tím i pozastavení vzniku nových pracovních příležitostí, zároveň zaostávajícímu nastavení školství, profil absolventů po ukončení studií často neodpovídá požadavkům na trhu práce. Mnohdy se mladí dostávají na nízko placené či zcela neplacené stáže s minimální úrovní sociální ochrany, v takových případech absolventi raději zvolí práci na částečný úvazek. [51]

Dle přílohy č. 3 je zřejmé, že výdaje během roku 2010 a 2012 poklesly u většiny zemí, některé státy mají stálý trend přerozdělování rozpočtu jeden rok nižší, další rok naopak vyšší poměr výdajů na vzdělání z HDP. *„Pokud členské státy nebudou odpovídajícím způsobem investovat do modernizace vzdělávání a dovedností, budeme ještě více zaostávat za našimi konkurenty z ostatních částí světa a budeme hůře hledat způsoby, jak snížit nezaměstnanost mezi mladými lidmi“* [53]

5.3 Možné modely řešení

Během summitu EU v Berlíně (2013) byla projednávána zaměstnanost mladých lidí s cílem najít řešení současné krize pracovního trhu pomocí finančních prostředků, poskytnutých na

podporu hledání práce pro mladé a možnost stáží. Dle německé kancléřky Angley Merkelové ovšem jen finanční pomoc nestačí, jako zástupkyně země s nejnižší nezaměstnaností mladých lidí má snahu se podělit s ostatními členskými zeměmi o strukturální reformy. Německo má například tzv. duální systém vzdělání, který má kombinovat teoretickou výuku s praxí v terénu.

Odborníci na problémy se zaměstnaností a politici se společně shodli, že v Evropě je obecně kladen malý důraz na profesní vzdělání. Řešením pro jednotlivé země by měla být změna vzdělávacího systému, zaměření se na stáže, prohlubování praxe studentů a poskytování kvalitního kariérního poradenství. [45]

Skrze velké rozdíly mezi jednotlivými státy je zřejmé, že jednotlivé politiky členských zemí mají významný vliv na nezaměstnanost, tedy je podstatné, aby se tato problematika řešila na úrovni národní a regionální.

Bývalý předseda Evropské rady Herman Van Rompuy žádal poskytnutí mladým určité jistoty po dostudování, tzv. „*Youth Guarantee*“, aby mohli do čtyř měsíců po ukončení studií dostat kvalitní nabídku zaměstnání, případnou možnost praxe nebo příležitost k dalšímu vzdělávání. [57]

V dokumentu „*Výzva k řešení nezaměstnanosti mladých lidí*“ od Evropské komise z roku 2013 jsou obsažena doporučení jednotlivým zemím s narůstajícími problémy v této oblasti:

Pro Dánsko bylo podstatné „*zlepšit kvalitu odborné přípravy s cílem snížit počet případů předčasného ukončení studia a zvýšit počet učňovských míst.*“

Francii bylo doporučováno „*přijmout další opatření ke zlepšení přechodu ze školy do práce, například prostřednictvím systému záruk pro mladé lidi a podpory učňovského vzdělávání.*“

Slovensku mělo „*zvýšit úsilí o řešení otázky vysoké nezaměstnanosti mladých lidí, například prostřednictvím záruky pro mladé lidi. Přijmout kroky, které přilákají mladé lidi k pedagogické profesi a pozvednou výsledky vzdělávání. V oblasti odborného vzdělávání a přípravy podporovat učení založené na praxi v podnicích. V oblasti vysokoškolského vzdělávání vytvořit bakalářské studijní programy s důraznějším praktickým zaměřením.*“ [20]

Dánsko má silný a kvalitní vzdělávací systém, i míra nezaměstnanosti mladých v zemi je relativně stabilní. Proto Dánsku bylo doporučeno prohloubit učňovskou přípravu, jako takzvanou jistotu pro mladé.

Jak v severních zemích, tak i v Německu se prosazuje flexibilní pracovní trh, dále krátkodobé pracovní smlouvy a stáže, prosazují se kratší podpory v nezaměstnanosti či možné další vzdělávání a rekvalifikace. V Dánsku a Německu funguje systém tzv. „flexicurity“, tedy štědré sociální zabezpečení v rovnováze s pružným pracovním trhem a s cílem motivovat k aktivnímu chování mladých lidí na trhu práce. I proto lze označit systémy vzdělávání a politiky zaměstnanosti těchto dvou zemí jako jedny z nejsilnějších.

Zmíněná opatření ovšem nelze aplikovat například ve Francii, kde množství krátkodobých pracovních úvazků způsobuje u absolventů koloběh mezi obdobími bez práce a nejistým zaměstnáním. Během roku 2013 se podařilo v zemi vytvořit přes 230 tisíc pracovních míst pro mladé, u kterých jsou státem vyplácené podpory firmám za přijetí absolventů na dlouhodobější úvazky. Zároveň se mu podařilo snížit překážky pro zaměstnání na dobu neurčitou. [49]

Na Slovensku, kde je míra nezaměstnanosti přes 29 procentních bodů, bylo v roce 2012 přerozděleno 70 milionů eur z ESF na dva národní projekty, které mají napomáhat řešit nezaměstnanost mladých. Jde o přímou podporu vytváření pracovních míst pro mladé v soukromém sektoru a v samosprávě, ideální cíl je vytvořit 13 000 nových pracovních míst. Zároveň se na Slovensku jedná o možnosti zkrácení pracovního času, jako další možnost snížení nezaměstnanosti. [39] Tyto modely mají pravděpodobně pozitivní vliv na míru nezaměstnanosti mladých, jelikož se oproti roku 2013 hodnota pro mladé osoby snížila o více než čtyři procenta, viz graf č. 14 v následující kapitole.

Evropská strategie zaměstnanosti podporuje v jednotlivých členských státech zejména zmíněné aktivní politiky zaměstnanosti, zdroje pro pasivní politiky zaměstnanosti ve formě finančních podpor jsou snižovány a tyto přesouvány k aktivnímu řešení nezaměstnanosti.

Pro zamezení nezaměstnanosti mladých jsou především důležitá preventivní opatření aktivních politik zaměstnanosti, za což by daly pokládat propracovanější informační kampaně, v době, kdy mladí lidé končí svá studia. Další prevencí pro pozvolný vstup absolventů do zaměstnání by mohla zjednodušit zaměření vysokoškolských studií na praktické požadavky společností. Důležitým faktorem k řešení snížení nezaměstnanosti je

mobilita studentů, nabídka stáží a kooperace škol s podnikatelskou sférou. Ačkoli stáže nepřinesou mladým téměř žádný výdělek, praxe získaná během vysokoškolských let je podstatná při pohovoru pro zaměstnavatele a mnohokrát rozhodující a převažující nad výsledky studia. Je totiž zásadní pro kvalifikaci absolventů a zvyknutí si na pracovní návyky a spolupráci v kolektivu.

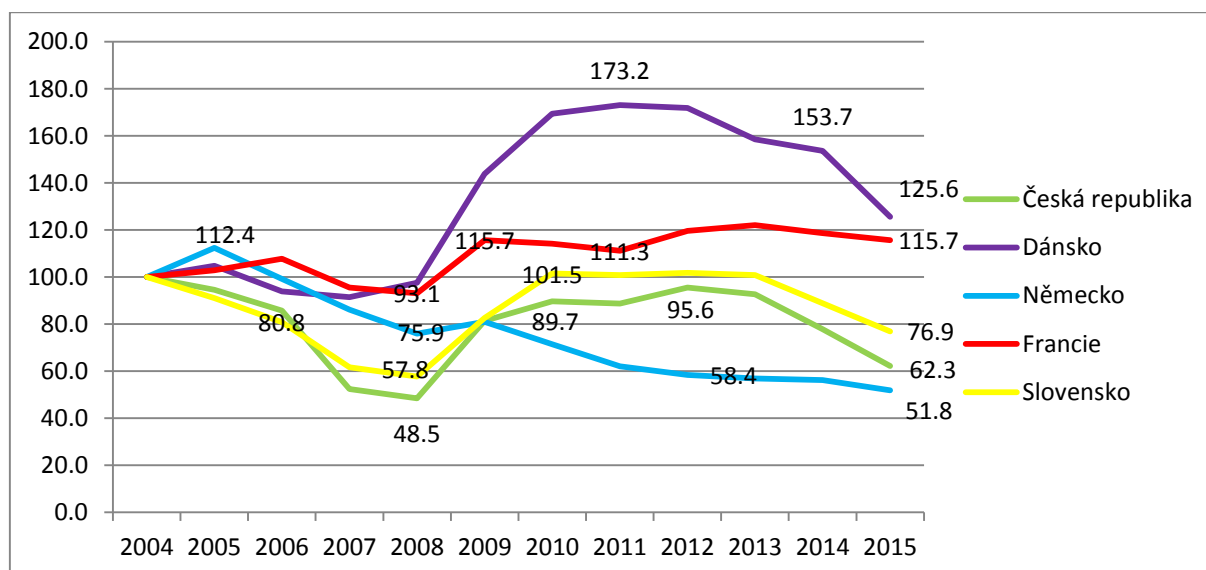
5.4 ČR a řešení nezaměstnanosti mladých lidí

V České republice velkou měrou napomáhá ke snižování nezaměstnanosti mladých lidí program „*Odborná praxe pro mladé do 30 let*“. Do tohoto programu se dle Ministerstva práce a sociálních věcí ke konci roku 2014 zapsalo přes 8 000 zaměstnavatelů, zároveň Úřad práce eviduje přes 9 000 mladých zájemců o tento program, s tím, že někteří již pracovní smlouvy uzavřeli. Dále se v České republice zvyšuje možnost stáží u společností s takzvanou vzdělávací praxí. [54]

Pokud nemohou mladí lidé dlouhodobě sehnat práci, je jim obecně doporučováno vyhledat si možné projekty v konkrétní zemi podporované Evropskou unií, lze tedy hledat přes program Záruky pro mládež, portál EURES, kde je mnoho nabídek zejména v oblasti zdravotnictví, hotelnictví, gastronomie a IT.

Situace v České republice je ve srovnání s ostatními zeměmi přijatelná, míra nezaměstnanosti mladých má snižující se tendenci od roku 2012, viz příloha č. 14. Stále ovšem tato úroveň přesahuje míru celkové nezaměstnanosti v zemi. Dle informací z ČSÚ je největší problém vstup na trh pro osoby pouze se základním vzděláním, kde se hodnota pravděpodobnosti nezaměstnanosti pohybuje až k hranici 80 %, lépe jsou na tom osoby alespoň se středním vzděláním, okolo 30 %, a vysokoškolští absolventi s pravděpodobností pouhých 15 %. Odhadem asi 70 % společností v ČR absolventy nijak neupřednostňuje, důvodem jsou zkreslené představy o výši příjmu či nedostatek zkušeností pro vystudovaný obor. [52]

Graf č. 14: Míra nezaměstnanosti mladých (15- 24 let), ČR, DK, GE, FR, SK, (%)

Zdroj: Eurostat. Příloha č. 14

Průběh trendu míry nezaměstnanosti se v České republice mezi roky 2004 a 2015 pohybuje zejména mezi 15 % a 20 %, pouze v letech 2007 a 2008 je znatelný pokles pod 10 % míry nezaměstnanosti mladých lidí do 25 let, ovšem po dopadu krize lze pozorovat nárůst až k 19,5 %, pro začátek roku 2015 je hodnota ještě příznivější, blíží se dvanácti procentním bodům, viz graf č. 14. Z výše uvedeného grafu je patrné, že Česká republika se pohybuje v porovnání s vybranými zeměmi povětšinou v průměrných hodnotách.

Pro lepší srovnání vývoje míry nezaměstnanosti v letech 2004 a 2015 jsou zvoleny bazické indexy pro země Českou republiku, Dánsko, Francii, Německo a Slovensko. Toto srovnání lze vidět na grafu č. 15, který znázorňuje velice příznivý vývoj pro ČR.

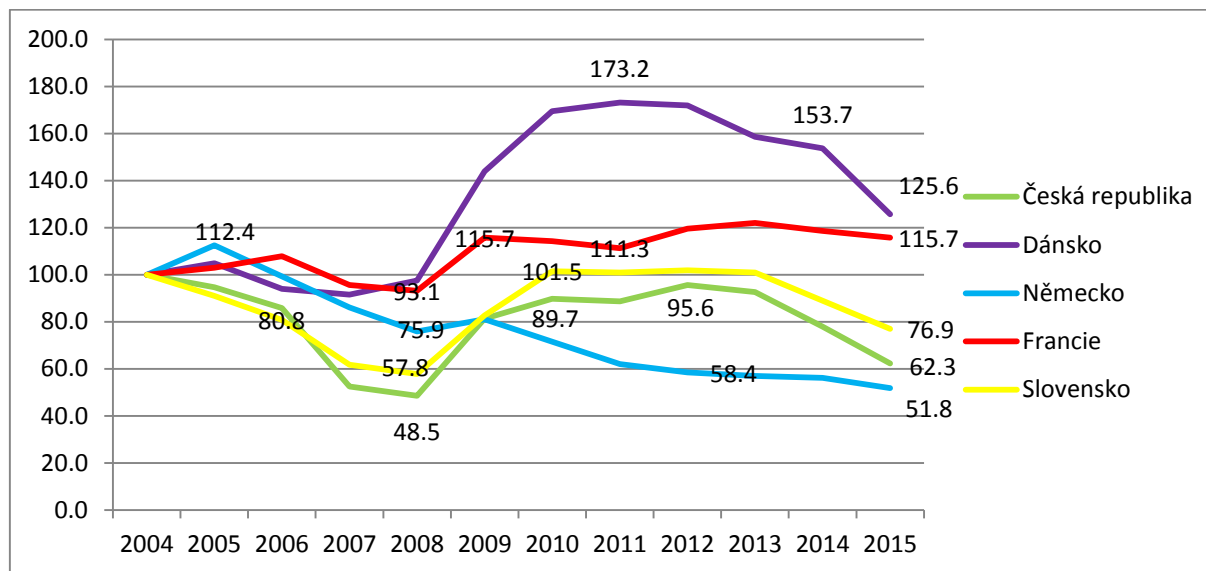
Výchozí hodnota pro všechny zobrazené země je 100 %. Ačkoli Slovensko vykazuje dlouhodobě vysokou míru nezaměstnanosti mladých, průběh trendu má obdobný jako Česká republika, před krizovým obdobím pokles na poloviční hodnoty, po nástupu krize se křivka přibližuje k úrovni původní. V současné době se oběma zemím daří snižovat svoji míru nezaměstnanosti lidí do 25 let k původní hodnotě.

Zemí s nejnižší nezaměstnaností mladých je Německo, pro první polovinu roku 2015 je úroveň poloviční a pouze bezmála o 11 % nižší než Česká republika.

V porovnání s ČR mělo Dánsko větší problémy s nezaměstnaností během recese v Evropě, ovšem severská země je schopna svou silnou ekonomikou rychlejším tempem snížit míru nezaměstnanosti k původní hodnotě, zároveň má Dánsko jednu z nejnižších nezaměstnaností

v Unii (viz kapitola Nezaměstnanost mladých lidí starých zemí EU), i přes viditelný nárůst po roce 2009, viz graf č. 15.

Graf č. 15: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti mladých (15- 24 let), ČR, DK, GE, FR, SK

Zdroj: Eurostat. Příloha č. 14

Jedinou z pěti vybraných zemí, ve které se nezaměstnanost trvale zvyšuje je Francie, vedle České republiky má takřka dvojnásobnou míru nezaměstnanosti lidí mezi 15 a 24 lety. V roce 2013 křivka na grafu č. 15 přetáhla 120 %, tedy nejvyšší hranici v zobrazených dvanácti letech.

Česká republika měla nejnižší míru nezaměstnanosti mladých lidí v roce 2008, pouze jednou přesáhla hodnotu 20 % a to v roce 2004, na 20,4 %. V roce 2014 byla podniknuta řada dalších kroků ke snížení nezaměstnanosti mladých, ať již zmíněný program „Odborné praxe pro mladé“, či EURES, následují plány pracovních stáží, duální systém odborného vzdělání a přípravy do zaměstnání pro mladé a program pro zlepšení lidských zdrojů a budování kapacit pracovníků. Ve zmíněném roce byl v ČR také spuštěn program „Záruk pro mladé“, který je financován jak ze státního rozpočtu, tak i z evropských prostředků.

Neméně důležitým projektem je „Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých“, která je zaměřena především na lidi bez zaměstnání a vyššího studia nebo rekvalifikačního programu, prostředky poskytnuté Evropskou unií jsou možné použít pouze v některých kritičtějších regionech České republiky. [52]

Česká republika je v porovnání se zeměmi EU v rozmezí spíše vyhovujících hodnot probíraných charakteristik. Míru nezaměstnanosti lze brát jako přednost ČR, vyskytuje se na druhém místě společně s Maltou, míra nezaměstnanosti mladých je sedmá nejnižší v Unii a výdaje na vzdělání jsou v republice 0,5 % z HDP, pod průměrem EU. V čem Česká republika mírně zaostává, jsou výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti, které jsou o 0,27 % HDP nižší než je průměrná hodnota v EU- 28.

Nezaměstnanost mladých je neustále diskutována na evropské úrovni, zvyšuje neustále ve všech členských státech celkovou nezaměstnanost. Podstatou snížení je začít řešit problém ještě před tím, než nastane, tedy preventivními opatřeními již v předškolním vzdělávání, například posílení interaktivních stavebnic do základních škol, podpora vybavení dílen pro učňovské obory, příprava malých dětí na to, aby si byly vědomy podstaty situace a vedeny ke vzdělání, které jim dříve či později zaopatrí kvalitní a spokojený rodinný život.

6 Závěr

Nezaměstnanost v jednotlivých zemích EU několik málo let po zasažení ekonomickou krizí mírně klesá, lidé mají zájem o postgraduální a rekvalifikační programy a členské státy společně s Uníí jsou pomocí finanční podpory schopny alespoň snižovat tento palčivý problém. Je nutné se problematikou nezaměstnanosti zabývat vzhledem k aktuálním děním na trhu práce. Důležité je v současné době, aby nadále zůstalo toto téma významnou prioritou politik Evropské unie, dokud se problémy vzniklé nástupem krize, jejíž největší obětí je právě současná mladá generace, nesníží na přijatelnou míru. Záměr politik zaměstnanosti je napomáhání vytváření nových pracovních míst, plán Evropa 2020 orientuje státy směrem k plné zaměstnanosti v následujících několika letech pomocí podpůrných programů.

Pro Evropskou unii se stala zlomová dvě období, rok 2004, kdy přistoupilo deset nových zemí do Společenství a roky 2008 a 2009, kdy v Evropě propukala hospodářská krize. Pro nové státy bylo první období začátkem otevření hranic a tudíž možnost nových pracovních příležitostí a investičních pobídek. Všem nově přistupujícím státům se podařilo v následujících letech snižovat míru nezaměstnanosti, v některých případech, jako například v Polsku a na Slovensku, míra nezaměstnanosti dosáhla téměř polovičních hodnot. Začátek krize je pro všechny členské státy bez výjimky obdobím nárůstu celkové nezaměstnanosti, u některých, oproti předchozímu období, nabyla míra nezaměstnanosti více než dvojnásobných hodnot ve srovnání s roky před nástupem ekonomické krize, například ve Španělsku, Irsku, Lotyšsku a Litvě.

Celková míra nezaměstnanosti zemí Unie pro rok 2014 je 9,8 %, ve starých zemích Evropské unie je na hladině 10,3 %, oproti zemím novým je tato hodnota vyšší téměř o 0,5 %. Mezi starými členy jsou největším problémem státy jižní Evropy, jako je Řecko a Španělsko, které zvyšují zmíněné skupině států hodnotu o 2,1 % průměrné míry nezaměstnanosti. Kdežto dva nejproblematictější státy mezi skupinou nových zemí jsou Chorvatsko a Kypr, a ty zvyšují hodnotu o 1,3 %, tedy o necelé procento méně, než země staré.

Míra nezaměstnanosti mladých osob dosahuje na vyšší procentuální podíl populace ve všech státech EU- 28, oproti celkové je v průměru o 12,4 % vyšší. Rozdíl mezi průměrnou hodnotou míry nezaměstnanosti starých (23,9 %) a nových zemí (20,3 %) je 3,6 %. Ve srovnání s průměrem EU, který je pro první polovinu roku 2015 z vypočtených hodnot poskytnutých Eurostatem 22,3 %, vykazují nové státy opět o poznání příznivější výsledky. Země, které mají problémy s vysokou celkovou nezaměstnaností, mají zároveň značný podíl mladých

nezaměstnaných osob. V Řecku a Španělsku tvoří míra nezaměstnanosti mladých bezmála 30 % celkové míry, v Itálii dokonce přes 32 %, vedle toho státy s akceptovatelnou celkovou mírou nezaměstnanosti, mají jmenovaný rozdíl pouze 4 až 5 %, nejnižší Německo (2,4 %) a Estonsko (2,7 %).

Z vybraných zemí, České republiky, Dánska, Francie, Německa a Slovenska má celkovou míru nezaměstnanosti i mladých osob nejnižší Německo. Tato země byla minimálně poznamenána ekonomickou krizí po roce 2008, hodnota míry celkové nezaměstnanosti se dlouhodobě pohybuje na nejnižších hodnotách Evropské unie, v současné době je na první příčce s 4,7 %, vedle toho míra nezaměstnanosti mladých lidí do 25 let je pouze o 2,4 % vyšší, což činí nejmenší rozdíl v porovnání s ostatními členskými státy. Ačkoli výdaje na aktivní politiku a na vzdělání jsou v Německu nižší než je průměr EU, tento nedostatek kompenzují vysoké náklady na práci (jednotkové náklady na práci činí 31,4 eur) a vysoká průměrná mzda v zemi. Ve srovnání s Dánskem, které obsazuje první příčku mezi zeměmi EU svými výdaji na vzdělání, až 7,9 % z HDP, výdaje na aktivní politiku jako jediná země přesahující 1,4 % HDP (druhé je Švédsko, s 1,1% podílem z HDP, ostatní členské země jsou pod úrovní jednoho procenta). Dalším prvenstvím pro dánskou ekonomiku jsou jednotkové náklady na práci, které přesahují 40,3 eura. Míra nezaměstnanosti severské země je na nízkých úrovních, ovšem Německo již předstihnout nedokázala, míra nezaměstnanosti mladých je 10,3 % a celková je o 3,9 % nižší. Lze konstatovat, že ekonomiky Dánska a Německa jsou jedny z nejvýkonnějších v Evropské unii.

Českou republiku lze v některých případech řadit na podobnou úroveň jako Slovensko, obě země vykazují podprůměrné výdaje na vzdělávání i na aktivní politiky zaměstnanosti, zároveň mají malé náklady na pracovní sílu, poslední bod lze ovšem využít jako konkurenční výhodu pro zahraniční investory. Pakliže jsou rozhodující čísla, ČR i s těmito méně uspokojivými hodnotami patří na přednější místa v rámci zemí EU, než Slovenská republika. V míře nezaměstnanosti již existují mezi dvěma zeměmi velké rozdíly, zatímco Česká republika vyazuje celkovou míru nezaměstnanosti 5,1 % (druhou nejnižší v EU), Slovensko patří k zemím s nezaměstnaností nadprůměrnou, 12,2 %. Mladí nezaměstnaní vykazují na Slovensku dokonce 25,7% míru, tedy o 13,5 % více než je celková, kdežto v ČR je tato diference bezmála o polovinu menší, mladí se pohybují o 6,9 % vyšší hladině v míře nezaměstnanosti nežli je celková.

Francii lze považovat za relativně silnou zemi, ve které jsou výdaje na vzdělání a aktivní politiky zaměstnanosti nadprůměrné, dle získaných hodnot jsou dokonce náklady na práci výraznější součástí HDP v porovnání s Německem, celková míra nezaměstnanosti činí 10,6 %, tedy stále relativně uspokojivou hodnotu, necelé procento nad průměrem EU. To, co je ve Francii prozatím rostoucím problémem, jsou mladí nezaměstnaní lidé, jejich míra nezaměstnanosti je o 13 % vyšší než celková, což zemi řadí na úroveň Slovenska.

Nejoptimálnější hodnoty mezi srovnávanými státy má Německo. Ačkoli Dánsko se mu přibližuje svou výší domácích podpor aktivních politik zaměstnanosti, Německo je neustále na vedoucí pozici ve schopnosti postarat se o mladé lidi a zároveň zásluhou nízkých výdajů na politiky zaměstnanosti může uplatňovat finanční prostředky v jiných oblastech zájmů. Nejméně uspokojivé hodnoty vykazuje Slovensko, ač nezaměstnanost mladých lidí je na podobné úrovni jako Francie, ostatní podprůměrné údaje ho řadí mezi země s méně stabilní ekonomikou a nutnými dlouhodobými podpůrnými programy. Vedle toho je Francie mocnou zemí, u které lze očekávat díky kvalitním a permanentním opatřením pozvolný pokles míry nezaměstnanosti mladých lidí, která je povětšinou způsobena mladými přistěhovalci. Česká republika je převážně zemí přibližující se průměru EU, pouze v celkové nezaměstnanosti dokázala jednotlivými programy zaměstnanosti předstihnout silné ekonomiky severovýchodních států a některých původních zemí Evropské unie.

Je nutné si uvědomit, že možné příčiny nezaměstnanosti mladých tkví v pouze zanedbatelné motivaci mladých osob k výdělkům, které jsou jim zpočátku nabízeny, nepokládají je za dostatečné a mnohokrát raději dají přednost krátkodobým zaměstnáním nejistého charakteru, případně práci hledají tak dlouho, bez kdejaké pracovní aktivity, až je jim přidělen status dlouhodobě nezaměstnaného. Mezi doporučeními Unie pro řešení nezaměstnanosti lidí do 25 let je zejména zkvalitnění vzdělávacích systémů, ať již se jedná o dánskou učňovskou přípravu, či zjednodušení způsobů přechodu ze studií do zaměstnání ve Francii. Ze zmíněných způsobů řešení nezaměstnanosti mladých vychází jako podstatné pro země EU zejména propracovat, případně neustále zdokonalovat vzdělávací programy, propojit je co nejefektivněji s praxí a podporovat programy pro přirozený přechod absolventů na pracovní místa, za co nejkratší možnou dobu.

Seznam literatury

- [1] BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
- [2] HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.
- [3] HOLMAN, R., SOJKA, M., DLOUHÝ, V., a kolektiv. *Šedesát let od smrti Johna Maynarda Keynesa*. Institut Václava Klause, 2006. 92 s. ISBN 80-86547-58-2.
- [4] International Labour Organization. 2009. *Key Indicators of the Labour Market*. Geneva: International Labour Office, 2009. ISBN 978-92-2-122684-0.
- [5] KACZOR, P. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*, Vyd. 1, Praha: Oeconomica, 2013. ISBN 978-80-245-1930-2.
- [6] KADERÁBKOVÁ, A., TĎÁREK, V. *Makroekonomická analýza*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-05-0.
- [7] KOTÝNKOVÁ, M. *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006. 256 s. ISBN 80-245-1149-5.107.
- [8] KUCHAR, P. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-802-4613-833.
- [9] MÜNICH, D., ŠVEJNAR, J. *Definice pojmů, vymezení základních vztahů*. Autorská studie č. 16. CERGE-EI a WDI. 2000.
- [10] PALÍŠKOVÁ, M. *Trh práce v Evropské unii: Historický vývoj, aktuální trendy a perspektivy*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck. 2014. 203 s. ISBN 978-80-7400-270-0.
- [11] SOJKA, M. *John Maynard Keynes a současná ekonomie*. Praha: Grada Publishing, spol s.r.o. 1999. ISBN 80-7169-827-X.
- [12] TULEJA, P. *Analýza pro ekonomy*. Vyd. 1. Edika, 2007. 336 s. ISBN 9788025118016.
- [13] TVRDÝ, L. a kol. *Trh práce a vzdělanost v regionálním kontextu*. Vyd. 1. Ostrava: VŠB- Technická Univerzita Ostrava, 2007. 222 s. ISBN 978-80-248-1665-4.
- [14] WALLACE, C., PICHLER, F. *Bridging and Bonding Social Capital: Which Is More Prevalent in Europe? European Journal of Social Security*. 2007. vol. 9, no. 1.

Elektronické dokumenty

- [15] Europa.eu. *Eurostat: News release euro indicators*. 2015. [online]. [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6764147/3-31032015-AP-EN.pdf/6e77d229-9c87-4671-9a52-b6450099597a>>
- [16] Europa.eu. *Eurostat: News release euro indicators*. 2014. [online]. [cit. 2015-09-023]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5178598/3-11042014-AP-EN.PDF/4e01669e-2c2e-4c0e-a16b-487753183826>>
- [17] European Commission. *Communication from the Commission, Europe 2020, A strategy for smart, sustainable and inclusive growth* [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>>
- [18] Európska komisia. *Pracovný dokument útvarov komisie: Správa o krajine, Slovensko 2015*. [online]. [cit. 2015-10-02]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_slovakia_sk.pdf>
- [19] Evropská komise: *Politiky Evropské unie: Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování*. [online]. [cit. 2015-07-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/employment_cs.pdf>
- [20] Evropská komise: *Společně pro mladé lidi: Výzva k řešení nezaměstnanosti mladých lidí*. V Bruselu dne 19.6.2013. [online]. [cit. 2015-10-17]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/youth_cs.pdf>
- [21] Flek, V. a kol. *Vybrané problémy a vyhlídky českého trhu práce*. [online]. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/down_19553.pdf>
- [22] Had, M. Stach, S. Urban, L. *Česká republika v Evropské unii. Členství, přínosy a výzvy*. Vyd. Český institut pro integraci EU, Praha, 2005. 181 s. [online]. [cit. 2015-9-20]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/4/1328-cii_publicace.pdf>
- [23] Komise Evropských společenství. *Sdělení komise: Zelená kniha „Nová mezigenerační solidarita jako odpověď na demografické změny“*. [online]. [cit. 2015-06-18]. Dostupné z: <<http://www.demografie.info/user/documents/ZKCSjr.pdf>>
- [24] Kozelský, T. EU Office České spořitelny. *Podnikatelská přitažlivost zemí střední a východní Evropy*. EU OFFICE. 2015. [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Specialni_analyzy/Specialni_analyzy/Prilohy/euspa_podnikatelska_pritazlivost_zemi_stredni_a_vychodni_evropy.pdf>

- [25] Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. *Operační program Zaměstnanost 2014- 2020*. [online]. [cit. 2015-9-30]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/file/9079/>
- [26] Official Journal of the European Union. *Commission Implementing Regulation (EU) No 1039/2013*. [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1039&from=EN>
- [27] Official Journal of the European Union. *Council decision of 6 May 2014 on guidelines for the employment policies of the Member States for 2014*. [online]. [cit. 2015-6-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0322&from=CS>
- [28] Pícl, M. a kol. *Vliv minimální mzdy na nezaměstnanost v ČR*. [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/VLIV-MINIMALNI-MZDY-NA-NEZAMESTNANOST-V-CR.pdf>
- [29] Services.czechtrade.cz. *Souhrnná teritoriální informace- Dánsko*. [online]. [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/dansko.html>
- [30] Services.czechtrade.cz. *Souhrnná teritoriální informace- Francie*. 2015. [online]. [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/francie.html>
- [31] Services.czechtrade.cz. *Souhrnná teritoriální informace- Itálie*. 2015. [online]. [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/italie.html>
- [32] Services.czechtrade.cz. *Souhrnná teritoriální informace- Německo*. 2015. [online]. [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/nemecko.html>
- [33] Services.czechtrade.cz. *Souhrnná teritoriální informace- Řecko*. 2015. [online]. [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/recko.html>
- [34] Services.czechtrade.cz. *Souhrnná teritoriální informace- Španělsko*. 2015. [online]. [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/spanelsko.html>
- [35] *Summit EU o zaměstnanosti*. Brusel, 2009. [online]. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: europa.eu/rapid/press-release_IP-09-718_cs.doc

- [36] Úřední věstník Evropské unie. *Rozhodnutí Rady ze dne 6. května 2014 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států pro rok 2014*. [online]. [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0322&from=CS>
- [37] Vojtěch, J. Paterová, P. *Vývoj vzdělanosti a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii*. 2013/ 2014. [online]. [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/VYVOJ2013_pro_www.pdf
- [38] Zpráva komise- *Návrh společné zprávy Komise a Rady o zaměstnanosti*. 2014. [online]. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/jer2015_cs.pdf
- [39] Zpráva komise- *Opatření EU v boji proti nezaměstnanosti mladých lidí*. 2013. . [online]. [cit. 2015-10-14]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-464_cs.htm

Internetové zdroje

- [40] AFPA.fr. *La Formation professionnelle*. [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: <http://www.afpa.fr/actualites/chiffres-cles/details/article/notre-catalogue-de-formation-2015-en-chiffres.html>
- [41] Aktualne.cz. *Nejchudšímu státu EU chybí motor. Jak se daří Bulharsku?* [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/bulharska-ekonomika-euro/r~99b3089abe5311e3ac680025900fea04/>
- [42] Budoucnostprofesi.cz. *Co ovlivňuje trh práce?* [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.budoucnostprofesi.cz/chybejici-profese/co-ovlivnuje-trh-prace-.html>
- [43] Bussinesinfo.cz. *Rumunsko: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-18755.html>
- [44] Ceskapozice.lidovky.cz: *Informace pro svobodné lidi. Masová privatizace přivedla postkomunistické země na mizinu*. [online]. [cit. 2015-6-22]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/masova-privatizace-privedla-postkomunisticke-zeme-na-mizinu-puq-/tema.aspx?c=A120424_050905_pozice_64693

- [45] Ceskatelevize.cz: *Evropa hledá řešení pro generaci nezaměstnaných*. [online]. [cit. 2015-10-8]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1088682-evropa-hleda-reseni-pro-generaci-nezamestnanych>>
- [46] Český statistický úřad: *Evropská unie- Eurostat*. [online]. [cit. 2015-6-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/evropska_unie_eurostat>
- [47] Český statistický úřad: *Opatrné oživení trhu práce*. [online]. [cit. 2015-9-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/opatrne_oziveni_trhu_prace20110506>
- [48] E15. *Výrobní firmy stále častěji přesouvají své provozy do Česka*. [online]. [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/vyrobní-firmy-stale-casteji-presouvaji-sve-provozy-do-ceska-1119823>>
- [49] E15. *Nezaměstnanost ve Francii dělá z mladých „generaci galejníků“*. [online]. [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/nezamestnanost-ve-francii-dela-z-mladych-galejniku-983929>>
- [50] Epravo.cz. *Zákonem stanovené výdaje na pracovní síly v rámci EU*. [online]. [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/?pg=14&typ=clanky&s1=Y&s2=3&s3=8&s4=0&s5=0&s6=0&m=1&recid_cl=215>
- [51] Euractiv.cz. *Fenomén nezamestnanosti mladých: hľadanie východisk*. [online]. [cit. 2015-10-24]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.sk/socialna-politika/clanok/fenomen-nezamestnanosti-mladych-020224#sthash.qLZPRWy0.dpuf>>
- [52] Euractiv.cz. *Nezaměstnanost mladých v EU a České republice*. [online]. [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/nezamestnanost-mladych-v-ceske-republice-000125>>
- [53] Europa.eu. *Evropská komise- Tisková zpráva: Zaměstnanost v EU za poslední čtvrtletí vykazuje pomalý, ale trvalý růst*. [online]. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-3001_cs.htm>
- [54] Euroskop.cz: *Věcně o Evropě. Analýza nezaměstnanosti mladých v EU*. [online]. [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/46/24884/clanek/analiza-nezamestnanosti-mladych-v-eu/>>
- [55] Euroskop.cz: *Věcně o Evropě. Fakta o EU*. [online]. [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/287/sekce/k-1>>
- [56] Evropská komise. *Evropa 2020*. [online]. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm#map>

- [57] Evropskehodnoty.cz. *Nezaměstnanost mladých a bankovní unie – poradí si s nimi summit EU?* [online]. [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.evropskehodnoty.cz/nezamestnanost-mladych-a-bankovni-unie-poradi-si-s-nimi-summit-eu/>
- [58] Evropský parlament. *Návrh usnesení*. [online]. [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//TEXT+MOTION+B8-2014-0053+0+DOC+XML+V0//CS>
- [59] Evropský rozhled. *Průměrná mzda je v Německu 4× vyšší. Proč?* 2015. [online]. [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: <http://www.evropsky-rozhled.eu/prumerna-mzda-je-v-nemecku-ctyrikrat-vyssi-proc/>
- [60] Finance.cz. *Trh práce a nezaměstnanost*. [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>
- [61] Finexpert.cz. *Nový člen EU Chorvatsko: Jak funguje domácí ekonomika?* [online]. [cit. 2015-06-18]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/novy-clen-eu-chorvatsko-jak-funguje-domaci-ekonomika>
- [62] Informační systém Masarykovy univerzity. *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky*. [online]. [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>
- [63] Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce. *Postavení mladých na trhu práce v ČR a EU*. [online]. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/0-0-06/Postaveni-mladych-na-trhu-prace-v-CR-a-EU/34>
- [64] Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce. *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v EU – 2013/14*. [online]. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-87&NazevSeo=Vyvoj-vzdelanostni-a-oborove-struktury-zaku-a->
- [65] Investicniweb.cz. *Míra nezaměstnanosti ve Francii stoupla na 10,4 %, je nejvýše od prvního čtvrtletí 1998*. [online]. [cit. 2014-10-06]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2015/3/5/mira-nezamestnanosti-ve-francii-stoupla-na-104-procenta/>
- [66] IS.mendeleu. *Globální a regionální aspekty trhu práce*. [online]. [cit. 2015-07-28]. Dostupné z: <http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/index.pl?cast=69778>

- [67] Kompass.cz: *Výrobní firmy stále častěji přesouvají své provozy do Česka*. [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <<http://cz.kompass.com/e/cs/article-b2b/vyrobní-firmy-stale-casteji-presouvaji-sve-provozy-do-ceska/>>
- [68] Kurzy.cz: *Hospodářské noviny. Česko se pyšní druhou nejnižší nezaměstnaností v unii. A bude lépe, měla by klesnout až ke čtyřem procentům*. [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <<http://www.kurzy.cz/~nr/tema/2843058.html>>
- [69] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Evropské strukturální fondy. Informace o fondech*. [online]. [cit. 2015-07-28]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU>>
- [70] Mzv.cz. Ministerstvo zahraničních věcí české republiky. *Kypr*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/kypr/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>
- [71] Novinky.cz: *Nezaměstnanost v Česku klesla, počet volných míst je rekordní*. [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/379931-nezamestnanost-v-cesku-klesla-pocet-volnych-mist-je-rekordni.html>>
- [72] Patria.cz. *Proč maďarská nezaměstnanost klesá tak rapidním tempem? Efektivní plán nebo jen hra s čísly?* [online]. [cit. 2015-07-20]. Dostupné z: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2669394/proc-madarska-nezamestnanost-klesa-tak-rapidnim-tempem-efektivni-plan-nebo-jen-hra-s-cisly.html>>
- [73] *Plan d'urgence pour l'emploi des jeunes. Conseil national des politiques de lutte contre la pauvreté et l'exclusion sociale* [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: <<https://www.cnle.gouv.fr/Plan-d-urgence-pour-lemploi-des.html>>
- [74] Pravdu.cz. *Slovinsko v krizi, aneb ke dnu snadno a rychle*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <<http://pravdu.cz/slovinsko/slovinsko-v-krizi-aneb-ke-dnu-snadno-a-rychle>>
- [75] SPE. *Service public de l'emploi SPE*. [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: <<http://www.fr.ch/spe/fr/pub/index.cfm>>
- [76] UNECE Economic Survey of Europe: *The Economic situation in the ECE region in MID- 2005*. [online]. [cit. 2015-06-18]. Dostupné z: <<http://www.unece.org/unece/search?q=economic+survey+of+europe&op=Search>>
- [77] *Vysoké školství ve světě. Vysokoškolská politika a německé volby 2013*. [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <<https://vsmonitor.wordpress.com/category/2-clanky-podle-lokalizace/vsechny-zeme/nemecko/>>

- [78] Vysoké školství ve světě. *Doporučení dánské Komise pro kvalitu a relevanci vysokého školství*. 2014. [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <https://vsmonitor.wordpress.com/2014/04/24/doporuzeni-danske-komise-pro-kvalitu-a-relevanci-vysokeho-skolstvi/>
- [79] Vysoké školství ve světě. *Rozdíly v uplatnění absolventů se ve Francii zvětšují*. 2015. [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <https://vsmonitor.wordpress.com/category/2-clanky-podle-lokalizace/vsechny-zeme/francie/>
- [80] World economic forum: *Mesuring Human Capital*. [online]. [cit. 2015-07-18]. Dostupné z: <http://reports.weforum.org/human-capital-report-2015/measuring-human-capital/>

Přílohy

Příloha č. 1: Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti jako podíl na HDP (%) v zemích Evropské unie

Země/rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	:	0,54	0,50	0,47	0,46	0,52	0,54	0,47	:	:
EU-15	0,61	0,57	0,52	0,49	0,48	0,54	0,55	0,49	:	:
Belgie	0,47	0,48	0,46	0,48	0,50	0,54	0,57	0,65	0,60	0,53
Bulharsko	0,45	0,41	0,37	0,29	0,25	0,22	0,09	0,13	0,20	0,35
Česká republika	0,13	0,12	0,13	0,12	0,11	0,16	0,22	0,18	0,14	0,20
Dánsko	1,49	1,25	1,20	1,01	0,96	1,16	1,39	1,54	1,46	:
Estonsko	0,04	0,05	0,05	0,02	0,03	0,13	0,14	0,14	0,18	0,14
Finsko	0,79	0,73	0,74	0,71	0,67	0,75	0,87	0,86	0,87	0,91
Francie	0,73	0,67	0,69	0,72	0,64	0,73	0,83	0,67	0,64	:
Chorvatsko	:	:	:	:	:	:	:	:	0,16	:
Irsko	0,50	0,49	0,47	0,49	0,55	0,64	0,73	0,73	0,77	0,77
Itálie	0,54	0,48	0,42	0,37	0,38	0,36	0,33	0,32	0,35	0,33
Kypr	:	:	0,05	0,08	0,11	0,17	0,26	0,31	:	:
Litva	0,15	0,15	0,18	0,22	0,16	0,20	0,23	0,18	0,18	0,18
Lotyšsko	0,08	0,16	0,19	0,11	0,08	0,27	0,51	0,33	0,18	0,19
Lucembursko	0,36	0,40	0,39	0,37	0,36	0,40	0,43	0,47	0,49	:
Maďarsko	0,22	0,24	0,25	0,27	0,26	0,39	0,56	0,35	0,61	:
Malta	:	:	0,07	0,03	0,05	0,03	0,04	0,05	0,06	:
Německo	0,94	0,86	0,67	0,56	0,57	0,64	0,54	0,45	0,35	0,33
Nizozemsko	0,92	0,86	0,78	0,72	0,72	0,81	0,80	0,73	0,65	0,63
Norsko	0,64	0,61	0,46	0,44	0,41	0,48	0,50	0,45	0,41	0,38
Polsko	:	0,36	0,36	0,40	0,47	0,53	0,60	0,33	0,36	:
Portugalsko	0,52	0,50	0,44	0,37	0,41	0,63	0,56	0,46	0,39	0,47
Rakousko	0,43	0,46	0,54	0,51	0,51	0,66	0,66	0,57	0,57	0,60
Rumunsko	0,10	0,11	0,10	0,08	0,06	0,04	0,03	0,03	0,03	:
Řecko	0,14	0,06	0,15	0,15	0,14	0,22	0,22	:	:	:
Slovensko	0,07	0,17	0,14	0,12	0,15	0,15	0,23	0,22	0,19	0,17
Slovinsko	:	0,20	0,18	0,11	0,09	0,25	0,40	0,25	0,18	0,29
Spojené království	0,06	0,05	0,04	0,04	0,04	0,06	0,08	0,03	:	:
Španělsko	0,55	0,58	0,63	0,63	0,61	0,66	0,73	0,71	0,55	:
Švédsko	0,86	0,94	1,00	0,81	0,67	0,71	0,89	0,96	1,05	1,11

Zdroj: DV monitor: <http://www.dvmonitor.cz/system-indikatoru/ii-vstupy/ii-3-statni-vydaje-na-podporu-dalsiho-vzdelavani/430-ii-3-3-eu2>

Příloha č. 2: Evropský index lidského kapitálu

Table 1: Structure of the Human Capital Index, 2015

	 Under 15 Age Group	 15–24 Age Group	 25–54 Age Group	 55–64 Age Group	 65 and Over Age Group
LEARNING	Enrolment in education	Enrolment in education	Educational attainment	Educational attainment	Educational attainment
	Primary enrolment rate	Tertiary enrolment rate	Primary education attainment rate	Primary education attainment rate	Primary education attainment rate
	Secondary enrolment rate	Vocational enrolment rate	Secondary education attainment rate	Secondary education attainment rate	Secondary education attainment rate
	Basic education survival rate	Educational attainment	Tertiary education attainment rate	Tertiary education attainment rate	Tertiary education attainment rate
	Secondary enrolment gender gap, female-over-male ratio	Primary education attainment rate			
		Secondary education attainment rate			
	Quality of education	Quality of education	Workplace learning		
	Quality of primary schools	Quality of education system	Staff training services		
		Youth literacy rate	Economic complexity		
EMPLOYMENT	Vulnerability	Economic participation	Economic participation	Economic participation	Economic participation
	Incidence of child labour	Labour force participation rate	Labour force participation rate	Labour force participation rate	Labour force participation rate
		Unemployment rate	Unemployment rate	Unemployment rate	Unemployment rate
		Underemployment rate	Underemployment rate	Underemployment rate	Underemployment rate
		Not in employment, education or training rate	Employment gender gap, female-over-male ratio	Healthy life expectancy at birth	Healthy life years beyond age 65
		Long-term unemployment rate			
	Skills	Skills			
	Incidence of overeducation	High-skilled employment share			
	Incidence of undereducation	Medium-skilled employment share			
	Skill diversity	Ease of finding skilled employees			

Zdroj: World economic forum:

<http://reports.weforum.org/human-capital-report-2015/measuring-human-capital/>

Příloha č. 3: Veřejné výdaje na vzdělání v zemích EU (v %, podíl z HDP)

Země/ Období	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Belgie	:	5.99	6.9	6.2	5.95	5.92	5.98	6.00	6.43	6.57	6.58	6.55	6,30
Bulharsko	3.88	3.70	3.94	4.9	4.40	4.25	4.4	3.88	4.44	4.58	4.10	3.82	3,50
Česká republika	3.83	3.93	4.15	4.32	4.20	4.8	4.42	4.5	3.92	4.36	4.25	4.51	4,80
Dánsko	8.28	8.44	8.44	8.33	8.43	8.30	7.97	7.81	7.68	8.74	8.81	8.75	7,90
Německo	4.45	4.51	4.72	4.74	4.62	4.57	4.43	4.49	4.57	5.6	5.8	4.98	4,30
Estonsko	5.57	5.24	5.47	5.29	4.92	4.88	4.70	4.72	5.61	6.3	5.66	5.16	6,40
Irsko	4.29	4.24	4.27	4.35	4.66	4.72	4.73	4.92	5.67	6.43	6.41	6.15	5,20
Řecko	3.71	3.50	3.57	3.56	3.83	4.9	:	:	:	4,3	4	4,1	4,10
Španělsko	4.28	4.24	4.25	4.28	4.25	4.23	4.26	4.34	4.62	5.2	4.98	4.82	4,50
Francie	6.4	5.95	5.90	5.92	5.80	5.67	5.61	5.62	5.62	5.90	5.86	5.68	6,10
Chorvatsko	:	:	3.71	3.93	3.87	3.98	4.4	4.2	4.32	4.42	4.31	4.21	5,00
Itálie	4.52	4.83	4.60	4.72	4.56	4.41	4.67	4.27	4.56	4.70	4.50	4.29	4,20
Kypr	5.42	5.98	6.60	7.37	6.77	6.95	7.2	6.95	7.45	7.98	7.92	7.87	6,70
Lotyšsko	5.64	7.22	6.60	5.58	5.12	5.14	5.13	5.7	5.71	5.59	4.96	4.96	5,50
Litva	5.63	5.86	5.81	5.14	5.17	4.88	4.82	4.64	4.88	5.64	5.36	5.17	5,60
Lucembursko	:	3.75	3.79	3.77	3.87	3.78	3.41	3.15	:	5,3	5,2	5,1	5,40
Maďarsko	4.50	5.6	5.39	5.91	5.44	5.46	5.44	5.29	5.10	5.12	4.90	4.71	4,80
Malta	4.52	4.27	4.22	4.48	4.66	6.58	6.45	6.18	5.72	5.32	6.74	7.96	
Nizozemsko	4.98	5.9	5.22	5.47	5.50	5.53	5.50	5.32	5.50	5.95	5.98	5.93	5,80
Rakousko	5.66	5.74	5.68	5.53	5.48	5.44	5.40	5.33	5.47	5.98	5.91	5.80	5,60
Polsko	4.87	5.42	5.41	5.35	5.41	5.47	5.25	4.91	5.8	5.9	5.17	4.94	5,50
Portugalsko	5.42	5.39	5.33	5.38	5.10	5.21	5.7	5.10	4.89	5.79	5.62	5.27	5,70
Rumunsko	2.88	3.25	3.51	3.45	3.28	3.48	:	4.25	:	4.24	3.53	3.7	3,00
Slovinsko	:	5.86	5.76	5.80	5.74	5.73	5.72	5.15	5.20	5.69	5.68	5.68	6,40
Slovensko	3.92	3.99	4.31	4.30	4.19	3.85	3.80	3.62	3.61	4.9	4.22	4.6	3,80
Finsko	5.89	6.6	6.22	6.43	6.42	6.30	6.18	5.90	6.10	6.81	6.85	6.76	6,30
Švédsko	7.16	7.6	7.36	7.21	7.9	6.89	6.75	6.61	6.76	7.26	6.98	6.82	6,80
Spojené království	4.64	4.58	5.6	5.21	5.12	5.31	5.38	5.29	5.28	5.56	6.15	5.98	6,10

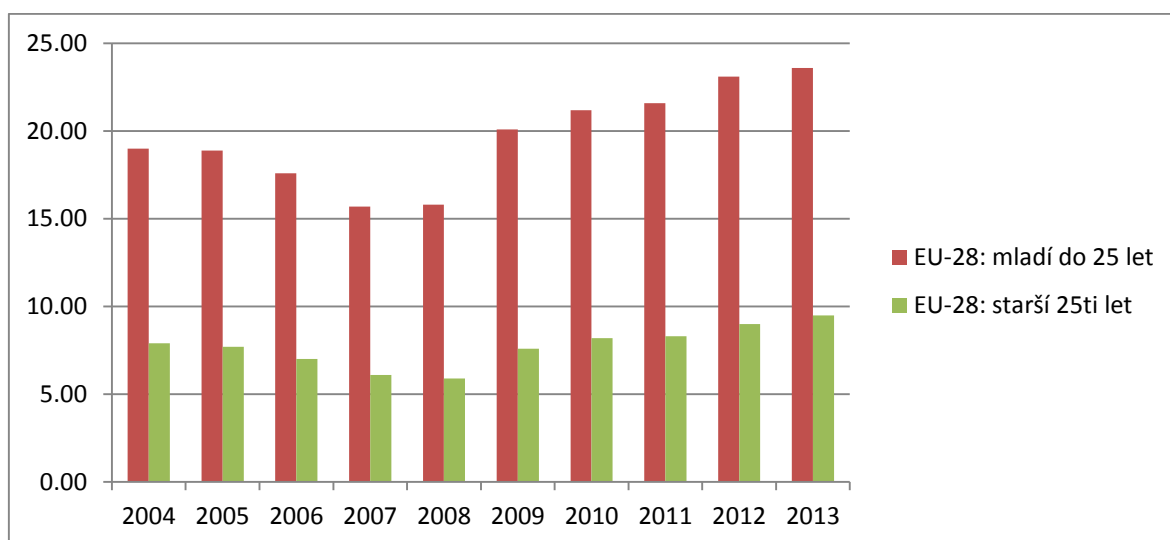
Zdroj: Eurostat. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdsc510>

Příloha č. 4: Nezaměstnanost mladých, vývoj od roku 2000 do 2013

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
European Union (28 countries)	19,2	18,9	19,5	18,6	19,0	18,9	17,6
Euro area (18 countries)	19,4	17,9	18,6	17,4	18,2	18,2	17,0
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	15,7	15,8	20,1	21,2	21,6	23,1	23,6
	15,4	15,9	20,4	21,1	21,0	23,3	24,1

Zdroj: Eurostat. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/UNE_RT_A

Příloha č. 5: Míra nezaměstnanosti- porovnání mladých a starších 25 let (%)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en

Příloha č. 6: Míra nezaměstnanosti ve státech střední a východní Evropy po pádu komunismu, v letech 1998- 2004

Země	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ČR	6,5	8,7	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3
EE			14,6	13	11,2	10,3	10,1
HU	8,7	6,9	6,3	5,6	5,6	5,8	6,1
LT	13,2	14,6	16,4	17,4	13,8	12,4	10,9
LV		14,1	14,3	13,5	12,5	11,6	11,7
PL	10,2	13,4	16,1	18,3	20	19,8	19,1
SK	12,7	16,5	18,9	19,5	18,8	17,7	18,4
SI	7,4	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3

Zdroj: Eurostat:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipsun20&language=en>

Příloha č. 7: Míra nezaměstnanosti EU, 1990- 2000

Země / Období	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
EU (28 zemí)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	8,9
EU (27 zemí)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	8,9
Belgie	6.6	6.4	7.1	8.6	9.8	9.7	9.5	9.2	9.3	8.5	6.1
Bulharsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	16,4
Česká republika	:	:	:	4.3	4.3	4.0	3.9	4.8	6.5	8.7	8.1
Dánsko	7.2	7.9	8.6	9.6	7.7	6.7	6.3	5.2	4.9	5.2	4.1
Německo	:	5.5	6.6	7.8	8.4	8.2	8.9	9.6	9.4	8.6	7.1
Estonsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	14,6
Irsko	13.4	14.7	15.4	15.6	14.3	12.3	11.7	9.9	7.5	5.6	4.1
Řecko	:	:	:	:	:	:	:	:	11.1	12.0	11,2
Španělsko	15.5	15.5	17.0	20.8	22.0	20.7	19.9	18.4	16.4	13.6	11.1
Francie	7.9	8.1	9.0	10.1	10.4	10.2	10.5	10.7	10.3	10.0	8,6
Chorvatsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	15,8
Itálie	8.9	8.5	8.8	9.7	10.6	11.2	11.2	11.2	11.3	10.9	10.1
Kypr	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	4,8
Lotyšsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	14.1	14.1
Litva	:	:	:	:	:	:	:	:	13.2	14.6	16.1
Lucembursko	1.7	1.6	2.1	2.6	3.2	2.9	2.9	2.7	2.7	2.4	2.1
Maďarsko	:	:	:	:	:	:	9.9	9.1	8.7	6.9	6.1
Malta	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	6,7
Nizozemsko	6.1	5.7	5.7	6.5	7.2	8.3	7.7	6.5	5.1	4.2	3.1
Rakousko	:	:	:	:	4.3	4.2	4.7	4.7	4.7	4.2	3.1
Polsko	:	:	:	:	:	:	:	10.9	10.2	13.4	16.1
Portugalsko	5.6	5.0	5.0	6.3	7.6	7.9	8.0	7.5	6.1	5.5	5.1
Rumunsko	:	:	:	:	:	:	:	6.1	6.3	7.1	7.1
Slovinsko	:	:	:	:	:	:	6.9	6.9	7.4	7.3	6.1
Slovensko	:	:	:	:	:	:	:	:	12.7	16.5	18.1
Finsko	3.2	6.6	11.7	16.3	16.6	15.4	14.6	12.7	11.4	10.2	9.1
Švédsko	1.7	3.1	5.6	9.1	9.4	8.8	9.6	9.9	8.2	6.7	5.1
Spojené království	6.9	8.6	9.8	10.2	9.3	8.5	7.9	6.8	6.1	5.9	5.1
Island	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Norsko	5.2	5.5	5.9	6.0	5.4	4.9	4.7	3.9	3.1	3.0	
Švýcarsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	

Zdroj: Eurostat a Databáze Eurostatu:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipsun20&language=en>

Příloha č. 8: Míra nezaměstnanosti EU28, 2000- 2015

Země / Období	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15
EU (28 zemí)	8,9	8,7	9	9,2	9,3	9	8,2	7,2	7	9	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,8
Eurozóna (19 zemí)	8,9	8,3	8,6	9,1	9,3	9,1	8,4	7,5	7,6	9,6	10,2	10,2	11,4	12	11,6	11,3
Belgie	6,9	6,6	7,5	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5	8,5
Bulharsko	16,4	19,5	18,2	13,7	12,1	10,1	9	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13	11,4	10,4
Česká republika	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,8
Dánsko	4,3	4,5	4,6	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7	6,6	6,4
Německo	7,9	7,8	8,6	9,7	10,4	11,2	10,1	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,7
Estonsko	14,6	13	11,2	10,3	10,1	8	5,9	4,6	5,5	13,5	16,7	12,3	10	8,6	7,4	
Irsko	4,2	3,9	4,5	4,6	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12	13,9	14,7	14,7	13,1	11,3	9,8
Řecko	11,2	10,7	10,3	9,7	10,6	10	9	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5	
Španělsko	11,9	10,6	11,5	11,5	11	9,2	8,5	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5	23
Francie	8,6	7,8	7,9	8,6	8,9	8,9	8,8	8	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3	10,6
Chorvatsko	15,8	15,9	15,1	14,2	13,9	13	11,6	9,9	8,6	9,2	11,7	13,7	16	17,3	17,3	18,2
Itálie	10	9	8,5	8,4	8	7,7	6,8	6,1	6,7	7,7	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7	12
Kypr	4,8	3,9	3,5	4,1	4,6	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1	16
Lotyšsko	14,3	13,5	12,5	11,6	11,7	10	7	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15	11,9	10,8	
Litva	16,4	17,4	13,8	12,4	10,9	8,3	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4	11,8	10,7	9,5
Lucembursko	2,2	1,9	2,6	3,8	5	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	5,9	5,7
Maďarsko	6,3	5,6	5,6	5,8	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10	11,2	11	11	10,2	7,7	
Malta	6,7	7,6	7,4	7,7	7,2	6,9	6,8	6,5	6	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,9	5,8
Nizozemsko	3,7	3,1	3,7	4,8	5,7	5,9	5	4,2	3,7	4,4	5	5	5,8	7,3	7,4	7
Rakousko	3,9	4	4,4	4,8	5,5	5,6	5,3	4,9	4,1	5,3	4,8	4,6	4,9	5,4	5,6	5,6
Polsko	16,1	18,3	20	19,8	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9	7,7
Portugalsko	5,1	5,1	6,2	7,4	7,8	8,8	8,9	9,1	8,8	10,7	12	12,9	15,8	16,4	14,1	13,5
Rumunsko	7,6	7,4	8,3	7,7	8	7,1	7,2	6,4	5,6	6,5	7	7,2	6,8	7,1	6,8	6,5
Slovinsko	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,5	6	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7	9,3
Slovensko	18,9	19,5	18,8	17,7	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2	12,2
Finsko	9,8	9,1	9,1	9	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7	9,1
Švédsko	5,6	5,8	6	6,6	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8	8	7,9	7,6
Spojené království	5,4	5	5,1	5	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,6	6,1	

Zdroj: Eurostat a Databáze Eurostatu:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipsun20&language=en>

Příloha č. 9: Bazický index míry nezaměstnanosti pro ČR 2004-2015*

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zaměstnanost (%)	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,8
Bazický index (%)	100	95,2	85,5	63,9	53	80,7	88	80,7	84,3	84,3	73,5	69,9

*Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování. *Data pro květen/ 2015*

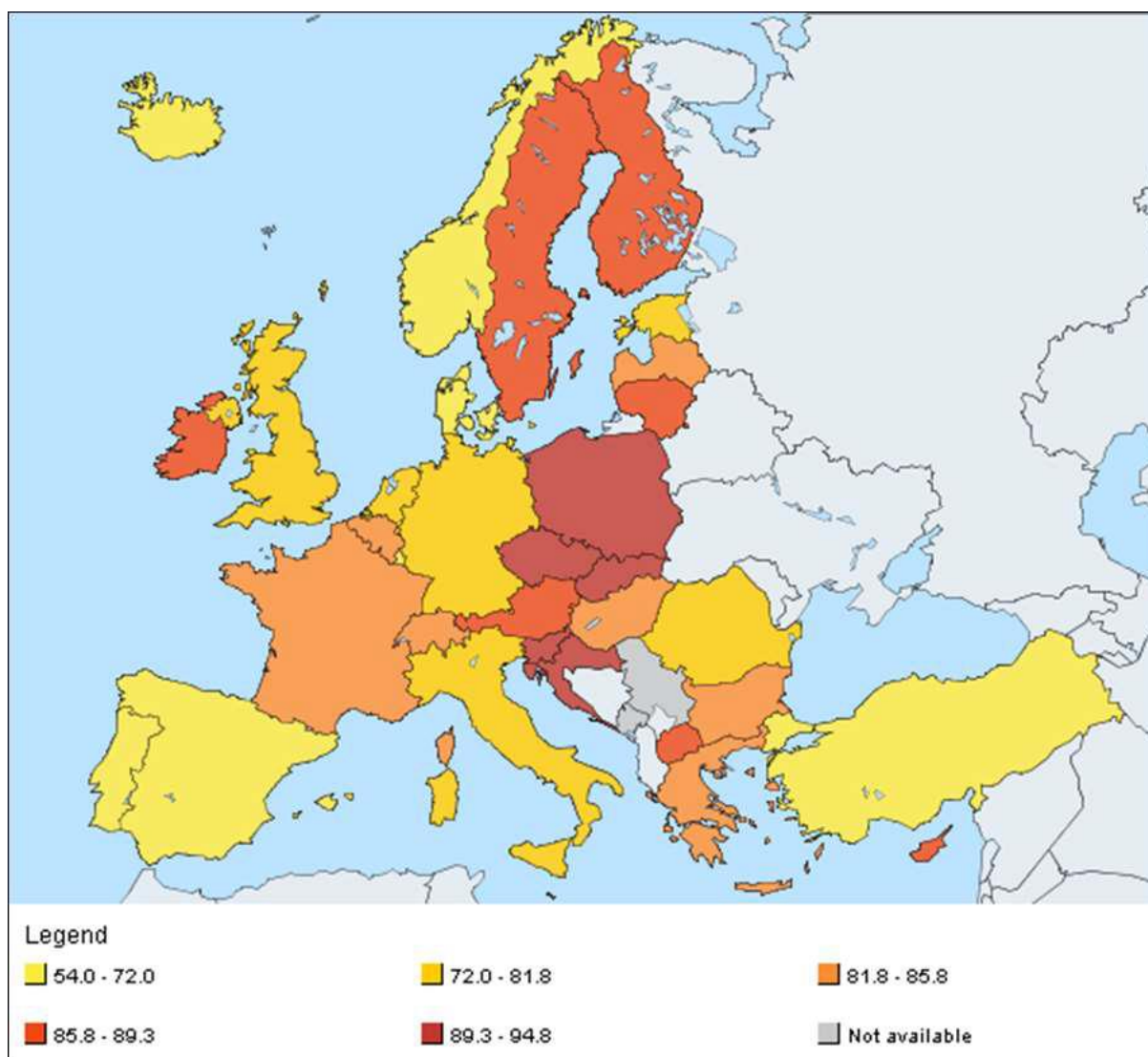
Příloha č. 10: Míra nezaměstnanosti a bazický index vývoje pro ČR, DK, GE, FR, SK, 2004-2015 (%)

Země / Období	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Česká republika	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,8
Dánsko	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7	6,6	6,4
Německo	10,4	11,2	10,1	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,7
Francie	8,9	8,9	8,8	8	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3	10,6
Slovensko	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2	12,2

Země / Období	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Česká republika	100	95,2	85,5	63,9	53,0	80,7	88,0	80,7	84,3	84,3	73,5	69,9
Dánsko	100	87,3	70,9	69,1	61,8	109,1	136,4	138,2	136,4	127,3	120,0	116,4
Německo	100	107,7	97,1	81,7	71,2	73,1	67,3	55,8	51,9	50,0	48,1	45,2
Francie	100	100,0	98,9	89,9	83,1	102,2	104,5	103,4	110,1	115,7	115,7	119,1
Slovensko	100	89,1	73,4	60,9	52,2	65,8	78,8	74,5	76,1	77,2	71,7	66,3

*Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování. *Data pro květen/ 2015*

Příloha č. 11: Podíl osob s alespoň středoškolským vzděláním v populaci mladých ve věku 20 – 24 let v roce 2012

Zdroj: Eurostat, Persons of the age 20 to 24 having completed at least upper secondary education, rok 2012.

Příloha č. 12: Tertiary educational attainment (% of those aged 30 to 34 having successfully completed tertiary education*)

	2002	2007	2012	2013	Headline target
EU28	23.5	29.9	35.7	36.8	40.0
Belgium	35.2	41.5	43.9	42.7	47.0
Bulgaria	23.2	26.0	26.9	29.4	36.0
Czech Republic	12.6	13.3	25.6	26.7	32.0
Denmark	34.2	38.1	43.0	43.4	40.0
Germany	24.2	26.5	32.0	33.1	42.0**
Estonia	28.1	33.3	39.1	43.7	40.0
Ireland	32.0	43.3	51.1	52.6	60.0
Greece	23.4	26.2	30.9	34.6	32.0
Spain	33.3	39.5	40.1	40.7	44.0
France	31.5	41.4	43.6	44.0	50.0
Croatia	16.2	16.7	23.7	25.9	35.0
Italy	13.1	18.6	21.7	22.4	26.0
Cyprus	36.0	46.2	49.9	47.8	46.0
Latvia	17.3	25.6	37.2	40.7	34.0
Lithuania	23.4	36.4	48.6	51.3	40.0
Luxembourg	23.6	35.3	49.6	52.5	66.0
Hungary	14.4	20.1	29.9	31.9	30.3
Malta	9.3	21.5	22.4	26.0	33.0
Netherlands	28.6	36.4	42.2	43.1	40.0
Austria	:	21.1	26.3	27.3	38.0**
Poland	14.4	27.0	39.1	40.5	45.0
Portugal	13.0	19.8	27.2	29.2	40.0
Romania	9.1	13.9	21.8	22.8	26.7
Slovenia	20.7	31.0	39.2	40.1	40.0
Slovakia	10.5	14.8	23.7	26.9	40.0
Finland	41.2	47.3	45.8	45.1	42.0
Sweden	28.3	41.0	47.9	48.3	40.0
United Kingdom	31.5	38.5	47.1	47.6	-

* Tertiary education: ISCED97 5 and 6

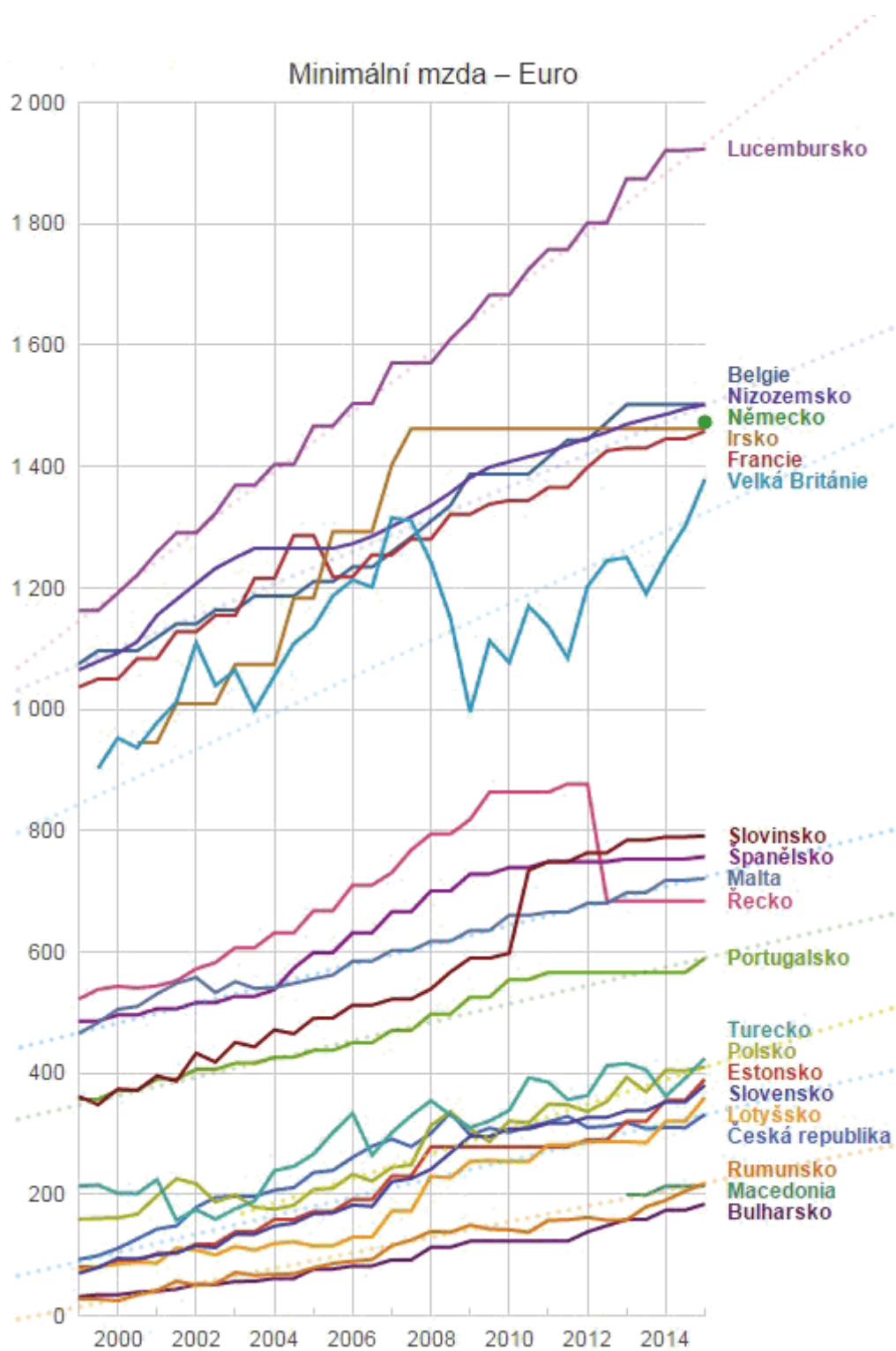
** The national target for Germany includes post-secondary non-tertiary education (ISCED97 4) and for Austria post-secondary non-tertiary education with programmes designed to provide direct access to first stage of tertiary education (ISCED97 4A).

: Data not available

- No national target for the United Kingdom.

Zdroj: Eurostat: [16]

Příloha č. 13: Minimální mzda v Evropské unii, 2014

Zdroj: Evropský rozhled. Dostupné z: <http://www.evropsky-rozhled.eu/prumerna-mzda-je-v-nemecku-ctyrikrat-vyssi-proc/>

Příloha č. 14: Míra nezaměstnanosti mladých (15- 24 let), % ekonomicky aktivní populace

geo time	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15*
Belgium	16,7	16,8	17,7	21,8	21,2	21,5	20,5	18,8	18	21,9	22,4	18,7	19,8	23,7	23,2	19,5
Bulgaria	33,7	38,3	35,2	26,6	24,3	21	18,3	14,1	11,9	15,1	21,8	25	28,1	28,4	23,8	18,8
Czech Republic	17	16,6	16	17,6	20,4	19,3	17,5	10,7	9,9	16,6	18,3	18,1	19,5	18,9	15,9	12,7
Denmark	6,2	8,3	7,4	9,2	8,2	8,6	7,7	7,5	8	11,8	13,9	14,2	14,1	13	12,6	10,3
Germany	8,7	8,3	9,8	11,5	13,7	15,4	13,6	11,8	10,4	11,1	9,8	8,5	8	7,8	7,7	7,1
Estonia	23,9	22,2	17,9	20,9	23,9	15,1	12,1	10,1	12	27,4	32,9	22,4	20,9	18,7	15	10,1
Ireland	6,9	7,2	8,4	8,7	8,7	8,7	8,7	9,1	13,3	24	27,6	29,1	30,4	26,8	23,9	19,8
Greece	29,1	28	26,8	26,8	26,5	25,8	25	22,7	21,9	25,7	33	44,7	55,3	58,3	52,4	53,7
Spain	23,2	21,1	22,2	22,7	22	19,6	17,9	18,1	24,5	37,7	41,5	46,2	52,9	55,5	53,2	49,2
France	31,5	29,1	30,5	18,8	20,4	21	22	19,5	19	23,6	23,3	22,7	24,4	24,9	24,2	23,6
Croatia	37	40,1	35,5	34,7	32,8	31,9	28,8	25,2	23,7	25,2	32,4	36,7	42,1	50	45,5	43,1
Italy	26,2	23,1	22	23,6	23,5	24,1	21,8	20,4	21,2	25,3	27,9	29,2	35,3	40	42,7	44,2
Cyprus	9,9	8,2	8	8,8	10,2	13,9	10	10,2	9	13,8	16,6	22,4	27,7	38,9	36	31,7
Latvia	22,4	22,7	20,3	19,6	20	15,1	13,6	10,6	13,6	33,3	36,2	31	28,5	23,2	19,6	15,8
Lithuania	30	31,1	23	24,8	21,8	15,8	10	8,4	13,3	29,6	35,7	32,6	26,7	21,9	19,3	17,4
Luxembourg	6,6	6,2	7	11,2	16,4	14,6	15,5	15,6	17,3	16,5	15,8	16,4	18	16,9	22,3	19,1
Hungary	11,9	11	11,9	13,2	15,5	19,4	19,1	18,1	19,5	26,4	26,4	26	28,2	26,6	20,4	18,7
Malta	13,7	18,8	17,1	17,4	16,6	16,1	15,5	13,5	11,7	14,5	13,2	13,3	14,1	13	11,8	10
Netherlands	8,2	6,7	7,4	9,9	11,4	11,8	10	9,4	8,6	10,2	11,1	10	11,7	13,2	12,7	11,1
Austria	5,6	6,2	6,7	7,6	10,5	11	9,8	9,4	8,5	10,7	9,5	8,9	9,4	9,7	10,3	10,3
Poland	35,1	39,5	42,5	41,9	39,6	36,9	29,8	21,6	17,2	20,6	23,7	25,8	26,5	27,3	23,9	20,3
Portugal	12,5	13,4	15,6	18,6	19,7	20,8	21,2	21,4	21,6	25,3	28,2	30,2	38	38,1	34,7	31,6
Romania	16,5	17	19,8	18,5	20,5	19,1	20,2	19,3	17,6	20	22,1	23,9	22,6	23,7	24	23,3
Slovenia	16,3	17,8	16,5	17,3	16,1	15,9	13,9	10,1	10,4	13,6	14,7	15,7	20,6	21,6	20,2	16,7
Slovakia	37,3	39,6	38,1	33,8	33,4	30,4	27	20,6	19,3	27,6	33,9	33,7	34	33,7	29,7	25,7
Finland	21,4	19,8	21	21,8	20,7	20,1	18,7	16,5	16,5	21,5	21,4	20,1	19	19,9	20,5	23,5
Sweden	10,5	15	16,4	17,4	20,4	22,6	21,5	19,2	20,2	25	24,8	22,8	23,7	23,6	22,9	20,9
United Kingdom	12,2	11,7	12	12,2	12	12,8	13,9	14,3	15	19,1	19,9	21,3	21,2	20,7	16,9	15,7

Zdroj:

Eurostat.

Dostupné

z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do;jsessionid=PKyELyGINZ7kLrHnF4KC2vKpnJhU8yEny86TEQ9sHMMfZO-2TN1Z!-375126302?tab=table&plugin=1&pcode=tipsun20&language=en>,

Statistica.com. Dostupné z: <http://www.statista.com/statistics/266228/youth-unemployment-rate-in-eu-countries/>, *pro rok 2015- data za červen

Příloha č. 15: Podíl a počet mladých lidí na celkové populaci v jednotlivých zemích EU

Země/ rok 2014	Počet obyvatel v evropských zemích celkem	Podíl obyvatelstva 15-24 let (%)	Počet obyvatel 15- 24 let	Nezaměstnanost obyvatel 15-24 let (zaokrouhлено na tisíce)
EU (28 zemí)	508 191 116	11,3	57 425 596	4 610 000
Belgie	11 258 434	11,9	1 339 754	94 000
Bulharsko	7 202 198	10,4	749 029	38 000
Česká republika	10 538 275	10,7	1 127 595	45 000
Dánsko	5 659 715	12,9	730 103	51 000
Německo	81 174 000	10,8	8 766 792	286 000
Estonsko	1 313 271	11,2	147 086	7 000
Irsko	4 625 885	11,4	527 351	39 000
Řecko	10 812 467	10,4	1 124 497	139 000
Španělsko	46 439 864	9,7	4 504 667	735 000
Francie	66 352 469	11,9	7 895 944	663 000
Chorvatsko	4 225 316	11,7	494 362	68 000
Itálie	60 795 612	9,8	5 957 970	631 000
Kypr	847 008	14,3	121 122	14 000
Lotyšsko	1 986 096	11,3	224 429	11 000
Litva	2 921 262	13,3	388 528	23 000
Lucembursko	562 958	12,0	67 555	4 000
Maďarsko	9 849 000	11,9	1 172 031	61 000
Malta	429 344	12,9	55 385	3 000
Nizozemsko	16 900 726	12,2	2 061 889	158 000
Rakousko	8 584 926	11,9	1 021 606	60 000
Polsko	38 005 614	12,4	4 712 696	250 000
Portugalsko	10 374 822	10,7	1 110 106	116 000
Rumunsko	19 861 408	11,4	2 264 201	153 000
Slovinsko	2 062 874	10,1	208 350	13 000
Slovensko	5 421 349	12,6	683 090	50 000
Finsko	5 471 753	12,0	656 610	77 000
Švédsko	9 747 355	12,6	1 228 167	129 000
Spojené království	64 767 115	12,7	8 225 424	655 000

Zdroj: Eurostat. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00001> a z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00010>, vlastní výpočty

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Osoby ve věku 25-64 let s alespoň vyšším středním vzděláním (%)

Tabulka č. 2: Osoby ve věku 20-24 let s alespoň vyšším středním vzděláním (%)

Tabulka č. 3: Veřejné výdaje na vzdělání (v % z HDP)

Tabulka č. 4: Míra nezaměstnanosti „starých zemí“ mezi roky 2004- 2015*

Tabulka č. 5: Míra nezaměstnanosti „nových zemí“ mezi roky 2004- 2015*

Tabulka č. 6: Náklady práce v EU celkem v eurech, rok 2000- 2014

Tabulka č. 7: Míra nezaměstnanosti mladých lidí „starých zemí“, 2004- 2015*

Tabulka č. 8: Míra nezaměstnanosti mladých lidí „nových zemí“, 2004- 2015*

Seznam grafů

Graf č. 1: Křivka nabídky práce

Graf č. 2: Křivka poptávky po práci

Graf č. 3: Podíl světových regionů na celkové populaci, srovnání 1970- 2000- 2030

Graf č. 4: Míra nezaměstnanosti „starých“ zemí, 2015* (%)

Graf č. 5: Míra nezaměstnanosti „nových“ zemí, 2015* (%)

Graf č. 6: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti pro ČR, 2004- 2015*

Graf č. 7: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti pro ČR a státy střední a východní Evropy, 2004- 2015* (%)

Graf č. 8: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích, 2004-2015* (%)

Graf č. 9: Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti jako podíl na HDP (%)

Graf č. 10: Poměr mladých lidí k celkovému počtu obyvatel ve vybraných zemích

Graf č. 11: Míra nezaměstnanosti mladých ve státech EU-28 v roce 2015* (%)

Graf č. 12: Rozdíl v nezaměstnanosti mladých a celkové nezaměstnanosti, 2015* (%)

Graf č. 13: Veřejné výdaje na vzdělávání (% z HDP) pro ČR, DK, GE, FR, SK

Graf č. 14: Míra nezaměstnanosti mladých (15- 24 let), ČR, DK, GE, FR, SK, (%)

Graf č. 15: Bazický index vývoje míry nezaměstnanosti mladých (15- 24 let), ČR, DK, GE, FR, SK